

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติด
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

นางสาวสุกานดา จวงสมุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สำนักวิทยบริการฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ปี.....
เลขทะเบียน..... 266269
เลขเรียกหนังสือ..... 613.8 84124 2565

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2565

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ใบอนุญาตวิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของ นางสาวสุกานดา จวงสมุด แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เจริญศิริ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยภาศ)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

(อาจารย์สุทัศน์ แก้วคำ)

รองอธิการบดี รักษาราชการแทน

คณบดีคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

29 ก.ย. 2555

วันที่.....เดือน.....ปี.....

ชื่อเรื่อง : ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัย : นางสาวสุกานดา จวงสมุด

ปริญญา : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์
รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร

ปีที่สำเร็จการศึกษา : 2565

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม และ (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 359 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้วิธีการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการวิเคราะห์ ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ($\beta = .416$) และปัจจัยด้านชุมชน ($\beta = .385$) สามารถร่วมกันทำนาย ได้ร้อยละ 53.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม สร้างความรัก ความอบอุ่น และความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง การให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนอย่างทั่วถึง แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างจริงจัง ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดประเภทต่าง ๆ ไม่คบเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ให้ความรู้โดยการอบรมแก่ทุกคนในชุมชนให้เห็นโทษหรืออันตรายจากสิ่งเสพติด

คำสำคัญ: พฤติกรรมการป้องกันตนเอง, การใช้สารเสพติด, นักเรียนระดับมัธยมศึกษา

Title : Factors Affecting Self-Defense Behavior in Substance Abuse of Secondary School Students in Phayakkhaphum Phisai District Mahasarakham Province
Author : Miss Sukanda Juangsamud
Degree : Master of Public Administration (Public Administration)
Rajabhat Maha SaraKham University
Advisor : Associate Professor Dr.Phakdee Phosing
Associate Professor Dr.Saowalak Kosonkittumporn
Year : 2022

ABSTRACT

This research study Objectives (1) to study the conceptual level of factors affecting self-protection behavior in substance abuse among secondary school students in Phayak khaphum Phisai District. Mahasarakham Province, (2) to study factors affecting self-protection behavior in substance abuse among secondary school students in PhayakkhaphumPhisai District, and (3) to study the recommendations on factors affecting self-protection behavior in substance abuse among secondary school students in PhayakkhaphumPhisai District. Mahasarakham Province The sample consisted of 359 people using Taro Yamane's formula. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, frequency, standard deviation, and multiple regression.

The results showed that (1) The level of self-protection behavior in substance abuse among secondary school students in PhayakkhaphumPhisai District Mahasarakham Province, (2) Factors affecting self-protection behavior of substance abuse among secondary school students in PhayakkhaphumPhisai District. In Mahasarakham Province, family factors ($\beta = .416$) and community factors ($\beta = .385$) were able to predict together 53.90% with statistical significance at the .05 level, and (3) recommendations on the factors that had Effects on Self-Defense Behavior in Substance Abuse of Secondary School Students in PhayakkhaphumPhisai District Mahasarakham Province creates love, warmth and good relationships between family members and fulfill their roles and duties. Providing comprehensive education for children and youth seriously solve economic and social problems to educate about the dangers and dangers of various types of drugs. Don't have friends who are related to drugs. Use your free time to your advantage Educating by training everyone in the community to see the dangers or dangers of drugs.

Keywords: Self-Defense Behaviors, Substance Abuse, Secondary School Students

Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิทยา เจริญศิริ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ผู้วิจัย ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน ในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่กรุณาอำนวยความสะดวกในการเก็บข้อมูลการวิจัย และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการตอบแบบสอบถามการวิจัยในครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา-มารดา ตลอดจนบูรพาจารย์และผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน ที่เลี้ยงดู อบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชา และให้การศึกษแก่ผู้วิจัย ส่งผลให้ผู้วิจัยประสบผลสำเร็จทางการศึกษา หน้าที่การงาน และการดำเนินชีวิต ในปัจจุบัน

นางสาวสุกานดา จวงสมุด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

สารบัญ

หัวเรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
ABSTRACT	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญภาพ	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.3 สมมติฐานการวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	8
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม	8
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการตระหนัก	12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเอง	17
2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเอง	25
2.5 แนวทางการป้องกันและปราบปรามปัญหาหยาเสพติด	31
2.6 แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด	47
2.7 บริบททั่วไป	53
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย	74
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	75
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	75
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	76
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	78
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	78
3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	79

หัวเรื่อง	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	80
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย	80
4.2 ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย	81
4.3 ผลการวิจัย	82
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	98
5.1 สรุป	98
5.2 อภิปรายผล	100
5.3 ข้อเสนอแนะ	103
บรรณานุกรม	105
ภาคผนวก	114
ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	115
ภาคผนวก ข ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	123
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	126
การเผยแพร่ผลงานวิจัย	129
ประวัติผู้วิจัย	130

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	รายชื่อโรงเรียนในเขตอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม	55
3.1	รายชื่อประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	76
4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	82
4.2	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	83
4.3	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านครอบครัว	84
4.4	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	85
4.5	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด	86
4.6	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง	87
4.7	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านชุมชน	88
4.8	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน	89
4.9	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการหลีกเลี่ยง	90
4.10	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการปฏิเสธ	91
4.11	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ด้านการร่วมกันแก้ไข	92

ตารางที่	หน้า
4.12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร	94
4.13 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติด ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ...	95
4.14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติด ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ...	96
ข.1 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	124
ค.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย	127

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	74

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่เป็นภัยร้ายแรงต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตส่งผลกระทบต่อสังคม เศรษฐกิจ บั่นทอนความเจริญของประเทศชาติ หากประเทศใดมีประชาชนติดยาเสพติดจำนวนมาก ก็ไม่สามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองได้ยาเสพติดมีมากมายหลายชนิด ได้แก่ ฝิ่น เฮโรอีน ทินเนอร์ กัญชา ยาบ้า ยาไอ้ สารระเหย กระท่อม และยากระตุ้นประสาท เป็นต้น แต่ละชนิดก่อให้เกิดผลร้ายแก่ร่างกายทั้งสิ้น (ศัชมารวรรณ ดีประเสริฐ, 2557, น. 2) จากรายงาน World Drug Report 2020 ของ UNODC พบว่า ในปี พ.ศ. 2561 ทั่วโลกมีผู้เข้าเสพติดประมาณ 269 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 5.3 ของประชากรโลก ยาเสพติดที่มีผู้ใช้มากที่สุด คือ กัญชา 192 ล้านคน รองลงมา คือ กลุ่มโอปิออยด์ 58 ล้านคน แอมเฟตามีนและอนุพันธ์ 27 ล้านคน เอ็กซ์ตาซี 21 ล้านคน และโคเคน 19 ล้านคน ส่วนยาเสพติดที่มีการจับกุมได้มากที่สุด คือ กัญชา 5,610 ตัน รองลงมา คือ โคเคน 1,131 ตัน ฝิ่น 704 ตัน เมทแอมเฟตามีน 228 ตัน เฮโรอีน และมอร์ฟีน 139 ตัน โอปิออยด์ที่ใช้ในทางยา 73 ตัน แอมเฟตามีน 21 ตัน และเอ็กซ์ตาซี 12 ตัน การลักลอบปลูกฝิ่นทั่วโลกมีแนวโน้มลดลง โดยในปี พ.ศ. 2562 มีพื้นที่ ปลูกฝิ่นทั่วโลกประมาณ 1,505,000 เฮกตาร์ มีผลผลิตฝิ่น ประมาณ 7,610 ตัน นำไปผลิตเฮโรอีนได้ 472-722 ตัน ประเทศที่มีพื้นที่ปลูกฝิ่นมากที่สุด คือ สาธารณรัฐอัฟกานิสถาน 1 ล้านไร่ รองลงมา คือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา 260,875 ไร่ ส่วนการลักลอบปลูกโคคาทั่วโลก พื้นที่ปลูกมีแนวโน้มลดลง ร้อยละ 0.5 แต่ผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 ในปี พ.ศ. 2561 ทั่วโลกมีพื้นที่ปลูกโคคาประมาณ 1,526,250 ไร่ มีผลผลิตโคเคนประมาณ 1,723 ตัน พื้นที่ปลูกโคคา ร้อยละ 70 อยู่ในประเทศโคลัมเบีย รองลงมา คือ สาธารณรัฐเปรู และรัฐพหุชนชาติแห่งโบลิเวีย สถานการณ์ยาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ทั่วโลก มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องที่พบแนวโน้มเพิ่มมากที่สุด คือ สารกระตุ้นประสาทกลุ่มแอมเฟตามีน (Amphetamine-Type Stimulants: ATS) โดยเฉพาะเมทแอมเฟตามีนที่มีแนวโน้ม ขยายตัวเพิ่มขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ในปี พ.ศ. 2561 มีการจับกุมและตรวจยึดได้มากถึง 228 ตัน พื้นที่ที่มีการตรวจยึดได้มากที่สุด คือ ทวีปอเมริกาเหนือ ทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2563, น. 14)

นับจากการรัฐประหารในเมียนมา เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 ที่ผ่านมา พบว่า มียาเสพติด ถูกลำเลียงเข้ามาพักรอในเขตพื้นที่ชายแดนไทย-เมียนมา โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนภาคเหนือเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ไทยจับกุมได้เท่าไรยาเสพติดก็จะย้อนกลับเข้ามามากกว่าที่จับได้หลายเท่าตัว ยาเสพติดส่วนใหญ่ถูกลักลอบลำเลียงมาจากแหล่งผลิตบริเวณชายแดนเมียนมา-จีน โดยเฉพาะจากเขต ปกครองพิเศษว่าภาคเหนือ และว่าภาคใต้ และจากเขตปกครองพิเศษที่ 4 เมืองลา รัฐฉาน โดยมีกลุ่ม ขบวนการค้ายาเสพติดใช้กองกำลังติดอาวุธเชื้อสายมูเซอ หรือบางส่วนเป็นอาสาสมัครพิทักษ์ชายแดน (BGF) เชื้อสายมูเซอ มาทำหน้าที่รับจ้างลำเลียงขนยาเสพติดข้ามแดนเข้ามาให้ขบวนการค้ายาเสพติด มีสินค้ามากมายหลากหลายชนิดเพื่อรองรับความต้องการของตลาด ตั้งแต่ยาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน ยาเค

และฝิ่นดิบ โดยมีจุดพักคอยสำคัญในพื้นที่ชายแดน คือ ที่บ้านเปียงสำ เมืองยองปั่ง จังหวัดเมืองสาด รัฐฉาน ก่อนจะค่อย ๆ ลักลอบทยอยลำเลียงเข้าสู่ไทยตามช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา เข้ามาพักรอในเขตพื้นที่อิทธิพลของเครือข่ายในพื้นที่ตำบลท่าตอน อำเภอแม่เมาะ อำเภอฝาง และอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ อำเภอแม่ฟ้าหลวง และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย บางส่วนที่ใช้กลุ่มผู้ลำเลียงเป็นกลุ่มม้ง ก็จะใช้วิธีการลำเลียงยาเสพติดผ่านเข้าไปในพื้นที่ของ สปป.ลาว ก่อนจะลักลอบนำเข้าไทย (ศรีนาคา เชียงแสน, 2564)

ประเทศไทยยังคงมีสถานะเป็นพื้นที่แพร่ระบาดและพื้นที่ทางผ่านสำคัญของยาเสพติดที่มาจากแหล่งผลิตในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำ ทั้งยาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน คีตามีน รวมถึงกัญชาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในช่วงหลายปีที่ผ่านมาการผลิตยาเสพติดในพื้นที่สามเหลี่ยมทองคำขยายตัวเพิ่มขึ้น ทำให้กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดพยายามลักลอบนำยาเสพติดจำนวนมากเข้ามายังประเทศไทยอย่างต่อเนื่องส่งผลให้มีการจับกุมยาเสพติดได้เป็นจำนวนมากกลุ่มการค้ายังคงใช้ชายแดนพื้นที่ภาคเหนือด้านจังหวัดเชียงราย (อำเภอแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่สาย อำเภอแม่จัน อำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ) และจังหวัดเชียงใหม่ (อำเภอเชียงดาว อำเภอเวียงแหง อำเภอฝาง และอำเภอแม่เมาะ) เป็นจุดลักลอบนำเข้าหลัก ส่วนชายแดนภาคเหนือตอนล่างทางทิศตะวันตก ด้านอำเภอพบพระ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบการจับกุมการลักลอบนำเข้าไอซ์และคีตามีนในปริมาณมาก การลักลอบนำเข้าทางด้านชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครพนม และจังหวัดหนองคาย เป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์การลักลอบนำเข้ารุนแรงที่สุด สะท้อนจากการตรวจยึดของกลางยาเสพติดทั้งยาบ้า ไอซ์ เฮโรอีน คีตามีน และกัญชา ที่มีปริมาณของกลางจำนวนมาก การลักลอบนำเข้าส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชายแดนของอำเภอที่ติดริมน้ำโขง จังหวัดนครพนม (อำเภอบ้านแพง อำเภอท่าอุเทน อำเภอธาตุพนม) จังหวัดหนองคาย (อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอท่าบ่อ อำเภอโพนพิสัย อำเภอรัตนวาปีอำเภอสังขุม) ในระยะหลังพบว่า จังหวัดมุกดาหาร (อำเภอหว้านใหญ่ อำเภอเมืองมุกดาหาร อำเภอดอนตาล) เป็นจุดที่มีการลักลอบนำเข้ามาเพิ่มขึ้น ส่วนทางด้านจังหวัดเลย (อำเภอด่านซ้าย) เป็นพื้นที่ที่พบการลักลอบนำเข้าไอซ์ จำนวนมาก ขณะที่พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างพบการจับกุมการลักลอบนำเข้ารุนแรงอยู่ในเฉพาะพื้นที่ชายแดนของจังหวัดอุบลราชธานี (อำเภอเขมราฐ) และจังหวัดอำนาจเจริญ (อำเภอชานุมาน) (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2563, น. 15)

การแพร่ระบาดของโควิดทำให้รูปแบบการค้าของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติดเปลี่ยนแปลงไป กล่าวได้ว่า ขบวนการค้ายาเสพติดมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำธุรกิจของตัวเองมาตลอด โดยก่อนหน้านี้ในช่วงราว ๆ หนึ่งถึงสองปีมานี้ กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดได้หันไปใช้เทคโนโลยีผ่านระบบแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่มีอยู่ในมือถือแทบทุกแอปมาใช้ประโยชน์ในการทำธุรกิจของตนตั้งแต่การติดต่อสร้างเครือข่ายลูกค้าในกลุ่มไลน์ห้องลับส่วนตัว การติดต่อซื้อขาย สั่งสินค้า หรือโฆษณาสินค้าตัวใหม่ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ รวมทั้งการโอนเงินผ่านระบบอินเทอร์เน็ตแบบต่าง ๆ โดยผ่านบัญชีของบุคคลอื่น ๆ ที่ได้มาด้วยวิธีการพิเศษ เช่น จากการรับจ้างเปิดบัญชี หรือการลอกกลางอื่น ๆ เพื่อตัดตอนและไม่ให้เจ้าหน้าที่สืบสาวมาถึงตัวเองได้ เป็นต้น แต่ในช่วงที่สถานการณ์โควิดแพร่ระบาด เศรษฐกิจฝืดเคือง ผู้คนตกงานเงินทองหายากมากขึ้นเรา พบว่า กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดก็ได้อาศัยความยุ่งยากของชีวิตเหล่านี้มาเป็นโอกาสทองของฝ่ายตนเช่นกัน ซึ่งสิ่งสำคัญที่อยากเน้นในที่นี้ (ศรีนาคา เชียงแสน, 2564)

1. กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติดสามารถจูงใจดึงกลุ่มวัยรุ่นหรือคนรุ่นใหม่อายุน้อย ๆ เข้ามาร่วมขบวนการ โดยเฉพาะในขั้นตอนการรับ-ส่ง-ลำเลียง-ขนยาเสพติดได้มากขึ้น โดยมีเงินค่าจ้างอัตรางามได้เงินง่ายในเวลาสั้น ๆ เพื่อเป็นแรงจูงใจ โดยพบว่าวัยรุ่นกลุ่มนี้บางส่วนเคยเสพยามาก่อนเป็นทุนเดิม แต่ด้วยพิษจากโควิด เงินทองที่เคยมีหาได้ยากขึ้นหรือมีน้อยลง หรือคนรุ่นใหม่บางคนต้องตกงานจำเป็นต้องหารายได้มาจุนเจือครอบครัวหรือเพื่อใช้จ่ายส่วนตัว จึงได้ตัดสินใจผันตัวเองเข้าสู่วงการบางคนไม่เคยเสพยาก็อาจจะมาเป็นเด็กเดินยา หรือบางคนเสพยาอยู่ก่อนแล้วก็ผันตัวเองกลายเป็นผู้ค้ารายย่อยเพื่อจะได้ทั้งยาไว้เสพเองและได้เงินกำไรจากการค้ายาไว้ใช้จ่าย

2. กลุ่มขบวนการค้ายาเสพติด สามารถสร้างเครือข่ายผู้ค้ารายย่อยกลุ่มใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น โดยใช้การติดต่อสื่อสารสมัยใหม่ผ่านทางสื่อออนไลน์ ไม่จำเป็นต้องติดต่อเห็นหน้ากันเหมือนก่อน แต่ใช้ระบบการซื้อสินค้าส่งให้ไปขายก่อน แล้วค่อยโอนเงินให้ภายหลัง โดยมีโปรโมชั่น ลด แลก แจก แถม และคืนกำไรต่าง ๆ เป็นแรงจูงใจ (โดยมีวิธีการควบคุม ป้องกันการโกง หรือหักหลังสำหรับแต่ละกลุ่ม แต่ละเครือข่ายแตกต่างกัน)

3. จากสถานการณ์โควิดที่ทำให้สถานบันเทิง ผับ บาร์ ต้องปิดตัวลง กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดใช้วิธีการส่งยาถึงมือลูกค้าโดยตรงผ่านทางพัสดุของบริษัทเอกชน รวมถึงซุกซ่อนผ่านทางบริการส่งสิ่งของและอาหารต่าง ๆ เรียกว่า แหบจะเหมือนระบบขายตรงส่งถึงมือลูกค้า ทุกตรอกซอกซอยในพื้นที่ตำบล หมู่บ้าน หรืออาคารสถานที่ต่าง ๆ ในเขตเมือง

4. ที่น่าสนใจ คือ พบว่า ตอนนี้ในกลุ่มผู้เสพยาเสพติดเองนิยมสั่งซื้อยาเสพติดในแต่ละครั้งเป็นปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อความสะดวกง่ายในการใช้สอยและเสพ ไม่ต้องเสี่ยหาซื้อหลายหน การซื้อขายยาเสพติดในปริมาณที่มากขึ้นก็จะได้รับโปรโมชั่นในราคาเฉลี่ยที่ถูกลงสามารถเอามาแบ่งขายคืนกำไรกลับมาเป็นรายได้บางส่วนในที่สุดก็ผันตัวเองจากแค่ผู้เสพเป็นผู้ค้ารายย่อยในกลุ่มเล็ก ๆ เฉพาะของกลุ่มตนและขยายเครือข่ายเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามวงจรธุรกิจประเภทนี้

ข้อมูลสถิติการจับกุมคดียาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จับกุมคดียาเสพติดทั้งหมด 324,552 คดี ผู้ต้องหา 338,560 คน ตรวจยึดยาบ้า 319 ล้านเม็ด ไอซ์ 23,872 กิโลกรัม เฮโรอีน 597 กิโลกรัม คีตามีน 1,342 กิโลกรัม และเอ็กซ์ตาซี 510,223 เม็ด ยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุด คือ ยาบ้า (ร้อยละ 77.9) รองลงมา คือ ไอซ์ (ร้อยละ 9.7) กัญชา (ร้อยละ 4.8) เฮโรอีน (ร้อยละ 2.3) ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มีผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลในระบอบข้อมูลการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดของประเทศ (บสต.) 180,483 คน ผู้เข้าบำบัดยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นรายใหม่ ร้อยละ 67.0 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 89.9 กลุ่มอายุผู้เข้าบำบัดส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 20-24 ปี ร้อยละ 18.7 รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 25-29 ปี ร้อยละ 18.6 และกลุ่มอายุ 30-34 ปี ร้อยละ 15.3 ผู้เข้าบำบัดรักษาส่วนใหญ่เป็นผู้เสพ ร้อยละ 57.4 รองลงมา คือ ผู้ติด ร้อยละ 38.6 และผู้ใช้ ร้อยละ 4.0 จากข้อมูลผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลยาเสพติด พบว่า ยาเสพติดที่ต้องให้การเฝ้าระวัง คือ ไอซ์ และเฮโรอีน ที่มีแนวโน้มผู้เข้ารับการรักษาเพิ่มสูงขึ้น

จังหวัดมหาสารคาม ได้กำหนดแผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2564 เพื่อใช้เป็นแนวทางการขับเคลื่อนการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพสำหรับการจับกุมคดียาเสพติดรายสำคัญ สถิติการจับกุมยาเสพติดประจำเดือน ตุลาคม 2564 จับกุมได้ 156 คดี 159 คน ของกลางเป็นยาบ้า 108,632 เม็ด กัญชา 3,017.3 กรัม

กัญชา 1 ต้น ไร่ 19.09 กรัม พบว่า ส่วนใหญ่ยาเสพติดระดับยาเสพติดอยู่ในกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงาน ซึ่งผลพวงของคดียาเสพติดต่าง ๆ นำไปสู่การเกิดปัญหาอาชญากรรมต่อร่างกายและทรัพย์สินของผู้เสียหาย และเกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมา จากข้อมูลการจับกุมคดียาเสพติดที่อยู่ในเขตรับผิดชอบของศาลแขวง พัทลุงภูมิพิสัย มีการจับคดีพื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดสถิติ ปี 2563 จำนวน 298 คดี ปี 2564 จำนวน 235 คดี และคดีความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ปี 2564 จำนวน 26 คดี ซึ่งจำนวนผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นเยาวชนและประชาชนในวัยแรงงาน จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้นความรุนแรงของสถานการณ์ยาเสพติดให้โทษในปัจจุบันทำให้ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวมเป็นอย่างมากและนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางการแก้ไขฟื้นฟูและป้องกันปัญหา เพื่อให้อัตรายาเสพติดให้โทษ ลดลง หรือให้เหลือน้อยที่สุด อันจะนำไปสู่สวัสดิภาพของประชาชน ความสงบเรียบร้อยของสังคมและความมั่นคงของประเทศชาติ นอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นสารสนเทศให้หน่วยงานหรือผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในทางปฏิบัติหรือดำเนินงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในพื้นที่ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.2.2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1.3.1 ระดับพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.3.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพัทลุงภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง และปัจจัยด้านชุมชน

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาในพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.4.3.1 ตัวแปรต้น คือ ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านครอบครัว
- 2) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ
- 3) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
- 4) ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง
- 5) ปัจจัยด้านชุมชน

1.4.3.2 ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย (กษิติ เหลืองสกุลพงษ์ และ คณะ, 2560) (ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจผู้ติดยาเสพติด บ้านพึงสุข, 2563) (พระธรรมปิฎก, 2540) (ธีรศักดิ์ ชมพูบุตร, 2540)

- 1) การหลีกเลี่ยง
- 2) การปฏิเสธ
- 3) การร่วมกันแก้ไข

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 3,448 คน

1.4.3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 359 คน โดยการใช้สูตรหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ (Yamane, 1973, p. 727) จากนั้นทำการสุ่มตามสัดส่วนขนาดของกลุ่มประชากรและใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

1.4.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ อยู่ระหว่างเดือนธันวาคม 2564-กุมภาพันธ์ 2565

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

พฤติกรรม หมายถึง ปฏิบัติการ หรือกิจกรรมที่มนุษย์กระทำขึ้น ทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ เกิดจากการกระตุ้นหรือถูกจูงใจจากสิ่งเร้าต่าง ๆ โดยจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การแสดงออก ความนึกคิด และความรู้สึก

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม หมายถึง เงื่อนไขที่ทำให้ประชาชนหลีกเลี่ยงไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด มีทั้งปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยภายนอก ดังนี้

1. ปัจจัยด้านครอบครัว หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวหรือผู้ปกครองให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน อบรม สั่งสอน แนะนำในสิ่งที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัวสมาชิกในครอบครัวสนิทสนมและมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน คอยตักเตือน เรื่องโทษของยาเสพติด ให้ห่างไกลจากยาเสพติด

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานฝ่ายปกครองมีการเข้มงวดเชิงรุกในการปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจตราในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด สถานศึกษามีการอบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด หน่วยงานด้านสาธารณสุขทำการคัดกรอง และบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

3. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง การที่ประชาชนได้รับการอบรมจากสถานศึกษา หรือหน่วยงานภาครัฐในการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด มีการแสวงหาความรู้ด้านยาเสพติด จากสื่อออนไลน์ สื่อมีการนำเสนอข่าวพิษภัยของยาเสพติด สมาชิกในครอบครัวมีการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่บุตรหลาน ผู้นำชุมชนมีการจัดกิจกรรมรณรงค์การต่อต้านยาเสพติด

4. ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง หมายถึง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อน และผู้ใช้ยาเสพติด อยู่ในสถานที่ปลอดภัยจากยาเสพติด มีสติหักห้ามจิตใจไม่ทดลองเสพยาเสพติดตามสิ่งยั่วๆ แนะนำตักเตือนผู้ใช้ยาเสพติดให้กลับใจ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและดูแลสมาชิกในครอบครัวให้ห่างไกลจากยาเสพติด

5. ปัจจัยด้านชุมชน หมายถึง ผู้นำชุมชนร่วมกับฝ่ายปกครองในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด เพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือในการป้องกันยาเสพติด คนในชุมชนร่วมกันแจ้งเบาะแสยาเสพติดแก่เจ้าหน้าที่ คนในชุมชนร่วมกันดูแลบุตรหลาน สมาชิกในครอบครัวไม่ให้อยู่เกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นำชุมชนร่วมกับผู้ปกครองในการส่งผู้ติดยาเสพติดเข้าไปบำบัด และคืนคนดีสู่สังคม

การป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติด หมายถึง การที่ประชาชนมีความตระหนักในโทษของยาเสพติดและปฏิบัติตนเป็นคนดีตามหลักศีลธรรมและกฎหมายโดยไม่ยุ่งเกี่ยว ค้าหา หรืออยากรู้ อยากลองสารเสพติดทุกชนิดที่มีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ ประกอบด้วย

1. ด้านการหลีกเลี่ยง หมายถึง การไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนที่เข้ายาเสพติด ไม่เข้าไปในสถานที่หรือแหล่งที่มีการระบาดของยาเสพติด ไม่คบหากับคนในชุมชนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด รู้จักใช้วิจารณญาณในการแยกแยะผิดชอบชั่วดี หลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิดกฎหมายอาจนำไปสู่การยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

2. ด้านการปฏิเสธ หมายถึง การรู้จักปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ลองยาเสพติดปฏิเสธเมื่อถูกสมาชิกในครอบครัวชักชวนให้ลองยาเสพติด ไม่รับของจากคนแปลกหน้า ปฏิเสธการเข้าร่วม

กลุ่มออนไลน์ที่มีการจำหน่ายยาเสพติด ปฏิเสธการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหาชักชวนให้เสพยาเสพติด

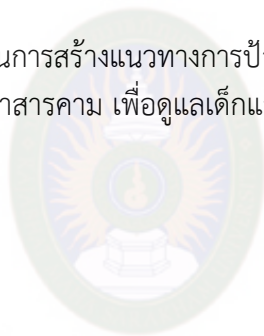
3. ด้านการร่วมกันแก้ไข หมายถึง การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเข้าร่วมกับสถานศึกษาในการต่อต้านยาเสพติด ร่วมกับชุมชนในการป้องกันยาเสพติดให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้เบาะแส และแก้ไขปัญหายาเสพติด ดูแลสมาชิกในครอบครัวให้ห่างไกลจากยาเสพติด ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ประชาชนสามารถนำข้อมูลไปใช้ศึกษา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันสมาชิกในครอบครัวไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

1.6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมการป้องกันยาเสพติดร่วมกับชุมชน ส่งเสริมกิจกรรมให้นักเรียนตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติดและป้องกันตนเองจากยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.6.3 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างแนวทางการป้องกันและแก้ไขยาเสพติดในชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อดูแลเด็กและเยาวชนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัย ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการตระหนัก
3. แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเอง
4. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเอง
5. แนวทางการป้องกันและปราบปรามปัญหา ยาเสพติด
6. แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด
7. บริบททั่วไป
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
9. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

2.1.1 ความหมายของพฤติกรรม

ปรีชา วิหคโต (2532, น. 6) ให้นิยามว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์กระทำโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม ไม่ว่าจะคนอื่นจะสังเกตได้หรือไม่ได้และไม่ว่าการกระทำนั้นจะพึงประสงค์หรือไม่พึงประสงค์ก็ตามล้วนเป็นพฤติกรรมทั้งสิ้น

สุรพล พะยอมแย้ม (2545, น. 18) ให้นิยามว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำอันเนื่องมาจากการกระตุ้นหรือการจูงใจจากสิ่งเร้าต่าง ๆ การกระทำหรือพฤติกรรมเหล่านั้นเกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้ใช้กระบวนการกลั่นกรอง ตกแต่ง และตั้งใจที่จะทำให้เกิดขึ้นเพื่อให้บุคคลอื่นได้สัมผัสรับรู้ในบางครั้ง พฤติกรรมของบุคคลแม้จะกระทำด้วยสาเหตุจุดมุ่งหมายเดียวกันแต่จะมีลักษณะท่าทางและอาการแตกต่างกันไป เมื่อบุคคล เวลา สถานที่ หรือสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการกระทำของบุคคล ล้วนจะต้องผ่านกระบวนการคิด การตัดสินใจ อันประกอบด้วย อารมณ์ ความรู้สึกของผู้กระทำพฤติกรรมนั้น ๆ จึงทำให้พฤติกรรมของแต่ละคนมีความแตกต่างกันหรือปรับเปลี่ยนไปตามเรื่องราวที่เกี่ยวข้องเสมอ ซึ่งหากพิจารณาแยกกระบวนการออกเป็นส่วน ๆ จะพบว่า ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. ส่วนการแสดงออกหรือกิริยาท่าทาง (Acting)
2. ส่วนการคิดที่เกี่ยวกับกิริยานั้น (Thinking)
3. ส่วนความรู้สึกที่มีอยู่ในขณะนั้น (Feeling)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2556, น. 155) ให้นิยามว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำไม่ว่าสิ่งนั้นจะสังเกตได้หรือไม่ แต่สามารถวัดได้โดยใช้เครื่องมือพิเศษและสามารถบอกได้ว่ามีหรือไม่มี เช่น ความคิด ความเชื่อ ความรู้สึก ความสนใจ

ลักขณา สรีวัฒน์ (2556, น. 17) ให้นิยามว่า พฤติกรรมมนุษย์เป็นการกระทำ หรือกิจวิญญูที่แสดงออกมาทางร่างกาย กล้ามเนื้อ สมองในทางอารมณ์ ความคิด และความรู้สึก พฤติกรรมเป็นการกระทำจากการตอบสนองจากสิ่งเร้า เมื่อมีสิ่งเร้า หรือสิ่งกระตุ้นมาเร้าในเวลาใดจะมีการตอบสนองเมื่อนั้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง ปฏิกริยาหรือกิจกรรมที่มนุษย์กระทำขึ้น ทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ เกิดจากการกระตุ้นหรือถูกจูงใจจากสิ่งเร้าต่าง ๆ โดยจะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ การแสดงออก ความนึกคิด และความรู้สึก

2.1.2 ประเภทของพฤติกรรม

ชัยพร วิชาวุธ (2530) ได้แบ่งประเภทของพฤติกรรมมนุษย์ออกเป็น 2 ประเภท คือ พฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน

1. พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยใช้ประสาทสัมผัสหรือใช้เครื่องมือ แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 พฤติกรรมภายนอกที่ไม่ต้องอาศัยเครื่องมือในการสังเกต คือ พฤติกรรมที่สังเกตได้ง่าย เช่น การเคลื่อนไหวของแขน ขา การเต้นของหัวใจ เป็นต้น เรียกว่า พฤติกรรมโมลาร์ (Molar Behavior)

1.2 พฤติกรรมภายนอกที่ต้องอาศัยเครื่องมือในการสังเกต คือ พฤติกรรมที่เราไม่สามารถเห็นด้วยตาเปล่า เช่น การทำงานของคลื่นสมองจะต้องใช้เครื่องมือวัด พฤติกรรมประเภทนี้เรียกว่า พฤติกรรมโมเลกุล (Molecular Behavior)

2. พฤติกรรมภายใน (Covert Behavior) ได้แก่ พฤติกรรมที่เจ้าตัวเท่านั้นรับรู้ เช่น การได้ยิน การเข้าใจ การรู้สึกหิว ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมภายใน มี 4 ลักษณะ คือ

2.1 พฤติกรรมที่เป็นความรู้สึกจากการสัมผัส (Sensitive) เช่น การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การรู้รส การสัมผัส และการมีความสุขใจ เป็นต้น

2.2 พฤติกรรมที่เป็นการเข้าใจหรือตีความ (Interpreting) เช่น เมื่อเรามองตาเพื่อก็กเข้าใจเพื่อนได้

2.3 พฤติกรรมที่เป็นความจำ (Remembering) เช่น เมื่อมีโทรศัพท์เรียกเข้ามา เราอาจจำเสียงของเพื่อนได้

2.4 พฤติกรรมที่เป็นความคิด (Thinking) การคิดมีหลายชนิดอาจเป็นการคิดสร้างสรรค์หรือการคิดหาเหตุผลก็เป็นได้

2.1.3 กระบวนการเกิดพฤติกรรม

สุรพล พะยอมแย้ม (2545) ได้แบ่งกระบวนการเกิดพฤติกรรมออกเป็นกระบวนการย่อย 3 กระบวนการ ดังนี้

1. กระบวนการรับรู้ (Perception Process) เป็นกระบวนการที่เริ่มจากการที่บุคคลได้รับสัมผัสหรือรับรู้ข่าวสารจากสิ่งเร้าต่าง ๆ ผ่านระบบประสาทสัมผัสรวมถึงความรู้สึก (Sensation) กับสิ่งเร้าที่รับสัมผัสนั้น ๆ

2. กระบวนการคิดและเข้าใจ (Cognition Process) หรือ “กระบวนการทำปัญหา” เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยการเรียนรู้ การคิด และการจำ ตลอดจนการนำไปใช้หรือเกิดการพัฒนาจากการเรียนรู้ นั้น ๆ ด้วยการรับสัมผัสและการรู้สึกอันนำไปสู่การคิดและการเข้าใจอย่างเป็นระบบ มีความซับซ้อนและเป็นกระบวนการภายในทางจิตใจที่ไม่อาจศึกษา สรุปลง และอธิบายออกมาเป็นหลักการที่ชัดเจนได้

3. กระบวนการแสดงออก (Spatial Behavior Process) เป็นกระบวนการเกิดขึ้นหลังจากผ่านขั้นตอนการรับรู้ การคิด และเข้าใจ และเลือกที่จะแสดงออกให้บุคคลอื่นได้สังเกตเห็น ซึ่งเรียกว่า พฤติกรรมภายนอก (Overt Behavior) และพฤติกรรมภายนอกเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทั้งหมดที่อยู่ภายในตัวบุคคล

2.1.4 องค์ประกอบของพฤติกรรม

Bloom (1956, อ้างถึงใน นพดล บำรุงกิจ, 2544, น. 14-15) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมว่าเป็นกิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำขึ้นซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่สังเกตเห็นได้หรือไม่ได้ก็ตาม พฤติกรรมดังกล่าวสามารถแบ่งได้เป็น 3 ส่วน คือ

1. พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive Domain) พฤติกรรมด้านนี้มีขั้นของความสามารถทางด้านความรู้ การให้ความคิดและการพัฒนาทางด้านสติปัญญา

2. พฤติกรรมด้านทัศนคติ (Attitude Domain) เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับความสนใจ ความรู้สึก ท่าที ความชอบในการให้คุณค่าหรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถือเป็นพฤติกรรมที่ยากต่อการอธิบายเพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจของบุคคล

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมถึงการแสดงออกในสถานการณ์หนึ่ง ๆ หรืออาจเป็นสถานการณ์ที่คาดคะเนว่าอาจจะปฏิบัติในโอกาสต่อไป พฤติกรรมด้านนี้เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายซึ่งต้องอาศัยการตัดสินใจหลายขั้นตอน

2.1.5 การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์

การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะทางจิตของมนุษย์จะช่วยให้เราทราบถึงธรรมชาติของจิตใจและความต้องการของมนุษย์ อันจะนำมาใช้ประโยชน์ในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ นักพฤติกรรมศาสตร์ในปัจจุบันยอมรับกันว่าการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์จะต้องศึกษาลักษณะแห่งจิตซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับมูลเหตุแห่งพฤติกรรมของคนให้ทราบโดยถ่องแท้เสียก่อน ทั้งนี้เพื่อจะหยั่งรู้ถึงพื้นฐานมูลเหตุแห่งการกระทำของมนุษย์ โดยการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคล (Individual Behavior) นั้น โดยทั่วไปย่อมจะมีตัวแปรหรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของมนุษย์อยู่เป็นจำนวนมาก การที่จะทราบถึงตัวกำหนดที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมมนุษย์ให้ได้ทั้งหมดนั้นย่อมเป็นการพันวิสัย

อย่างไรก็ตามนักพฤติกรรมศาสตร์ที่ศึกษาเรื่องมนุษย์โดยทั่วไปแล้วยอมรับกันว่า เมื่อกล่าวถึงการศึกษาวเคราะห์พฤติกรรมในระดับปัจเจกบุคคลแล้ว ย่อมจะประกอบด้วย กระบวนการเรียนรู้ บุคลิกภาพ แรงจูงใจ ความคาดหวัง และทัศนคติ โดยการวิเคราะห์ปัจจัยเหล่านี้ให้ละเอียดลึกซึ้งเพื่อให้รู้จักธรรมชาติและมูลเหตุแห่งพฤติกรรมของคน

2.1.6 การวัดพฤติกรรม

ในการที่จะศึกษาถึงพฤติกรรมของมนุษย์จำเป็นจะต้องเข้าใจในเรื่องขององค์ประกอบของพฤติกรรม ซึ่งจะช่วยให้เราสามารถทำการวัดพฤติกรรมของมนุษย์ในแต่ละด้านได้อย่างถูกต้อง โดยได้มีนักวิชาการของไทยและนักวิชาการของต่างประเทศกำหนดองค์ประกอบในการวัดพฤติกรรมของมนุษย์ ไว้ดังนี้

สุรพล พยอมแย้ม (2555, น. 25-26) ได้แบ่งองค์ประกอบในการวัดพฤติกรรมนั้น สามารถวัดได้ใน 3 องค์ประกอบ คือ

1. ด้านการรับรู้ กระบวนการรับรู้เป็นกระบวนการเบื้องต้นที่เริ่มจากการที่บุคคลได้รับสัมผัส หรือรับรู้ข่าวสารจากสิ่งเร้าต่าง ๆ โดยผ่านระบบประสาทสัมผัสและนำไปสู่การเกิดเป็นอุปนิสัยของบุคคล

2. ด้านการคิด และเข้าใจ กระบวนการนี้ อาจเรียกได้ว่า เป็นกระบวนการทางปัญญา ซึ่งประกอบไปด้วย การเรียนรู้ การคิด และการจำ ตลอดจนการนำไปใช้หรือเกิดการพัฒนาจากการเรียนรู้ นั้น ๆ ด้วยการรับสัมผัส และรับรู้ที่นำไปสู่การคิด และการเข้าใจ เป็นระบบการทำงานที่มีความซับซ้อน และเป็นกระบวนการภายในทางจิตที่ศึกษา และสรุปเป็นคำอธิบายที่ชัดเจนได้ และนำไปสู่การเกิดเป็นบุคลิกภาพของบุคคล

3. ด้านการแสดงออก หลังจากที่ผ่านมาขั้นตอนของการรับรู้การคิด และเข้าใจ บุคคลจะมีอารมณ์ตอบสนองต่อสิ่งที่ได้รับรู้นั้น แต่ยังมีได้แสดงออกให้ผู้อื่นได้รับรู้อย่างคงเป็นพฤติกรรมที่อยู่ภายใน แต่เมื่อได้คิดและเลือกที่จะแสดงการตอบสนองให้บุคคลอื่นได้สังเกตเห็นเรา เรียกว่า พฤติกรรมภายนอก ซึ่งพฤติกรรมภายนอกนี้ อาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของพฤติกรรมทั้งหมดที่อยู่ภายในตัวบุคคลนั้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์เป็นผลมาจากการผสมผสานขององค์ประกอบต่าง ๆ ในตัวมนุษย์แล้วจึงถูกกล่อมเกลียดด้วยสิ่งแวดล้อม และองค์ประกอบสำคัญในการวัดพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นองค์ประกอบภายในตัวมนุษย์เอง ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบในการวัดพฤติกรรมของมนุษย์นั้น ประกอบด้วย การวัดพฤติกรรมใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการแสดงออก 2) องค์ประกอบด้านอุปนิสัย และ 3) องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพ (สุรพล พยอมแย้ม, 2555, Allport, 1967, 1973, Freud, 1964 และ Bloom, 1943)

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการตระหนัก

2.2.1 ความหมายของการตระหนัก

นักวิชาการในหลายสาขาได้ใช้ คำว่า “Awareness” ในภาษาไทยแตกต่างกัน เช่น “ความตระหนัก” “ความรู้ตัว” “การรู้จัก” “การรับรู้ การรับทราบ ทราบว่า” (ประภาเพ็ญ สุวรรณ, 2520, ทิศนา แคมมณี, 2544, ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2543 และ ทักษิณา สวานานนท์, 2540) ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันผู้ศึกษา ใช้คำว่า “ความตระหนัก หรือ Awareness” ในการศึกษาครั้งนี้

ความตระหนักมีความหมายหลากหลาย อาทิ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า ตระหนัก ซึ่งเป็นคำกริยา ว่าหมายถึง รู้ประจักษ์ชัด รู้ชัดแจ้ง ด้านกลุ่มนักจิตวิทยา ได้ให้ความหมายของคำว่า ความตระหนักว่า “เป็นการกระทำที่เกิดจากความสำนึก” “เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการเกิดความรู้ของบุคคลหรือการที่บุคคลแสดงความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น” “เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจ หรือสำนึกถึงบางอย่างของเหตุ ประสบการณ์หรือวัตถุสิ่งของได้” หรือ “ความตระหนักเป็นขั้นต่ำสุดของภาคอารมณ์และความรู้สึก ความตระหนักเกือบคล้ายกับความรู้ตรงที่ ทั้งความรู้และความตระหนักไม่เป็นลักษณะของสิ่งเร้า ความตระหนักไม่จำเป็นต้องเน้นปรากฏการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งเร้ามาเร้าให้เกิดความตระหนัก” (Rune, 1971, Good, 1973, Wolman, 1973 and Bloom, 1971, อ้างถึงใน กรนภา วัชรธำรงกุล, 2552)

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2542) กล่าวถึง ความตระหนักว่า “เกือบจะคล้ายพฤติกรรมขั้นแรกของพฤติกรรมพุทธิปัญญา (Cognitive Domain) คือ ความรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง (Knowledge) แต่มีข้อแตกต่างตรงที่ว่า ความตระหนักนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการจาหรือความสามารถที่จะระลึกได้ ความตระหนัก หมายถึง การที่บุคคลได้ถุกคิดหรือการเกิดขึ้นในความรู้สึกว่ามีสิ่งหนึ่ง มีเหตุการณ์หนึ่ง หรือสถานหนึ่ง ซึ่งการรู้สึกว่ามีหรือการได้ถุกคิดถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นความรู้สึกที่เกิดในสภาวะของจิตใจ แต่ไม่ได้แสดงว่าบุคคลนั้นสามารถจาได้หรือระลึกได้ถึงลักษณะเฉพาะบางอย่างของสิ่งนั้น”

นอกจากนี้ นักวิชาการได้ใช้คำว่า “ความตระหนัก” ในบริบทต่างกัน อาทิ เกษม จันทร์แก้ว (2536, อ้างถึงใน กิตติภูมิ มีประดิษฐ์, 2537) ให้ความหมายของ “ความตระหนักในสิ่งแวดล้อม” ว่ามีความหมายโดยนัยเหมือนกับการมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม เพราะความตระหนักเป็นการรู้ที่อยู่ภายใต้จิตสำนึกตลอดเวลาครั้งใดที่เกิดปัญหาหรือพบเห็นเรื่องราวที่เรามีความรู้ ก็จะต้องจิตใต้สำนึกทำให้เห็นภาพได้อย่างชัดเจนไม่ว่าในภาวะใดก็ตามความสำนึกที่ฝังลึกและถูกต้องนั้น จะไม่เปลี่ยนแปลง ขณะที่ สุดใจ บุญอารีย์ (2541) ได้ใช้คำว่า “ความตระหนักทางสังคม” ในการอธิบายการวัดระดับพัฒนาการด้านจริยธรรม ญัฐภา แสงคำ (2552) ใช้คำว่า “ความตระหนักในสิ่งแวดล้อม” ในบทความเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ความตระหนัก (Awareness) เป็นแนวคิดเชิงจิตวิทยา (Psychological Approach) ผสมผสานกับแนวคิดเชิงพฤติกรรมศาสตร์ (Behavior Science) โดยมีหลักการ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความตระหนักดังนี้

กุลวดี ราชภักดี (2545, น. 38) กล่าวถึงความตระหนักว่า หมายถึง ภาวะการณ์ที่บุคคลเกิดความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นหรือประสบการณ์จากเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งเป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจและประเมินสถานการณ์ที่เกี่ยวกับตนเองได้ โดยเกิดจากสภาวะจิตที่ยอมรับถึงภาวะการณ์หรือ

ความโน้มเอียงที่จะเลือกพฤติกรรมและปฏิบัติตนเพื่อแสดงต่อปัญหาหรือเหตุการณ์หนึ่งที่ได้ประสบ
 เกษม จันทร์แก้ว (2547) กล่าวว่า ความตระหนัก หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งได้ถูกคิด
 หรือเกิดความรู้สึกว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่ง ภายใต้สภาวะจิตใจที่สามารถแสดงออก
 ด้วยการพูด การเขียน การอ่านหรืออื่น ๆ โดยอาศัยระยะเวลา ประสบการณ์ หรือสภาพแวดล้อมทางสังคม
 หรือสิ่งเร้าจากภายนอกให้เกิดความรู้สึกจากการสัมผัส การรับรู้ ความคิดรวบยอด การเรียนรู้ หรือความรู้
 ส่งผลให้เกิดความตระหนักและนำไปสู่พฤติกรรมที่แสดงออกในสิ่งนั้น

เริงชัย คงสงค์ (2547) กล่าวว่าความตระหนักเป็นสภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวกับความสำนึก
 ความรู้สึกนึกคิดและความปรารถนาของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเหตุการณ์ใด เหตุการณ์หนึ่ง
 โดยมีเหตุการณ์ สภาพแวดล้อม หรือสิ่งเร้าจากภายนอกเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิด
 ความตระหนัก

นงลักษณ์ วงศ์ถนอม (2548, น. 51) กล่าวถึง ความตระหนักว่า หมายถึง ความสำนึก
 ที่บุคคลเคยมีความรู้สึกนึกคิดที่เกิดขึ้นในสภาวะจิตใจต่อเหตุการณ์หนึ่งที่ได้ประสบแล้วแสดงความรู้สึก
 ออกมาทางพฤติกรรม

อนุสรณ์ กาลดิษฐ์ (2548, น. 51) กล่าวถึง ความตระหนักว่า หมายถึง ความสำนึก
 ซึ่งบุคคลเคยมีการรับรู้ หรือเคยมีความรู้มาก่อน เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นจึงเกิดความสำนึกหรือความ
 ตระหนักขึ้น ความตระหนักมีความหมายเหมือนกับความสำนึก เป็นสภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับ
 ความรู้สึก ความคิดความปรารถนาต่าง ๆ อันเกิดจากความรู้และความสำนึกต่าง ๆ มาแล้ว โดยมี
 การประเมินค่าและตระหนักถึงความสำคัญของตนที่มีต่อสิ่งนี้

กุลวดี สุตหาล้า (2550) กล่าวว่า ความตระหนัก หมายถึง การแสดงออกซึ่งความรู้สึก
 ความเห็นความสำนึก เป็นภาวะที่บุคคลเข้าใจและประเมินสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับตนเองได้
 โดยอาศัยระยะเวลา เหตุการณ์ ประสบการณ์ หรือสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยทำให้คนเกิดความตระหนัก

สรุปได้ว่า ความตระหนัก หมายถึง ความสำนึกซึ่งบุคคลเคยมีการรับรู้ หรือเคยมีความรู้มาก่อน
 เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นจึงเกิดความสำนึกหรือความตระหนักขึ้น

2.2.2 ขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนัก

Good (1973, p. 54) กล่าวว่า การเกิดความตระหนักว่าเป็นผลมาจากกระบวนการ
 ทางปัญญา (Cognitive Process) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือรับสัมผัสสิ่งเร้าแล้ว
 จะเกิดความรู้เมื่อรับรู้ขั้นต่อไปก็จะเข้าใจสิ่งนั้น คือ เกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้ คือ
 มีความรู้ในสิ่งนั้นและนำไปสู่การเกิดความตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้และความตระหนักก็จะนำไปสู่
 การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลต่อสิ่งเร้าในตามภาพประกอบด้านล่าง

2.2.3 องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความตระหนัก

Breckler (1986, p. 45) ได้กล่าวเอาไว้ว่า ความตระหนักเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งเร้า
 อันได้แก่ บุคคล สถานการณ์ กลุ่มสังคม และสิ่งต่าง ๆ ที่โน้มเอียง หรือที่จะตอบสนองในทางบวก
 หรือทางลบ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ โดยองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดความตระหนัก
 มีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ ดังนี้

1. ความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) จะเริ่มต้นจากระดับง่ายและ
 มีการพัฒนาเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ

2. อารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) เป็นความรู้สึกด้านทัศนคติ ค่านิยม ความตระหนักชอบหรือไม่ชอบ ดี หรือไม่ดี เป็นองค์ประกอบในการประเมินสิ่งเร้าต่าง ๆ

3. พฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นการแสดงออกทั้งทางวาจา กิริยา ท่าทางที่มีต่อสิ่งเร้า หรือแนวโน้มที่บุคคลจะกระทำ

2.2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก

บัณฑิต จุฬาศัย (2528) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของแต่ละบุคคลไว้ 3 ประการ ได้แก่

1. ประสบการณ์การรับรู้ที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทั้งในอดีตที่ผ่านมาและในชีวิตประจำวัน การรับรู้เรื่องราวใด ๆ ขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น ประสบการณ์ที่ได้พบเห็นจะมีผลกระทบโดยตรงทำให้เกิดความรับรู้ในระดับต่าง ๆ

2. ความใส่ใจและการให้คุณค่าในสิ่งที่จะรับรู้ ซึ่งแปรเปลี่ยนได้หลายระดับตั้งแต่ความจำเป็นความต้องการ ความคาดหวัง ความสนใจ และอารมณ์

3. ลักษณะรูปแบบของสิ่งที่จะรับรู้ นอกจากการรับรู้ของบุคคลจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความเอาใจใส่และการให้คุณค่าในสิ่งที่จะรับรู้และยังขึ้นอยู่กับรูปแบบของสิ่งหรือสิ่งที่จะรับรู้ เนื่องจากความตระหนักของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของบุคคลนั้น ๆ

ทองศักดิ์ ประสภกิตติคุณ (2534, น. 22-23) ได้สรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตระหนักไว้ว่าปัจจัยที่มีผลต่อความตระหนัก คือ

1. ประสบการณ์ที่มีต่อการรับรู้
2. ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อมจะมีผลทำให้บุคคลตระหนักหรือไม่ตระหนักต่อสิ่งที่เกิดขึ้น

3. การเอาใจใส่และการให้คุณค่า ถ้ามนุษย์ใส่ใจในเรื่องใดมากก็就会有ความตระหนักในเรื่องนั้นมากขึ้น

4. ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า ถ้าสิ่งเร้านั้นสามารถทำให้ผู้พบเห็นเกิดความสนใจ ย่อมทำให้ผู้พบเห็นเกิดการรับรู้และการตระหนักมากขึ้น

5. ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้ ถ้ามนุษย์ได้รับการรับรู้บ่อยครั้งหรือนานเท่าไร จะทำให้มีโอกาสเกิดความตระหนักมากขึ้นเท่านั้นรายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรที่มีผลต่อการเกิดความตระหนักมากขึ้นเท่านั้น

1. ความรู้ (Knowledge)

ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ นั้น ตามแนวคิดของอริสโตเติล มีความเห็นว่าประสบการณ์ มนุษย์จะเป็นพื้นฐานก่อให้เกิดความรู้โดยอธิบายเพิ่มเติมว่าจุดเริ่มต้นของความรู้เริ่มจากการได้สัมผัส แล้วใช้จิตไตร่ตรองสิ่งที่สัมผัสนั้น เพื่อหากฎเกณฑ์ต่าง ๆ กฎเกณฑ์ที่ได้มานั้น ไม่ได้เกิดจากประสบการณ์ เพียงอย่างเดียวแต่ต้องประกอบด้วย ความคิด และเหตุผลในจิตใจด้วย โดยสรุป อริสโตเติล มีความเชื่อว่า ความรู้จะเกิดขึ้นจากทั้งประสบการณ์ การสัมผัส และการคิดในจิตใจนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของฮอบบ์ที่ถือว่าความรู้เกิดจากประสบการณ์ ความรู้สึกประทับใจของมนุษย์ (ประสาธ อิศรปริดา, 2523, น. 19)

2. ความใส่ใจและเห็นคุณค่า (Attention)

การใส่ใจเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ ดังที่ Morgan and King (1971, p. 256, อ้างถึงใน ถวิล ธาราโกชน และศรีนัย ดำริสุข, 2546, น. 75–77) ได้กล่าวว่า การใส่ใจเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการรับรู้ นั่นหมายความว่า การที่บุคคลจะมีการรับรู้สิ่งใดนั้นบุคคลจะต้องเกิดการใส่ใจสิ่งนั้น การใส่ใจเป็นเสมือนการเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ ความใส่ใจนั้นเกิดจากสภาพของตัวบุคคลที่เป็นผู้รับรู้ ขณะนั้นว่าบุคคลมีสภาพเป็นอย่างไร เพราะบุคคลแต่ละคนเกิดมามีสถานภาพแตกต่างกัน เจริญเติบโตมาในสังคมที่ต่างกัน ย่อมทำให้รู้สึกนึกคิดแตกต่างกันไปด้วย

3. ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า

เป็นสิ่งที่บุคคลได้พบ ได้รู้สึก และจะทำให้บุคคลเกิดการใส่ใจมากน้อยเพียงใด อาจจะมีการพิจารณา ได้ดังนี้ (จิตวิทยาทั่วไป, 2549, น. 75–77)

3.1 ความเข้ม (Intensity) เป็นระดับความหนักเบาของสิ่งเร้า อาจเป็นแสง สี เสียง การดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งงานโดยทั่วไปและงานส่วนตัว การใช้แสงที่จ้า สีที่เข้มฉูดฉาด และเสียงดังจะเป็นส่วนช่วยให้บุคคลมีการใส่ใจสิ่งนั้นมากขึ้น

3.2 ขนาด (Size) สิ่งเร้าที่ได้มีขนาดใหญ่มักจะสร้างความสนใจหรือใส่ใจได้ดีกว่า สิ่งเร้าที่มีขนาดเล็ก ดังจะเห็นได้จากป้ายโฆษณาต่าง ๆ แม้กระทั่งวัตถุและสิ่งก่อสร้างในสังคมจะทำให้มีขนาดใหญ่เพื่อดึงดูดความสนใจ

3.3 ทำตรงกันข้ามหรือทำให้แปลกออกไป (Contrast) การทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้ผิดแผกไปจากเดิมจะทำให้เกิดความใส่ใจในสิ่งนั้นมากขึ้น เช่น หนังสือที่เราอ่าน ถ้าหน้าใดพิมพ์ตัวใหญ่หรือตัวหนาจะทำให้เกิดความใส่ใจตรงนั้นเป็นพิเศษ

3.4 การทำซ้ำ (Repetition) มีความหมายว่าทำสิ่งนั้นบ่อย ๆ หรือ หลาย ๆ ครั้ง การโฆษณาทางวิทยุและโทรทัศน์เพื่อให้บุคคลจำสินค้านั้นได้ ให้ดาราในสังกัดตนได้ออกทีวี หรือโชว์ตัวบ่อย ๆ เป็นต้น

3.5 การเคลื่อนไหว (Movement) เป็นการทำให้สิ่งเร้าเคลื่อนที่หรือเปลี่ยนแปลงไปมาการโฆษณาที่ใช้ไฟประดับจะทำให้ไฟวิ่งไปวิ่งมาหรือดับติดบ้าง

4. ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้

ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้เป็นการแสดงถึงการสร้างโอกาสให้พนักงานรับรู้ข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูลได้บ่อยครั้ง และมีการสะสมองค์ความรู้ หรือต่อย้ำให้มีความรู้อยู่เสมอ

2.2.5 กระบวนการเกิดความตระหนัก

ในส่วนของความตระหนักนั้น มีนักวิชาการ เช่น ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) และ ทิศนา แคมมณี (2561) ได้อธิบายถึงความตระหนักในลักษณะที่คล้ายคลึงกันว่า เป็นส่วนประกอบของพฤติกรรมทางด้านทัศนคติหรือเจตคติหรือความรู้สึก (Affective Domain) ซึ่ง Bloom (1961, อ้างถึงใน ทิศนา แคมมณี, 2561) จำแนกจุดมุ่งหมายทางการศึกษาเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ (Cognitive Domain) ด้านทักษะ (Psycho-Motor Domain) และด้านเจตคติ โดยที่ความตระหนักอยู่ในขั้นแรกของขั้นตอนการรับรู้หรือการให้ความสนใจ จากนั้นจึงเป็นขั้น การตอบสนอง การให้ค่าหรือการเกิดค่านิยม การจัดกลุ่มค่า และการแสดงลักษณะตามค่านิยมที่ยึด ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของพฤติกรรมทางด้านความรู้สึก ทำที่

ความชอบ นั่นเอง สุชาติ กิจพิทักษ์ (มปป) กล่าวถึง “กระบวนการสร้างความตระหนัก” ว่าเป็นการสร้างให้เกิดการเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้ คือ การสังเกต การวิจารณ์ และการสรุป

ศิริกาญจน์ ศิริเลข (2551) และ กรนภา วัชรธำรงกุล (2552) ได้อธิบายถึงขั้นตอนและกระบวนการเกิดความตระหนักว่าเป็นผลมาจากกระบวนการทำงานปัญญา (Cognitive Process) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือได้รับการสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วจะเกิดการรับรู้ และเมื่อรับรู้ในขั้นต่อ ๆ ไป ก็จะเข้าใจในสิ่งเร้า นั้น คือ เกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้ คือ มีความรู้ในสิ่งนั้นและนำไปสู่การเกิดความตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้และความตระหนักต่างก็นำไปสู่การกระทำหรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลต่อสิ่งเร้า นั้น ๆ การที่บุคคลจะเกิดความตระหนักขึ้นได้ บุคคลนั้นจะต้องมีความรู้มาก่อน ดังนั้นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญ ความรับผิดชอบและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตามมาจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิด ความตระหนักต่อสิ่งนั้น ๆ ต่อไป

2.2.6 การประเมินความตระหนัก

ชวาล แพรัตกุล (2526) กล่าวถึง การประเมินความตระหนักว่าสามารถดำเนินการ ได้ดังนี้

1. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) อาจเป็นการสัมภาษณ์ชนิดที่โครงสร้างแน่นอน (Structured Item) โดยสร้างคำถามและมีคำตอบที่เลือกเหมือน ๆ กัน แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ และคำถามจะต้องตั้งไว้ก่อนเรียงลำดับก่อนหลังไว้อย่างดี หรืออาจเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Item) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีไว้แต่หัวข้อใหญ่ ๆ ให้ผู้ตอบมีเสรีภาพในการตอบมาก ๆ
2. แบบสอบถาม (Questionnaire) จะเป็นชนิดปิดหรือเปิดก็ได้
3. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เพื่อตรวจสอบว่าเห็นด้วยไม่เห็นด้วย หรือมีไม่มีสิ่งที่กำหนดตามรายการ อาจอยู่ในรูปของการทำเครื่องหมายตอบ หรือเลือกว่าใช่ ไม่ใช่ก็ได้
4. มาตรวัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) เหมาะสำหรับวัดอารมณ์และความรู้สึกที่ต้องการทราบความเข้าใจ (Intensity) ว่ามีมากน้อยเพียงไรในเรื่องนั้น
5. การเข้าใจความหมายภาษา (Semantic Differential Technique หรือ S.D.) เป็นเทคนิค การวัดโดยใช้ความหมายของภาษาของ ชาลส์ ออสกูด เป็นเครื่องมือที่วัดได้ครอบคลุมชนิดหนึ่ง

2.2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับความตระหนัก

จากความหมายของความรู้และความตระหนักที่นักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ จะพบว่า ความรู้และความตระหนักนั้นมีความสัมพันธ์กัน คือ ทั้งความรู้และความตระหนักต่างเกี่ยวข้องกับการสัมผัสและการใช้จิตไตร่ตรองทั้งสิ้น โดยความรู้เป็นเรื่องของข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ ฯลฯ ซึ่งได้จากการสังเกตและรับรู้ที่ต้องอาศัยเวลา ส่วนความตระหนักเป็นเรื่องของความรู้สึกที่เกิดขึ้นในภาวะจิตที่ไม่เน้นความสามารถในการจำหรือระลึกได้ อย่างไรก็ตามการที่จะเกิดความตระหนักขึ้นมาได้ก็ต้องผ่านการมีความรู้มาก่อนเป็นเบื้องต้น (ทิตนา แคมมณี, 2553)

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการดูแลตนเอง

2.3.1 ความเป็นมาของการดูแลตนเอง

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันตนเองเป็นแนวคิดที่อธิบายการดูแลตนเองของบุคคลและการดูแลบุคคลที่พึ่งพียง กล่าวคือ บุคคลที่มีวุฒิภาวะเป็นผู้ใหญ่และกำลังเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ มีการเรียนรู้ในการกระทำ และผลของการกระทำเพื่อสนองต่อความต้องการดูแลตนเองที่จำเป็น โดยการควบคุมปัจจัยที่มีผลต่อหน้าที่หรือพัฒนาการของบุคคลเพื่อคงไว้ซึ่งชีวิต สุขภาพ และความผาสุก การกระทำดังกล่าวรวมไปถึงการกระทำเพื่อบุคคลที่ต้องพึ่งพาซึ่งสมาชิกในครอบครัวหรือบุคคลอื่น

Orem (2001) การดูแลตนเองเป็นรูปแบบหนึ่งของการกระทำอย่างจงใจและมีเป้าหมาย ซึ่งเกิดขึ้นอย่างเป็นกระบวนการ ประกอบด้วย 2 ระยะสัมพันธ์กัน คือ

ระยะที่ 1 เป็นระยะของการประเมินและตัดสินใจ ในระยะนี้บุคคลจะต้องหาความรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและสะท้อนความคิด ความเข้าใจในสถานการณ์และพิจารณาว่าสถานการณ์นั้น จะสามารถเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ อย่างไร มีทางเลือกอะไรบ้าง ผลที่ได้รับแต่ละทางเลือกเป็นอย่างไร แล้วจึงตัดสินใจที่จะกระทำ

ระยะที่ 2 ระยะของการกระทำและประเมินผลของการกระทำ ซึ่งในระยะนี้จะมีการแสวงหาเป้าหมายของการกระทำ ซึ่งเป้าหมายมีความสำคัญเพราะจะช่วยกำหนดทางเลือกกิจกรรมที่ต้องกระทำและเป็นเกณฑ์ที่จะใช้ในการติดตามผลของการปฏิบัติกิจกรรม

วัตถุประสงค์หรือเหตุผลของการกระทำดูแลตนเองนั้น โอเร็ม เรียกว่า การดูแลตนเองที่จำเป็น (Self-Care Requisites) ซึ่งเป็นความตั้งใจหรือเป็นผลที่เกิดขึ้นหลังการกระทำ การดูแลตนเองที่จำเป็นมี 3 อย่าง คือ การดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไป ตามระยะพัฒนาการ และเมื่อมีภาวะเป็ยงเบนทางด้านสุขภาพ (Orem, 2001, pp. 47-49) ดังนี้

1. การดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไป (Universal Self-Care Requisites) เป็นการดูแลตนเองที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม และรักษาไว้ซึ่งสุขภาพและสวัสดิภาพของบุคคล และการดูแลตนเองเหล่านี้จำเป็นสำหรับบุคคลทุกคนทุกวัย แต่จะต้องปรับให้เหมาะสมกับระยะพัฒนาการ จุดประสงค์และกิจกรรมการดูแลตนเองที่จำเป็น โดยทั่วไปมีดังนี้ 1) คงไว้ซึ่งอากาศ น้ำ และอาหารที่เพียงพอ 2) คงไว้ซึ่งการขยับถ่ายและการระบายให้เป็นไปตามปกติ 3) คงไว้ซึ่งความสมดุลระหว่างการมีกิจกรรมและการพักผ่อน 4) คงไว้ซึ่งความสมดุลระหว่างการอยู่คนเดียวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น 5) ป้องกันอันตรายต่าง ๆ ต่อชีวิต หน้าที่ และสวัสดิภาพ และ 6) ส่งเสริมการทำหน้าที่และพัฒนาการให้ถึงขีดสูงสุดภายใต้ระบบสังคมและความสามารถของตนเอง (Promotion of Normalcy)

2. การดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการ (Developmental Self-Care Requisites) เป็นการดูแลตนเองที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ในระยะต่าง ๆ เช่น การตั้งครรรภ์ การคลอดบุตร การเจริญเติบโต เข้าสู่วัยต่าง ๆ ของชีวิต และเหตุการณ์ที่มีผลเสียหรือเป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการ เช่น การสูญเสียคู่ชีวิต หรือบิดามารดา หรืออาจเป็นการดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไปที่ปรับให้สอดคล้องเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการ การดูแลตนเองที่จำเป็นสำหรับกระบวนการพัฒนาการแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

2.1 พัฒนาและคงไว้ซึ่งภาวะความเป็นอยู่ที่ดีที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการของชีวิต และพัฒนาการของชีวิตและพัฒนาการที่ช่วยให้บุคคลเจริญเข้าสู่สู่ภาวะในระหว่างที่

2.1.1 อยู่ในครรภ์มารดา และการคลอด

2.1.2 ในวัยทารก วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ วัยชรา และในระยะตั้งครรรภ์

2.2 ดูแลเพื่อป้องกันการเกิดผลเสียต่อพัฒนาการโดยจัดการเพื่อบรรเทาเบาบาง อารมณ์ เครียด หรือเอาชนะต่อผลที่เกิดจาก การขาดการศึกษา ปัญหาการปรับตัวทางสังคม การสูญเสีย ญาติมิตร ความเจ็บป่วย การบาดเจ็บ และการพิการ การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต ความเจ็บป่วยในขั้นสุดท้ายและการที่จะต้องตาย

3. การดูแลตนเองที่จำเป็นในภาวะเบี่ยงเบนทางด้านสุขภาพ (Health Deviation Self-Care Requisites) เป็นการดูแลตนเองที่เกิดขึ้นเนื่องจากความพิการตั้งแต่กำเนิด โครงสร้าง หรือหน้าที่ของร่างกายผิดปกติ เช่น เกิดโรคหรือความเจ็บป่วย และจากการวินิจฉัย และการรักษาของแพทย์ การดูแลตนเองที่จำเป็นในภาวะนี้ มี 6 อย่าง คือ

3.1 แสวงหาและคงไว้ซึ่งความช่วยเหลือจากบุคคลที่เชื่อถือได้ เช่น พยาบาล

3.2 รับรู้ สนใจ ซึ่งรวมถึงผลที่กระทบต่อพัฒนาการของตนเอง

3.3 ปฏิบัติตามแผนการรักษา การวินิจฉัย การฟื้นฟู และการป้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3.4 รับรู้และสนใจที่จะคอยปรับและป้องกันความไม่สุขสบายจากผลข้างเคียงของการรักษาหรือจากโรค

3.5 ดัดแปลงอัตมโนทัศน์และภาพลักษณ์ในการที่จะยอมรับภาวะสุขภาพของตนเอง รวมทั้งการปรับบทบาทหน้าที่และการพึ่งพาบุคคลอื่น การพัฒนาและคงไว้ซึ่งความมีคุณค่าของตนเอง

3.6 เรียนรู้ที่จะมีชีวิตอยู่กับผลของพยาธิสภาพหรือภาวะที่เป็นอยู่รวมทั้งผลของการวินิจฉัยและการรักษาในรูปแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ส่งเสริมพัฒนาการของตนเองให้ดีที่สุดตามความสามารถที่เหลืออยู่

4. ความสามารถในการดูแลตนเอง (Self-Care Agency) ความสามารถในการดูแลตนเองเป็นมโนคติที่กล่าวถึงคุณภาพอันสลับซับซ้อนของมนุษย์ ซึ่งบุคคลที่มีคุณภาพดังกล่าวจะสร้างหรือพัฒนาการดูแลตนเองได้

5. ความสามารถในการปฏิบัติการเพื่อการดูแลตนเอง (Capabilities for Self-Care Operations) (Orem, 2001, pp. 258-260) เป็นความสามารถที่จำเป็นและจะต้องใช้ในการดูแลตนเอง ในขณะนั้นทันที ซึ่งประกอบด้วย ความสามารถ 3 ประการ คือ 1) การคาดการณ์ (Estimative) 2) การปรับเปลี่ยน (Transitional) 3) การลงมือปฏิบัติ (Productive Operation)

6. พลังความสามารถในการดูแลตนเอง (Power Components: Enabling Capabilities for Self-Care) (Orem, 2001, pp. 264-265) โอเร็ม มองพลังความสามารถทั้ง 10 ประการนี้ ในลักษณะของตัวกลาง ซึ่งเชื่อมการรับรู้และการกระทำของมนุษย์แต่เฉพาะเจาะจงสำหรับการกระทำอย่างจงใจเพื่อการดูแลตนเอง ไม่ใช่การกระทำโดยทั่วไป

2.3.2 ความหมายของการดูแลตนเอง

Orem (1985, Cited in Reutter, 1997, p. 332) ได้ให้ความหมายของการดูแลตนเอง (Self-Care) ว่าหมายถึง การปฏิบัติในกิจกรรมที่บุคคลกระทำด้วยตนเอง เพื่อที่จะรักษาไว้ซึ่งชีวิต สุขภาพและเมื่อกระทำอย่างมีประสิทธิภาพจะมีส่วนช่วยให้โครงสร้าง หน้าที่ และพัฒนาการดำเนินไปได้ถึงขีดสูงสุดของแต่ละบุคคลจุดประสงค์ในการดูแลตนเอง เพื่อสนองต่อความต้องการการดูแลตนเองที่จำเป็น (Self-Care Requisites) ซึ่งทุกคนจะต้องปฏิบัติเพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพดี (Lipson and Steiger, 1985, อ้างถึงใน จารุวรรณ มานะสุการ, 2544, น. 92)

Norris (1985, pp. 486-489, อ้างถึงใน หวานใจ ชาวพัฒนวรรณ, 2543, น.19-20) การดูแลสุขภาพตนเอง หมายถึง กระบวนการที่ให้ประชาชนและครอบครัว มีโอกาสที่จะช่วยเหลือตนเองและรับผิดชอบกันเองด้านสุขภาพอนามัย ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนได้เล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ของการดูแลสุขภาพตนเอง โดยอาจมีเหตุผลกีดกันมาจากความไม่พึงพอใจต่อการให้การรักษาพยาบาลของแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่แพง อีกทั้งตระหนักดีว่าตนเองก็มีศักยภาพในการพัฒนาความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองได้

สรุปได้ว่า การดูแลตนเอง หมายถึง การที่บุคคล หรือครอบครัว หรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองเพื่อคงไว้ซึ่งการมีสุขภาพดี และสามารถดำรงชีวิตได้ตามอัตภาพอย่างเป็นสุข

2.3.3 องค์ประกอบของการดูแลตนเอง

สมจิต หนูเจริญกุล (2534, น. 12-17), อรพรรณ ลือบุญรัชชัย (2545, น. 73-75) และ ศิริพร พูนชัย (2551) กล่าวว่า ความต้องการการดูแลตนเองที่จำเป็น เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้บุคคลกระทำหรือกระทำเพื่อบุคคล หรือความต้องการการดูแลตนเองที่จำเป็น เป็นเป้าหมายของการดูแลตนเองของบุคคลหรือเพื่อบุคคล มี 3 ชนิด ได้แก่

1. ความต้องการการดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไป (Universal Self-Care Requisites: USCR) เป็นความต้องการของมนุษย์ทุกคนตามกระบวนการของชีวิตที่เป็นไปตามอายุพัฒนาการสิ่งแวดล้อมและปัจจัยอื่นๆ เป็นการคงไว้ซึ่งโครงสร้างและหน้าที่ของบุคคลและความผาสุกทั่ว ๆ ไปมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ทั้งด้านคุณภาพ หรือปริมาณ ความแตกต่างของอายุ เพศ ระยะพัฒนาการ ภาวะสุขภาพ ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรม และแหล่งประโยชน์ ประกอบด้วย

1.1 การคงไว้ซึ่งอากาศ น้ำ และอาหารที่เพียงพอ คำนึงถึงการกระทำหน้าที่ตามปกติของโครงสร้างและหน้าที่ของร่างกาย คอยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงตามปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อความต้องการ มีการรักษาไว้ซึ่งความคงทนของอวัยวะที่เกี่ยวข้องกับการได้รับอาหาร น้ำ และอากาศ รวมทั้งการมีความสุขกับการหายใจ การดื่ม และการรับประทานอาหารโดยไม่กระทบต่อสุขภาพหรือไม่ทำให้เกิดโทษ

1.2 การคงไว้ซึ่งการขับถ่ายและการระบายให้เป็นไปตามปกติด้วยการจัดการเกี่ยวกับกระบวนการในการขับถ่าย การรักษาโครงสร้างหน้าที่ เพื่อให้มีการขับถ่ายตามปกติมีการดูแลสุขภาพวิทยาส่วนบุคคลและสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ

1.3 การคงไว้ซึ่งความสมดุลระหว่างการมีกิจกรรมและการพักผ่อนโดยการเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อให้ร่างกายมีการเคลื่อนไหว ออกกำลังกาย รับรู้ และสนใจถึงความต้องการออกกำลังกายของตนเอง มีการตอบสนองทางอารมณ์ทางสติปัญญา การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

อย่างเหมาะสม มีการรับรู้และสนใจความต้องการพักผ่อนของตนเอง มีการสร้างแบบแผน การพักผ่อน และการทำกิจกรรมของตนเอง โดยใช้ความสามารถ ความสนใจ ค่านิยมตามขนบธรรมเนียมประเพณีของสิ่งแวดล้อมตนเอง

1.4 การรักษาความสมดุลระหว่างการอยู่คนเดียวกับการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล บุคคลต้องการคงไว้ซึ่งการพัฒนาเพื่อเป็นที่พึ่งของตนเอง ส่งเสริมความเป็นตัวของตัวเองในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น บุคคลต้องการการสร้างสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นเพื่อการทำหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพ รู้จักการติดต่อขอความช่วยเหลือ มีการสร้างมิตรให้ความรักความผูกพันกับบุคคลรอบข้างเพื่อพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันรวมทั้งการปฏิบัติตนเป็นสมาชิกในกลุ่ม

1.5 ป้องกันอันตรายต่างๆต่อชีวิต หน้าที่ และสวัสดิภาพ โดยการสนใจและรับรู้ต่อชนิดของอันตรายที่อาจเกิดขึ้นและจัดการป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ที่อาจเป็นอันตรายมีการหลีกเลี่ยงหรือปกป้องตนเองจากอันตรายต่าง ๆ ควบคุม หรือขจัดเหตุการณ์ที่เป็นอันตรายต่อชีวิตและสวัสดิภาพ

1.6 ส่งเสริมการทำหน้าที่และพัฒนาการให้ถึงขีดสุดภายใต้ระบบสังคมและความสามารถของตนเอง มีการพัฒนาและคงไว้ซึ่งอัตโนทัศน์ที่เป็นจริงของตนเอง ปฏิบัติกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของตนเองและรักษาไว้ซึ่งโครงสร้างและหน้าที่ของบุคคล มีการค้นหาและสนใจในความผิดปกติของโครงสร้างและการทำหน้าที่ที่แตกต่างไปจากสภาพของตนเอง

2. ความต้องการการดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการ (Developmental Self-Care Requisites: DSCR) เป็นการดูแลตนเองที่เกิดขึ้นจากกระบวนการพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ ในระยะต่าง ๆ เช่น การตั้งครรภ์ การคลอดบุตร การเจริญเติบโตเข้าสู่วัยต่างๆของชีวิตและเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อพัฒนาการดูแลตนเองที่จำเป็นตามระยะพัฒนาการแบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ

2.1 พัฒนาการและการคงไว้ซึ่งภาวะความเป็นอยู่ที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการของชีวิตและพัฒนาการช่วยให้บุคคลเจริญเข้าสู่วุฒิภาวะตามระยะพัฒนาการเป็นความต้องการการดูแลตนเองที่จำเป็นและการดูแลที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละระยะของพัฒนาการ ได้แก่

2.1.1 ทารกในครรภ์ และกระบวนการคลอด

2.1.2 ทารกแรกเกิดที่คลอดครบกำหนด ทารกที่คลอดก่อนกำหนด ทารกที่น้ำหนักปกติ และทารกน้ำหนักน้อยกว่าปกติ

2.1.3 วัยทารก

2.1.4 วัยเด็ก วัยรุ่น และเมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่

2.1.5 หญิงตั้งครรภ์ทั้งวัยผู้ใหญ่และวัยรุ่น มีความต้องการการดูแลที่เฉพาะเจาะจงตามโครงสร้างและหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนการปรับเปลี่ยนบทบาทในชีวิตตามระยะพัฒนาการ

2.2 เป็นความต้องการการดูแลตนเองจากสิ่งที่จะเป็นอันตรายต่อมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วย การป้องกัน การบรรเทาหรือการเอาชนะสิ่งที่จะเป็นอันตรายซึ่งเกิดจากเหตุการณ์ ต่อไปนี้

2.2.1 การขาดความรู้

2.2.2 ปัญหาการปรับตัวในสังคม

2.2.3 การสูญเสียญาติหรือผู้ร่วมงาน

2.2.4 การสูญเสียของรัก เช่น การงาน อาชีพ

2.2.5 การเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมกะทันหัน

- 2.2.6 ปัญหาสถานการณ์ทางสังคม
- 2.2.7 ปัญหาภาวะทางสุขภาพและจิตใจ เช่น พิกการ
- 2.2.8 การดำรงชีวิตที่ถูกกดดัน
- 2.2.9 การเจ็บป่วยในระยะสุดท้าย

3. ความต้องการการดูแลตนเองที่จำเป็นในภาวะเบี่ยงเบนทางด้านสุขภาพ (Health Deviation Self-Care Requisites: HDSCR) ความต้องการการดูแลตนเองเมื่อบุคคลอยู่ในภาวะเบี่ยงเบนสุขภาพ ภาวะเจ็บป่วย หรือได้รับอันตรายหรือมีความพิการ บุคคลจะมีความต้องการในลักษณะ ต่อไปนี้

3.1 มีการแสวงหาและคงไว้ซึ่งการช่วยเหลือที่เหมาะสม เช่น จากทีมสุขภาพ
 3.2 รับรู้และสนใจและดูแลผลของพยาธิสภาพ ซึ่งรวมถึงผลกระทบต่อพัฒนาการเมื่อเจ็บป่วยหรือมีปัญหาสุขภาพ บุคคลต้องมีการรับรู้ต่อเหตุการณ์ภายในตนเอง และสนใจเอาใจใส่ผลที่เกิดจากพยาธิสภาพและผลกระทบที่มีผลต่อพัฒนาการของตนเอง

3.3 ปฏิบัติตามแผนการรักษา การวินิจฉัย การฟื้นฟูสุขภาพและการป้องกันพยาธิสภาพที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อมีปัญหาสุขภาพจากสาเหตุต่าง ๆ เมื่อบุคคลได้รับการดูแลช่วยเหลือจากบุคคลในทีมสุขภาพ ซึ่งกิจกรรมการช่วยเหลือต่าง ๆ ต้องการความร่วมมือของบุคคลที่เป็นผู้ป่วย และ/หรือผู้เกี่ยวข้องในการดูแลผู้ป่วย

3.4 รับรู้และสนใจในการป้องกันความไม่สบายจากผลข้างเคียงจากการรักษา หรือจากโรค ซึ่งผลข้างเคียงต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เฉพาะในผู้ป่วยแต่ละคน

3.5 ปรับเปลี่ยนอัตมโนทัศน์และภาพลักษณ์เพื่อให้สามารถยอมรับตนเองผลจากภาวะเบี่ยงเบนทางด้านสุขภาพ อาจทำให้บุคคลมีการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก ความรุนแรงขึ้นกับการรับรู้ของบุคคล อย่างไรก็ตามบุคคลมีความต้องการการคงไว้ซึ่งมโนทัศน์ต่อตนเองในทางบวก และยอมรับสภาพของตนเอง ตลอดจนยอมรับว่าตนเองต้องการการดูแลทางด้านสุขภาพที่เฉพาะเจาะจงตามภาวะสุขภาพของตน

3.6 เรียนรู้ที่การดำเนินชีวิตและการปรับตัวต่อพยาธิสภาพการประเมินความต้องการการดูแลตนเองที่จำเป็นในภาวะเบี่ยงเบนทางด้านสุขภาพจำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาสุขภาพของผู้ป่วยเป็นหลัก ซึ่งบุคคลยังมีความต้องการการดูแลตนเองที่จำเป็นโดยทั่วไปและตามระยะพัฒนาการ โดยมีเงื่อนไขหรือขึ้นกับปัญหาสุขภาพของบุคคลนั้น ผลของการตอบสนองการดูแลตนเองที่จำเป็นทั้ง 3 อย่าง คือ

- 3.6.1 การรอดชีวิต
- 3.6.2 การคงไว้ซึ่งความปกติของโครงสร้างและหน้าที่ของบุคคล
- 3.6.3 ได้รับการสนับสนุนในเรื่องพัฒนาการตามความสามารถของบุคคล
- 3.6.4 ป้องกันการบาดเจ็บ และพยาธิสภาพ
- 3.6.5 ส่งเสริมให้มีการปรับหรือควบคุมผลจากการบาดเจ็บ และจากพยาธิสภาพที่เกิดขึ้น

3.6.6 ส่งเสริมการรักษาและควบคุมพยาธิสภาพจะเห็นได้ว่า ความเจ็บป่วยเรื้อรัง มีระยะในการเจ็บป่วยที่ยาวนาน พยากรณ์โรคไม่แน่นอนทำให้ความต้องการการดูแลตนเองเพิ่มขึ้นและไม่คงที่เปลี่ยนแปลงตามอายุ ระยะพัฒนาการ ประสบการณ์

สรุปได้ว่า ในชีวิต สังคม วัฒนธรรม ภาวะสุขภาพและแหล่งประโยชน์ ผู้ป่วยโรคเบาหวาน เป็นผู้ป่วยโรคเรื้อรังที่ต้องการการดูแลสุขภาพในระยะยาว เพื่อควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดและป้องกันภาวะแทรกซ้อนความร่วมมือในการดูแลตนเองของผู้ป่วยมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคเบาหวานในเขตอำเภอปะนาเระ จังหวัดปัตตานี ตามแนวคิดการดูแลตนเอง

2.3.4 การป้องกันตนเอง

ส่วนวิชาการด้านยาเสพติด สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553, น. 8) ได้กล่าวถึง หลักการในการป้องกันยาเสพติด โดยแบ่งออกได้เป็น 4 ข้อ ดังนี้

1. การป้องกันตนเอง

เริ่มจากการมีระเบียบวินัยในตนเอง ขยันหมั่นเพียร ทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เลือคบเพื่อนที่ดี ไม่มั่วสุมในอบายมุขและสิ่งเสพติด และไม่ใช้ยาโดยมิได้รับคำแนะนำจากแพทย์ รวมทั้งอย่างทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิดโดยเด็ดขาด

2. การป้องกันครอบครัว

เริ่มจากการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว แบ่งเบาภาระหน้าที่แก่กันและกันภายในบ้าน มีความรักใคร่กลมเกลียว และมีความเข้าใจกัน ช่วยเหลือ ซ้ำกันและกัน เมื่อมีปัญหา ช่วยสอดส่องดูแลสมาชิกในครอบครัวอย่าให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด คอยอบรมตักเตือนสมาชิกในครอบครัวให้รู้ถึงโทษและภัยของยาเสพติด หากมีสมาชิกเสพยาเสพติดในครอบครัวควรรีบให้เข้ารับการรักษา อย่าปล่อยทิ้งไว้นานๆ ควรรีบรักษาโดยเร็วที่สุดเพื่อประโยชน์ในการรักษา

3. การป้องกันชุมชน

ช่วยชี้แจงให้เพื่อนบ้านเข้าใจถึงโทษและภัยของยาเสพติด เพื่อมิให้เพื่อนบ้านที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ต้องถูกหลอกลวงและหากพบว่าเพื่อนบ้านติดยาเสพติดจงช่วยแนะนำให้ไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล ภายในชุมชน หรือคนภายนอกชุมชนมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยอาจใช้มาตรการการตักเตือน กดดันทางสังคม หรือแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ คณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน

4. การป้องกันสังคม

โดยให้ความร่วมมือกับทางราชการ ในการเป็นหูเป็นตาช่วยสอดส่องเฝ้าระวังปัญหา เมื่อทราบว่าสถานที่ใดเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด มีกิจกรรมใดที่เป็นปัจจัยเสี่ยงที่จะชักนำให้เด็กและเยาวชนเข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือมีบุคคลใดมีพฤติกรรมน่าจะเกี่ยวข้องกับการนำยาเสพติดมาแพร่ระบาด โปรดแจ้งเบาะแสให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกแห่งทุกท้องที่ทราบ

2.3.5 ลักษณะของพฤติกรรมที่ป้องกันตนเองจากยาเสพติด

จากการศึกษาและรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะพฤติกรรมที่ป้องกันตนเองจากยาเสพติด พบว่า ได้มีผู้กล่าวถึง ไว้ดังนี้

ธีรศักดิ์ ชมพูบุตร (2540, น. 13) ได้แนะนำวิธีการป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากยาเสพติด ไว้ว่า

1. ศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
2. ไม่หลงคาซึกชวน หลอกลวงหรือชักจูงของเพื่อนหรือญาติ

3. ไม่ทดลองใช้ยาเสพติดกับตนเอง ไม่ว่าจะอยากรู้ยากลองแค่ไหน
4. ไม่เลียนแบบเพื่อนในทางที่ไม่ถูกต้อง ถ้าถูกเพื่อนขอร้องให้ทดลอง หรือถูกบังคับ ต้องหาวิธีหลีกเลี่ยง
5. ไกล่ชิดครอบครัว บิดา มารดา ญาติพี่น้อง กล้าคิดกล้าทำในสิ่งที่ต้องการจะรู้ หรือขอคำแนะนำจากบิดา มารดา หรือถ้าบุคคลในครอบครัวไม่สามารถให้คำตอบได้ก็ต้องศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตารา บทความ หรือโรงพยาบาลทั่วไป
6. ใช้เวลาว่างทำงานอดิเรกที่ตนเองสนใจและบางครั้งก็สามารถช่วยเสริมรายได้ให้กับครอบครัว
7. เมื่อรู้สึกเหน็ดเหนื่อย อ่อนเพลีย แสดงว่าร่างกายต้องการพักผ่อน ไม่ควรฝืนหรือใช้ยากระตุ้น ควรพักผ่อนให้เต็มที่เพื่อร่างกายจะได้สดชื่นและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
8. ตั้งใจเรียนหนังสือและเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อจะได้ไม่ต้องโหมดูหนังสือเฉพาะเวลาใกล้สอบ
9. ผู้ที่ติดยาเสพติด ควรเลิกเสพทันที หากมีอาการผิดปกติให้รีบปรึกษาแพทย์
พระธรรมปิฎก (2540, น. 5-7) ได้กล่าวถึง กระบวนการของการศึกษา หรือระบบพัฒนาบุคคล สรุปได้ว่า กระบวนการที่จะพัฒนาบุคคล มี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนเข้าสู่กระบวนการพัฒนา และขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาจุดเริ่มแรกให้เริ่มจากสัมมาทิฐิ ให้มีความเห็นที่ชอบสามารถที่จะมีปัญหในระดับหนึ่งและความเชื่อนั้น เป็นสิ่งที่ตรงข้ามกับมิจฉาทิฐิ อันจะนำไปสู่ฐานสำคัญของการพัฒนาและการจะเข้าถึงสัมมาทิฐินั้น มีปัจจัย 2 ประการ คือ
 1. ปัจจัยภายนอก (ปรโตโฆชะ)
 2. ปัจจัยภายใน (โยนิโสมนสิการ)

ปัจจัยภายนอกที่จะนำไปสู่ สัมมาทิฐิ เช่น พ่อ แม่ ครูอาจารย์ ผู้ใหญ่หรือวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นได้รับอิทธิพลจากความเชื่อ ความคิดผิด ภูมิธรรม ภูมิปัญญา และพฤติกรรม ถ่ายทอดต่อกันมาถ้าสิ่งที่ได้รับเป็นสิ่งที่ดีงามถูกต้องอยู่ในแนวเหตุผล ก็จะนำไปสู่ความเป็นสัมมาทิฐิ ส่วนบุคคลที่ใช้โยนิโสมนสิการ คือ การรู้จักคิด รู้จักพิจารณาด้วยตนเองและใช้ปัญญาความรู้นั้นนาตนเข้าสู่ สัมมาทิฐิ ซึ่งเป็นปัจจัยภายในและนอกจากส่วนนี้แล้วยังมีองค์ประกอบแทรกที่มาช่วยหนุนในกระบวนการพัฒนาบุคคล คือ

 1. กัลยาณมิตรตตา ได้แก่ การที่มีเพื่อนที่ดี
 2. ศิลสัมปทาถึงความด้วยศีล คือ ความเป็นผู้มีวินัย หรือชีวิตที่มีระเบียบ หรือมีพฤติกรรมเคยชินที่ดี ซึ่งเกิดจากการใช้วินัยฝึกให้เกิดพฤติกรรมที่เคยชินที่ดีด้วยการจัดระเบียบชีวิตจัดระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคม
 3. ฉันทะสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยฉันทะ คือ มีแรงจูงใจที่ถูกต้อง ได้แก่ การใฝ่รู้ ใฝ่สร้างสรรค์ต้องการเข้าถึงความจริงและทำสิ่งทั้งหลายให้ตั้งงามเป็นเลิศ ซึ่งจะเข้ามาทำหน้าที่แทนต้นหา
 4. อุตตะสัมปทา ความหาตนให้ถึงพร้อม คือ ทำตนให้ถึงความสมบูรณ์แห่งศักยภาพของความเป็นมนุษย์โดยมีจิตสำนึกในหารที่จะฝึกฝนพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
 5. ทิฐุสัมปทา ความถึงพร้อมแห่งหลักการความเชื่อถือ คือ เชื่อถือในหลักการแห่งเหตุผลเป็นไปตามเหตุปัจจัยเมื่อมองอะไรก็มองตามเหตุผลปัจจัย ซึ่งทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้น

6. อับปะมาทสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาท คือ ความกระตือรือร้น ไม่เฉื่อยชา มีสติ ไม่ปล่อยปะละเลย ไม่พลาดโอกาส เห็นคุณค่าของกาลเวลา รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ ตลอดทำงาน พัฒนาชีวิตแข่งกับเวลา

7. โยนิโสมนสิการ ความถึงพร้อมแห่งการรู้จักคิดรู้จักพิจารณาด้วยตนเอง ไม่มองอะไรที่คลุมเครือ แต่รู้จักสืบสาวหาสาเหตุปัจจัยแยกแยะให้เห็นองค์ประกอบ จับแ่งดีมาใช้ประโยชน์ได้ ทำให้เกิดปัญหาที่เข้าถึงความจริงได้ประโยชน์และทำการสำเร็จสนองความใฝ่รู้และใฝ่สร้างสรรค์โดยสมบูรณ์

องค์ประกอบหรือปัจจัยฝึกทั้ง 7 ตัว ที่กล่าวมานั้น รวมเรียกว่า บุญนิมิตของมรรค เป็นเครื่องหมายบ่งบอกล่วงหน้าถึงการมาของมรรค เป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำเข้าสู่มรรค คือ วิถีชีวิตที่งดงามของผู้มีการศึกษา

ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจผู้ติดยาเสพติด บ้านพึงสุข (2563) ได้เสนอแนวทางการป้องกันตนเองจากยาเสพติด ไว้ดังนี้

1. ป้องกันตนเอง

1.1 ไม่ทดลองยาเสพติดทุกชนิด

1.2 ถ้ามีปัญหาหรือไม่สบายใจ อย่าเก็บไว้คนเดียว ควรปรึกษาพ่อแม่ ครู ผู้ใหญ่

1.3 ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น อ่านหนังสือ เล่นกีฬาหรือทำงานอดิเรกต่าง ๆ

ตามความสนใจ ความถนัด

1.4 ระมัดระวัง การใช้ยาและศึกษาให้เข้าใจถึงโทษภัยของยาเสพติด

2. ป้องกันครอบครัว

2.1 ควรสอดส่องดูแลเด็ก และบุคคลในครอบครัวอย่าให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

2.2 อบรมสั่งสอนให้รู้ถึงโทษภัยของยาเสพติดดูแลเรื่องการคบเพื่อน

2.3 คอยส่งเสริมให้เขารู้จักการใช้เวลาในทางที่เป็น ประโยชน์ เช่น การทำงานบ้าน เล่นกีฬา ฯลฯ เพื่อป้องกันมิให้เด็กหันเหไปสนใจในยาเสพติด

2.4 สำคัญ ก็คือ ทุกคนในครอบครัวควรสร้างความรัก ความเข้าใจและความสัมพันธ์

อันดีต่อกัน

3. ป้องกันชุมชน

3.1 หากพบผู้ติดยาเสพติดควรช่วยเหลือแนะนำให้เข้ารับการบำบัดรักษาโดยเร็ว โดยการสมัครเข้าขอรับการบำบัดรักษายาเสพติดก่อนที่ความผิดจะปรากฏต่อเจ้าหน้าที่กฎหมายยกเว้นโทษให้

3.2 เมื่อรู้ว่าใครผิด นำเข้าส่งออก หรือจำหน่ายยาเสพติด ควรแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าหน้าที่ตุลาการนายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ หรือเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)

กษิติ เหลืองสกุลพงษ์ และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านโชนม่วง ตำบลทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 48 คน ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติด ทั้ง 3 ด้าน ซึ่งสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านแรงจูงใจ จากสังคม และด้านป้องกัน

จากที่นักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนะวิธีการป้องกันตนเองจากยาเสพติดสามารถสรุปได้ว่า การป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติด หมายถึง การที่ประชาชนมีความตระหนักในโทษของยาเสพติดและปฏิบัติตนเป็นคนดีตามหลักศีลธรรมและกฎหมายโดยไม่ยุ่งเกี่ยว ค้าหา หรืออยากรู้อยากลองสารเสพติดทุกชนิดที่มีผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ ประกอบด้วย (กษิติ เหลืองสกุลพงษ์ และคณะ, 2560) (ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจผู้ติดยาเสพติด บ้านพึงสุข, 2563) (พระธรรมปิฎก, 2540) และ (ธีรศักดิ์ ชมพูปุตร, 2540)

1. ด้านการหลีกเลี่ยง หมายถึง การไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด ไม่เข้าไปในสถานที่หรือแหล่งที่มีการระบาดของยาเสพติด ไม่คบหากับคนในชุมชนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด รู้จักใช้วิจารณญาณในการแยกแยะผิดชอบชั่วดี หลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิดกฎหมายอาจนำไปสู่การยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

2. ด้านการปฏิเสธ หมายถึง การรู้จักปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ลองยาเสพติด ปฏิเสธเมื่อถูกสมาชิกในครอบครัวชักชวนให้ลองยาเสพติด ไม่รับของจากคนแปลกหน้า ปฏิเสธการเข้าร่วมกลุ่มออนไลน์ที่มีการจำหน่ายยาเสพติด ปฏิเสธการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหาชักชวนให้เสพยาเสพติด

3. ด้านการร่วมกันแก้ไข หมายถึง การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติดเข้าร่วมกับสถานศึกษาในการต่อต้านยาเสพติดร่วมกับชุมชนในการป้องกันยาเสพติดให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้เบาะแส และแก้ไขปัญหาเสพยาเสพติด ดูแลสมาชิกในครอบครัวให้ห่างไกลจากยาเสพติด ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

2.4 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเอง

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

2.4.1 ปัจจัยด้านครอบครัว

กานดา สุขมาก และ ยุวดี แตรประสิทธิ์ (2561, น. 166) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียน วัดปทุมวนารามในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดปทุมวนารามในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีมีปัจจัยด้านบุคคล ครอบครัว สังคมและพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อยู่ในระดับมาก 2) ครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุวพันธุ์ คะโยธา (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดของเยาวชน

ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความรู้เรื่องสารเสพติด และกฎหมาย การอ่านหนังสือ การออกกำลังกาย ทักษะคิด การช่วยทำงานบ้าน อายุ และการสนับสนุนของผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายการป้องกันการใช้อาหารเสริมได้ร้อยละ 27.5 ($R^2 = 0.275$; $p < .05$)

อับดุลคอลิก อรรอฮีมีย (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดปัตตานี กรณีศึกษาผู้เข้ารับการรักษาอาการเสพติดในศูนย์บำบัดบ้านแสนสุข และสถาบันปอเนาะพัฒนาเยาวชน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดซ้ำด้วยครอบครัว ได้แก่ 1) การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับสารเสพติดและการบำบัด 2) การสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อใจต่อผู้ผ่านการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด 3) การสร้างพื้นที่หรือวงสนทนาระหว่างสมาชิกในครอบครัวให้เกิดบรรยากาศของการพูดคุยสนทนาเพื่อสร้างความเข้าใจ 4) การวางแผนเพื่อการสร้างเป้าหมายในชีวิตแก่ผู้ผ่านการบำบัดฯ 5) การสื่อสารของสมาชิกภายในครอบครัวที่จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจความรู้สึกของผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด 6) การเตรียมความพร้อมของผู้ปกครองเพื่อรองรับการกลับมาของผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด 7) การเตรียมพร้อมด้านอาชีพ

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านครอบครัว หมายถึง การที่สมาชิกในครอบครัวหรือผู้ปกครองให้ความรักดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน อบรม สั่งสอน แนะนำในสิ่งที่ดี เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวสนิทสนมและมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน คอยตักเตือน เรื่องโทษของยาเสพติดให้ห่างไกลจากยาเสพติด

2.4.2 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

ชัมัยภรณ์ ฅนอมศรีเดชชัย (2559, น. 93-94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการเพื่อป้องกันยาเสพติดของเทศบาลนคร ตามแนวคิดการบริหารจัดการที่ยั่งยืนโดยประชากร คือ ประชาชนในเขตเทศบาลนคร 4 แห่ง ได้แก่ เทศบาลนครนนทบุรี เทศบาลนครราชสีมา เทศบาลนครเชียงใหม่ และเทศบาลนครหาดใหญ่ รวม 682,394 คน ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,109 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ เทศบาลนครดำเนินงานเพื่อป้องกันยาเสพติดโดยไม่ได้ใช้เครือข่ายอย่างกว้างขวาง 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ เทศบาลนครควรดำเนินงานเพื่อป้องกันยาเสพติด โดยใช้เครือข่ายที่ทันสมัย เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสังคม และไลน์ อย่างกว้างขวางครอบคลุมและทั่วถึงในเวลาเดียวกันเทศบาลนครควรประสานงานหรือชักชวนภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมและ 3) ตัวแบบการบริหารจัดการเพื่อป้องกันยาเสพติดของเทศบาลนครตามแนวคิดการบริหารจัดการที่ยั่งยืน ควรประกอบด้วย 5 ด้าน เรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) ด้านเครือข่าย 2) ด้านเทคโนโลยี 3) ด้านคุณภาพชีวิต 4) ด้านเศรษฐกิจ และ 5) ด้านสิ่งแวดล้อม

เพ็ญศรี ฉรินัง (2559, น. 38) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนพื้นที่เขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวน 39 คน ผลการวิจัย พบว่า บุคคลในชุมชนที่มีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนกลุ่มประชาชนและกลุ่มบุคคลของภาครัฐหรือภาคเอกชนที่หาหน้าที่ติดต่อประสานงานเพื่อดำเนินกิจกรรมในชุมชนนั้นโดยบุคคลทั้ง 3 กลุ่ม มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันส่วนแนวทางการป้องกันสารเสพติดในชุมชนพื้นที่สรุปได้ 11 แนวทาง

สินวล บุญย่นยาว (2559, น. 339) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา อำเภอบางกระทุ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 83 คน ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมาก ไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้เรียน ($\mu = 4.00$) ด้านการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และด้านการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมด้านยาเสพติดตามลำดับทั้งนี้ เป็นเพราะสถานศึกษาในอำเภอบางกระทุ่มจังหวัดพิษณุโลกได้ดำเนินการให้ความรู้หรือผนวกเนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดเข้าไว้ในวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งมีการฝึกทักษะชีวิตเพื่อให้รู้จักปฏิเสธยาเสพติดในเวลาที่มีปัญหาจะปรึกษาครอบครัว นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น ครอบครัวที่สมาชิกมีความผูกพันกันมากโดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองทำหน้าที่ของครอบครัวที่ดี มีการอบรมเลี้ยงดูทำให้ได้รับการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงามทำให้มีจริยธรรมและคุณธรรมทำให้นักเรียน ได้ฝึกความรับผิดชอบเข้าใจระเบียบวินัยในตนเองภายใต้การแนะนำที่ถูกต้องเพื่อให้อยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคมได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ หมายถึง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงาน ภายนอกกรมมีการเข้มงวดเชิงรุกในการปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจตราในพื้นที่อย่าง สม่าเสมอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด สถานศึกษามีการอบรม ให้ความรู้เรื่องยาเสพติด หน่วยงานด้านสาธารณสุขทำการคัดกรอง และบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด

2.4.3 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

สำนักงานสาธารณสุข อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ (2561) กล่าวว่า หัวใจสำคัญของการแก้ไขปัญหายาเสพติด มีอยู่ 4 ประการ

1. การยึดหลักสันติวิธีในการแก้ไขปัญหายาเสพติดยึดหลักสันติวิธีนั้นเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญซึ่งทำให้ผู้เสพและผู้ค้าในชุมชนมีโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเอง โดยไม่ต้องเกรงกลัวว่าจะมีเจ้าหน้าที่ ของทางการมาดำเนินคดีในลักษณะที่จับกุมตัวไปจองจำ ลงโทษ หรือบำบัดรักษาตามสถานพยาบาล อีกทั้งบุคคลดังกล่าวก็จะไม่รู้สึกรู้สีกว่าถูกปฏิบัติอย่างแปลกแยกแตกต่างจากผู้อื่นและไม่ต้องถูกตีตราว่า เป็นคนชู้ยา หรือติดยาที่จะต้องใช้ความรุนแรงในการแก้ปัญหา อันเป็นการสร้างความรู้สึกแบ่งแยกแตกหัก ระหว่างคนในชุมชน นอกจากนี้ยังนำไปสู่โอกาสของชาวบ้านคนอื่นที่จะใช้ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอยู่ แล้วเป็นทุนเดิมมาช่วยเหลือชี้แนะหนทางที่ถูกต้องแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอีกด้วย

2. ดำเนินการโดยประชาคมของคนในชุมชนอย่างแท้จริงการแก้ไขปัญหายาเสพติด จะต้องอยู่ในแนวทางที่ไม่ใช่ให้ภาคราชการมีบทบาทนำหากแต่เป็นตัวภาคประชาชนเองที่เปลี่ยนแปลง แนวคิดและพัฒนาตนเองขึ้นมาเป็นแกนหลักในการดำเนินการ กล่าวคือ อาศัยการแก้ปัญหายาด้วยชาวบ้านเอง หรือบำบัดโดยชุมชน ทั้งนี้จะมีภาคส่วนอื่น ๆ คอยให้การสนับสนุนเท่าที่จำเป็นเท่านั้น

3. คนในชุมชนร่วมกันคัดแยกผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดด้วยวิธีของชุมชนเองทั้งนี้ ชาวบ้านจะต้องเริ่มดำเนินการเองตั้งแต่การตระหนักถึงปัญหาด้วยตัวเอง จัดประชาคมเอง รวมทั้งแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นโดยมีวิทยากรกระบวนการเป็นที่เลี้ยงในช่วงแรกที่เริ่มดำเนินการ ไม่ใช่มีส่วนร่วมเพียง แค่เป็นผู้ส่งรายชื่อผู้เสพ ผู้ค้าให้แก่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเท่านั้น หากแต่การค้นหาผู้เสผู้ค้า

จะต้องกระทำด้วยชาวบ้านในชุมชนเอง โดยรายชื่อที่ชุมชนได้มาผ่านการทำประชาคมหมู่บ้านนั้น จะถูกเก็บไว้เป็นความลับเพื่อที่จะนำมาบำบัดรักษาด้วยกระบวนการในชุมชนเองผ่านมาตรการทางสังคม

4. การใช้มาตรการทางสังคมเป็นหลักการใช้มาตรการทางสังคม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ประการหนึ่งของเครือข่ายชุมชนเข้มแข็ง ไม่ว่าจะเป็นการไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนกัน แนะนำช่วยเหลือ ตักเตือน ให้กำลังใจ ปลอดภัย อบรมสั่งสอน รวมทั้งให้อภัยผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตลอดจนสร้าง แรงจูงใจให้เกิดขึ้นแก่ครอบครัวที่สมาชิกทุกคนปลอดภัยจากยาเสพติดให้อยู่ในสถานะที่ได้รับการยอมรับ จากคนในชุมชน

การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา แนวคิดหลัก: การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในเด็ก และเยาวชนในสถานศึกษาเน้นมาตรการที่เหมาะสมกับช่วงวัยและเป็นระบบต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัย อุดมศึกษา ภายใต้กรอบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน ด้านการค้นหา ด้านการรักษา ด้านการเฝ้าระวัง และด้านการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่เป็นระบบครบวงจร ซึ่งในการดำเนินงานแต่ละด้าน อาจมีจุดเน้นที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงชั้นวัย/ช่วงชั้นเรียนและบริบทสถานศึกษา

1. ด้านการสร้างภูมิคุ้มกัน พัฒนา/ส่งเสริมทักษะที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อปลูกฝังหล่อหลอม ให้เด็กสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัยจากยาเสพติด เช่น ทักษะสมอง ทักษะชีวิตทักษะสังคมฯลฯ โดยผ่านการอบรมเลี้ยงดู การส่งเสริมพัฒนา การเรียนรู้ผ่านการเรียนการสอนตั้งแต่ปฐมวัย อุดมศึกษา รวมถึงการสร้างจิตสำนึกที่ดีควบคู่การมีคุณธรรมจริยธรรมในส่วนของช่วงวัยปฐมวัยและประถมศึกษา ต้องอาศัยกลไกครูเป็นหลักในการถ่ายทอด/สร้างการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพได้และในส่วนของช่วงวัย มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ต้องอาศัยกลไกเพื่อนเป็นหลักในการถ่ายทอด/สร้างการรับรู้ ที่มีประสิทธิภาพได้

1.1 ระดับปฐมวัยพัฒนาทักษะสมอง เพื่อวางรากฐานภูมิคุ้มกันระยะยาว ด้วยองค์ความรู้เพื่อการบริหารจัดการชีวิต (Brain Executive Functions: EF) ให้เด็กรู้จักยับยั้งชั่งใจ ยังคิดไตร่ตรอง ควบคุมอารมณ์ ยืดหยุ่น ปรับตัวฯลฯ เมื่อเด็กได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องโตขึ้นจะลด โอกาสการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ เช่น พฤติกรรมการดื่มเหล้า การสูบบุหรี่ การทุจริต เป็นต้น โดยดำเนินการผ่านกลไกครูอนุบาล/ครูผู้ดูแลเด็กในโรงเรียนอนุบาล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั่วประเทศ

1.2 ระดับประถมศึกษาเสริมสร้างทักษะชีวิตให้ความรู้เพื่อการป้องกันยาเสพติด ควบคู่การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมโดยดำเนินการผ่านกลไกบุคลากรป้องกัน เช่น ครูผู้สอนวิชาสุขศึกษา ครูตำรวจ D.A.R.E. ครูพระสอนศีลธรรม วิทยากรป้องกันต่าง ๆ ในการสอนสอดแทรกความรู้เพื่อการป้องกัน ยาเสพติดที่หลากหลายตามบริบท

1.3 ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษาเสริมสร้างทักษะชีวิตให้ความรู้ เพื่อการป้องกันยาเสพติด ควบคู่การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม พร้อมด้วยการส่งเสริมสนับสนุนให้มี กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมกลุ่มเพื่อน เครือข่าย/องค์กรเยาวชน กิจกรรม TO BE NUMBER ONE กิจกรรมการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตน

1.4 ระดับอุดมศึกษา เสริมสร้างทักษะสังคม การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ส่งเสริมกิจกรรมจิตอาสา สร้างพลังการมีส่วนร่วมของนิสิตนักศึกษาในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดเชิงพื้นที่

สุพัตรา สุขาวท และ มานพ คณะโต (2557, น. 245) การพัฒนาต้นแบบความรู้ในการป้องกันการ ใช้สารเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยงเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงาน การป้องกันในโรงเรียนจาก 6 หน่วยงาน และสนทนากลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีพฤติกรรมเสี่ยง 16 คน กลุ่มปกติ 10 คน และแกนนำเยาวชน 8 คน ผลการวิจัย พบว่า ต้นแบบความรู้ ในการป้องกันการ ใช้สารเสพติดที่เหมาะสมกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงและบริบทของการเรียนการสอนระดับ มัธยมต้นในสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย โปรแกรมการสอน 4 คาบ สัปดาห์ละ 1 คาบ แต่ละคาบ ใช้เวลา 40 นาที 1 ชั่วโมง มีเนื้อหา ประกอบด้วย 1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด ชนิด ประเภทและผล ของยาเสพติดต่อร่างกาย 2) ทักษะด้านการสร้างความตระหนักรู้เห็นคุณค่าในตัวเองและผู้อื่น 3) การสร้าง สัมพันธภาพที่ดีและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และ 4) ทักษะการจัดการกับอารมณ์และความเครียด ซึ่งต้นแบบดังกล่าวมีความสอดคล้องกับหลักฐานทางวิชาการและความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงาน รวมทั้ง ความต้องการของเยาวชนอันจะส่งผลในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดคที่มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง การที่ประชาชนได้รับการอบรมจากสถาน ศึกษา หรือหน่วยงานภาครัฐในการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด มีการแสวงหาความรู้ด้านยาเสพติด จากสื่อออนไลน์ สื่อมีการนำเสนอข่าวพิษภัยของยาเสพติด สมาชิกในครอบครัวมีการให้ความรู้เกี่ยวกับ ยาเสพติดแก่บุตรหลาน ผู้นำชุมชนมีการจัดกิจกรรมรณรงค์การต่อต้านยาเสพติด

2.4.4 ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง

พุทธทาส (2550) ได้กล่าวว่า การควบคุมและปรับเปลี่ยนตนเอง (Self-Regulation) ทำให้คนยึดหยุ่น ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้หลายทางทำตามกฎและการเรียกร้อง การควบคุมตนเอง ทำให้ความรู้สึกลึกซึ้งอดทนอดกลั้นแรงขับที่เห็นแก่ตัว ซึ่งท่านพุทธทาสบอกว่าต้องใช้สติสัมปชัญญะ การควบคุมตนเองทำให้คนทำตามสัญญา ทำตามกฎ เคารพผู้อื่น ควบคุมอารมณ์ตนเอง และทำสิ่งต่าง ๆ ที่ทำให้ความสัมพันธ์ในสังคมดีขึ้น สิ่งสำคัญต่อการควบคุมตนเอง คือ ความตระหนักรู้ในตนซึ่งคล้ายกับ คำว่าสติปัญญาของท่านพุทธทาสถ้าคนมีสติและปัญญาก็จะควบคุมตนเองได้ ข้อสำคัญหลักของการควบคุม ตนเอง คือ มันเป็นตัวชี้บ่งความสำเร็จและความล้มเหลวในการกระทำหลายเรื่องบุคคลในสังคมทุกวันนี้ มีปัญหาเพราะขาดการควบคุมตนเองจนเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น เสพยาเสพติด ดื่มสุราจนเมามาย เสพติดสารต่าง ๆ บริโภคอาหารผิดปกติ หรือไม่ก็รับประทานอาหารมาก ๆ แล้วล้วงคอให้อาเจียน เป็นโรคอ้วน วิตกกังวล ควบคุมอารมณ์โกรธของตนเองไม่ได้ ตั้งครรภ์โดยไม่พึงประสงค์ มีเพศสัมพันธ์ แบบเสี่ยงและเป็นกามโรค เล่นการพนัน ใช้บัตรเครดิตจนเกินกำลังกาย ติดหนี้ ล้มละลาย การเรียนตกต่ำ มีปัญหาสุขภาพ ใช้ความรุนแรงก่ออาชญากรรมและอย่างอื่นอีกมาก คนที่ควบคุมตนเองไม่ได้มักถูกปฏิเสธ ถูกนายจ้างเลิกจ้าง หรือแม้กระทั่งถูกจากเพราะทำผิดกฎหมายโดยภาพรวมแล้วการขาดการควบคุม ตนเองสร้างปัญหามากมายและคนที่มีความภาคภูมิใจในตนสูงแต่ไม่ใช้สติปัญญาที่แท้จริงแก้ปัญหา ก็จะมีปัญหาชีวิตมากมายในชีวิต (นพมาศ อึ้งพระ, 2553, น. 35)

การพัฒนาตนเอง นักจิตวิทยาในกลุ่มมานุษยนิยมมีความเชื่อว่า การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์นั้น เป็นสิ่งที่แต่ละบุคคลกระทำเพื่อตอบสนองความต้องการของตน ทั้งยังมีอิสระที่จะเลือก

ปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้เพราะมนุษย์มีจิตใจมีขีดความสามารถเฉพาะตัวและพร้อมที่จะแสวงหาความรู้หรือข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อนำมาพัฒนาตนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ (สุดจิต เจนนพ กายูจน์ และคณะ, 2546, น. 2-49) จากแนวคิดดังกล่าว น่าจะเป็นแนวคิดที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ในการพัฒนาพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งนี้เพราะในสังคมหนึ่ง ๆ ถึงแม้จะมีกฎระเบียบ ข้อบังคับหรือกฎหมายไว้เหมือนกันแต่คนบางคนก็ยังฝ่าฝืนทั้ง ๆ ที่รู้ว่าผิดหรือไม่ควรกระทำ ดังนั้นการจะแก้ไขสังคมเพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจึงเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาเพราะต้องคำนึงปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ หลายประการ แต่ในทางตรงกัน ก็คือ การที่บุคคลแต่ละคนได้เรียนรู้ที่จะรู้จักตนเอง รู้สภาพแวดล้อมต่าง ๆ แล้วนำสิ่งที่เรียนรู้มา เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขและเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของชุมชนและสังคมได้ที่จะสามารถป้องกันพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ได้ดีที่สุด (Maslow) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ผู้นำของนักจิตวิทยากลุ่มมนุษยนิยมเน้นว่าบุคคลที่สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์เต็มตามศักยภาพแล้วจะเป็นบุคคลที่สามารถปรับตัวได้และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ ซึ่งมาสโลว์ ได้กล่าวถึง ลักษณะของผู้ที่พัฒนาตนได้อย่างสมบูรณ์เต็มตามศักยภาพ

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง หมายถึง ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อน และผู้ที่ใช้ยาเสพติด อยู่ในสถานที่ปลอดภัยจากยาเสพติด มีสติหักห้ามจิตใจไม่ทดลองเสพยาเสพติดตามสิ่งยั่วยุย แนะนำ ตักเตือน ผู้ที่ใช้ยาเสพติดให้กลับใจปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและดูแลสมาชิกในครอบครัวให้ห่างไกลจากยาเสพติด

2.4.5 ปัจจัยด้านชุมชน

กิตติวงศ์ สาสวด และ ปรีชา ดิลกวุฒิสิทธิ์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบ การป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่เทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กและเยาวชนในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 200 ราย ผลการวิจัย พบว่า 1) การติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชนมีสาเหตุมาจาก 1) สภาพแวดล้อมในชุมชนมีแหล่งซื้อขายยาเสพติดอย่างแพร่หลาย 2) การได้รับแรงสนับสนุนจากสังคมเพื่อนที่ติดยาเสพติด 3) การเลียนแบบเพื่อนที่ติดยาเสพติด 4) สถานศึกษาขาดสถานที่ที่จะมาช่วยผ่อนคลายความเครียดให้กับนักเรียนนักศึกษา 5) นักเรียน นักศึกษาเป็นอยู่ในวัยที่อยากรู้อยากลอง 6) มีปัญหาครอบครัวแตกแยก และ 7) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผิด ๆ เกี่ยวกับยาเสพติด 2) ปัญหา อุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ของรัฐคือผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งขาดความมุ่งมั่นและเอาใจใส่ในการป้องกันหรือแก้ปัญหาเสพติดในสถานศึกษาและการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะบอกแก่นักเรียนคนใดในโรงเรียนใดติดยาเสพติดเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยาก เพราะอำนาจในการควบคุมดูแลนักเรียนเป็นหน้าที่ของโรงเรียน 3) รูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีดังนี้ 1) สร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันยาเสพติด 2) การจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ 3) จัดโครงการโรงเรียนป้องกันยาเสพติด 4) ส่งเสริมครอบครัวสีขาวและครอบครัวเข้มแข็ง 5) การปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญและลดความเดือดร้อนของประชาชน และ 6) โครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพยาเสพติดแบบบูรณาการ

ภาดา ทาสีเงิน (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 242 คน และการสัมภาษณ์

ผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ จำนวน 10 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุมและสอดส่อง ด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน 2) แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ หน่วยงานราชการ ควรมีการประชุมชี้แจงในการจัดทำแผนการปฏิบัติงานระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชนในชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน อีกทั้งผู้นำชุมชนควรเข้ามาควบคุมดูแลและสอดส่องผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด และผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและจริงจัง หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการให้คำแนะนำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแก่ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด และครอบครัว และควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของตนเองอย่างจริงจัง

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านชุมชน หมายถึง ผู้นำชุมชนร่วมกับฝ่ายปกครองในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือในการป้องกันยาเสพติด คนในชุมชนร่วมกันแจ้งเบาะแสยาเสพติดแก่เจ้าหน้าที่ คนในชุมชนร่วมกันดูแลบุตรหลาน สมาชิกในครอบครัวไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดผู้นำชุมชนร่วมกับผู้ปกครองในการส่งผู้ติดยาเสพติดเข้าไปบำบัดและคืนคนดีสู่สังคม

2.5 แนวทางการป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติด

แนวทางในการป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติดในสังคมไทย นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ ประเทศไทยได้มีแนวทางในการป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติด ดังนี้

2.5.1 นโยบายของรัฐบาล

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558, น. 3-5) กล่าวว่า รัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ประกาศแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558 (ตุลาคม 2557-กันยายน 2558) โดยมีความตั้งใจและเจตนารมณ์ที่จะลดระดับปัญหายาเสพติดและปัญหาที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ได้มากที่สุด เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความสงบสุขของประชาชนและสังคมโดยรวมซึ่งแผนปฏิบัติการดังกล่าวมี 8 ด้านที่สำคัญ ดังนี้

1. ด้านการป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยใช้เครื่องมือการป้องกันที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายตั้งแต่เด็กปฐมวัยเยาวชนทั้งในและนอกสถานศึกษากลุ่มผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ และครอบครัวที่มีความเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการจัดกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ทั้งดนตรี กีฬา ศิลปะ หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม

2. ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดผู้ติดยาเสพติด โดยให้ความสำคัญกับการดำเนินงานในทุกกระบวนการของการบำบัดรักษาตั้งแต่การค้นหา คัดกรอง จำแนกผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติด

และนำเข้าสู่การบำบัดรักษาในระบบสมัครใจเป็นหลักหรือในรูปแบบที่เหมาะสม เช่น การบำบัดรักษาในค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม สถานพยาบาลสถานบังคับบำบัด ค่ายทหาร เป็นต้น

3. ด้านการสร้าง และพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคมโดยให้มีระบบการติดตามช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดรักษาอย่างจริงจัง ทั้งศูนย์ประสานการดูแลผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูในระดับจังหวัดและอำเภอ พัฒนารูปแบบ แนวทางการติดตามและช่วยเหลือ การจัดระบบ ช่องทางในการให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของบุคคล เช่น ด้านอาชีพ การงาน การอบรม แหล่งทุน การศึกษา เป็นต้น

4. ด้านการควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด โดยการควบคุม สกัดกั้นยาเสพติดสารตั้งต้น และเคมีภัณฑ์เข้าสู่ประเทศไทยตามช่องทางชายแดน จุดตรวจตอนในเส้นทางคมนาคมขนส่ง ทำลายโครงสร้างการค้า กลุ่มอิทธิพล และยาเสพติดตามแนวชายแดนเพื่อตัดวงจรการนำเข้ายาเสพติดตามแนวชายแดน เส้นทางทางการเงินที่เชื่อมโยงพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน/หมู่บ้านตามแนวชายแดน บูรณาการและแลกเปลี่ยนฐานข้อมูลการข่าวในทุกระดับและสืบสวนปราบปรามอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เน้นการระดมปราบปรามแหล่งผลิตแหล่งจำหน่ายแหล่งพักยา ผู้ผลิต ผู้ค้ารายสำคัญ ผู้ลำเลียงยาเสพติด เครือข่ายยาเสพติดและที่โยงโย่ไปในเรือนจำ ตลอดจนข้อร้องเรียนของประชาชนโดยให้สิทธิกำลังปฏิบัติการจากทุกหน่วยเข้าปราบปรามเครือข่ายการผลิตและการค้ายาเสพติดรายสำคัญและสืบสวนสอบสวนขยายผล เพื่อนำไปสู่การใช้มาตรการทางทรัพย์สินและภาษีในการยึดหรืออายัดทรัพย์สินของขบวนการค้ายาเสพติด ซึ่งรวมไปถึงผู้มีอิทธิพลนายทุนที่อยู่เบื้องหลังการกระทำผิดและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

5. ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศโดยการแสวงหา เสริมสร้าง และพัฒนาความร่วมมือในการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติดกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติประเทศ ตลอดจนองค์กรระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหายาเสพติดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ในการสกัดกั้นปราบปรามยาเสพติดจากต่างประเทศที่เข้าสู่ประเทศไทยและยกระดับบทบาทของประเทศไทยในการเป็นผู้ประสานงานหลักของการแก้ไขปัญหายาเสพติดในภูมิภาคอาเซียนโดยมีเป้าหมายหลักในการลดสถานการณ์การผลิตยาเสพติดภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบต่อปัญหายาเสพติดภายในประเทศและภายในภูมิภาค

6. ด้านสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด โดยให้ความสำคัญกับการควบคุม และจัดการสภาพแวดล้อมที่เป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อ การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ทั้งเยาวชนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มผู้ผ่านการบำบัดรักษาแล้วกลับไปเสพซ้ำเร่งรัดการจัดระเบียบสังคมอย่างจริงจัง โดยใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างเคร่งครัด และการทำงานแบบบูรณาการที่มีเจ้าภาพชัดเจน มุ่งเน้นที่แหล่งอบายมุข แหล่งมั่วสุม และแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดทุกแห่งทั่วประเทศ สร้างสภาพแวดล้อมผ่านกลไกครอบครัวและสังคมเพื่อควบคุมและป้องกันปัญหายาเสพติด

7. ด้านการมีส่วนร่วมภาคประชาชนโดยเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน/หมู่บ้านที่มีปัญหายาเสพติด และในชุมชน/หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน ตลอดจนเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคประชาสังคมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

8. ด้านการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีเอกภาพทั้งในด้านกลไกการแก้ไขปัญหายาทุกระดับ ระบบแผน งบประมาณ การติดตาม ประเมินผล และระบบสนับสนุนต่าง ๆ เป็นต้น มีการทำงานแบบบูรณาการทุกมาตรการ

และทุกหน่วยงานในพื้นที่ที่ปรากฏปัญหาการค้า และแพร่ระบาดของยาเสพติด ทั้งแนวคิด แผนงาน งบประมาณและการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างแท้จริงพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและสอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายในแต่ละมาตรการที่รับผิดชอบ

2.5.2 ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในปี พ.ศ. 2558

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558, น. 9-44) ได้ทำการกำหนดแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558 ได้นำมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์ การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดใน ปี 2558 โดยกำหนดไว้ 8 ยุทธศาสตร์ ตามกรอบแผนยุทธศาสตร์การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2558-2562 คือ

1. ยุทธศาสตร์การป้องกันกลุ่มผู้มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชนและกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ตลอดจนสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวชุมชนเพื่อลดผู้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดรายใหม่ โดยหน่วยงานรับผิดชอบหลักประกอบด้วย

1.1 กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)

1.2 กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)

1.3 กระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กรมการจัดหางาน)

2. ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหายาเสพติด มีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์เพื่อลดจำนวนของผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่ โดยนำผู้เสพยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการบำบัดรักษาที่มีมาตรฐาน และมีความเหมาะสมกับผู้เสพผู้ติดยา โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

2.1 กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต)

2.2 กระทรวงยุติธรรม (กรมคุมประพฤติ กรมราชทัณฑ์ กรมพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชน)

2.3 กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)

3. ยุทธศาสตร์การสร้าง และพัฒนาระบบรองรับการคืนคนดีให้สังคมมีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์เพื่อการติดตามดูแลให้ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูให้สามารถกลับมาดำรงชีวิตได้ตามปกติและไม่หวนกลับไปใช้ยาเสพติดซ้ำ โดยดำเนินการติดตามผู้ผ่านการบำบัดฟื้นฟูทุกระบบของปี 2557 และ 2558 ให้ได้อย่างน้อย ร้อยละ 80 ของจำนวน 230,000 คน และดูแลให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสมแก่ผู้ประสงค์ขอรับความช่วยเหลือทุกคน โดยกำหนดเป้าหมายอย่างน้อย 70,000 คน โดยหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย

- 3.1 กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมสุขภาพจิต)
- 3.2 กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)
4. ยุทธศาสตร์การควบคุมตัวยาและผู้ค้ายาเสพติด มีการกำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ 12 ประเด็น คือ
- 4.1 ควบคุมการลักลอบลำเลียง และนำเข้ายาเสพติด
- 4.2 สกัดกั้นการลำเลียงทางขนส่งโดยสารประจำทาง 20 จุด ในสถานีรถไฟโดยสารของจังหวัด/อำเภอชายแดน และจังหวัดที่เป็นจังหวัดสำคัญของการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 4.3 สกัดกั้นการลำเลียงทางรถไฟสายหลักภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- 4.4 สกัดกั้นการขนส่งพัสดุภัณฑ์ของหน่วยงานรับจ้างขนส่งและไปรษณีย์ในจังหวัด/อำเภอชายแดน และจังหวัดที่เป็นจังหวัดสำคัญของการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 4.5 สกัดกั้นตามท่าอากาศยานนานาชาติ
- 4.6 เสริมสร้างความเข้มแข็งหมู่บ้าน/ชุมชนตามแนวชายแดน
- 4.7 จับกุมผู้กระทำความผิดคดีรายสำคัญ ร้อยละ 20 ของคดีที่จับกุมทั้งหมด
- 4.8 ร้อยละ 80 ของจำนวนผู้ต้องหาซึ่งเลขอาชญากรรม ป.ป.ส. มีคำสั่งอนุมัติให้จับกุมในความผิดฐานสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือต้องได้รับการออกหมายจับโดยศาล
- 4.9 ดำเนินการด้านทรัพย์สินตามมาตรการทำงานกฎหมายต่อผู้ต้องหาคดียาเสพติดรายสำคัญทุกราย
- 4.10 ลดการผลิตฝิ่นและกัญชาในประเทศ
- 4.11 ยุติบทบาทการค้า และการแพร่ระบาดของยาเสพติดในทุกเรือนจำทุกแห่ง
- 4.12 ดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทุกรายโดยหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย
- 4.12.1 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 4.12.2 กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงาน ป.ป.ท. สำนักงาน ปปง. กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมราชทัณฑ์ กรมบังคับคดี สถาบันนิติวิทยาศาสตร์)
- 4.12.3 กระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ)
- 4.12.4 กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย และกรมการปกครอง)
- 4.12.5 กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์)
- 4.12.6 สำนักงานรัฐมนตรี (สำนักข่าวกรองแห่งชาติ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร)
- 4.12.7 กระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร กรมสรรพสามิต กรมสรรพากร)

4.12.8 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

5. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศ มีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์เพื่อแสวงหาเสริมสร้าง และพัฒนาความร่วมมือในการป้องกันปราบปราม และแก้ไขปัญหาเสพติดกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาชาติประเทศตลอดจนองค์การระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาเสพติดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสกัดกั้นปราบปรามยาเสพติดจากต่างประเทศที่เข้าสู่ประเทศไทยและยกระดับบทบาทของประเทศไทยในการเป็นผู้ประสานงานหลักของการแก้ไขปัญหาเสพติดในภูมิภาคอาเซียน โดยหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย

5.1 กระทรวงการต่างประเทศ (สำนักงานปลัดกระทรวงการต่างประเทศ กรมองค์การระหว่างประเทศ กรมอาเซียน สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ)

5.2 กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.)

5.3 กระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ)

5.4 กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง)

5.5 กระทรวงสาธารณสุข (กรมการแพทย์)

6. ยุทธศาสตร์สร้างสภาพแวดล้อม เพื่อป้องกันปัญหาเสพติดมีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์เพื่อสร้าง ควบคุม และบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมให้เอื้อต่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างยั่งยืน โดยให้ทุกจังหวัดกำหนดสถานประกอบการที่เป็นพื้นที่เสี่ยงรอบสถานศึกษาเป็นเป้าหมายในการดำเนินงานเร่งด่วน โดยหน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)

7. ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมภาคประชาชน มีการกำหนดเป้าหมายทางยุทธศาสตร์ 6 ประเด็น คือ

7.1 ดำเนินการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีปัญหาระดับมาก

7.2 พัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็งเอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน

7.3 ขยายหมู่บ้านต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดินใหม่ ปี พ.ศ. 2558

7.4 สร้างศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัดปี พ.ศ. 2558

7.5 สร้างการมีส่วนร่วมภาคประชาชนและภาคีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งองค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่น

7.6 สร้างเครือข่ายภาคประชาชนเอาชนะยาเสพติด โดยหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย

7.6.1 กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน)

7.6.2 กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.)

8. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการอย่างบูรณาการ มีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์เพื่อมีระบบบริหารจัดการ อำนาจการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างมีเอกภาพสามารถนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย

8.1 กระทรวงยุติธรรม (สำนักงาน ป.ป.ส.)

8.2 กระทรวงกลาโหม (กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ)

8.3 กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมการปกครอง)

8.4 กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข)

8.5 สำนักนายกรัฐมนตรี (กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร)

2.5.3 มาตรการทางกฎหมายที่สำคัญในการปราบปรามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2545, น. 6-7) ได้กล่าวถึงการปราบปรามยาเสพติดว่ามีมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญ ดังนี้

1. มาตรการตรวจสอบและยึดทรัพย์สินผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นมาตรการตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเกิดขึ้นในฐานความผิดที่สำคัญ ได้แก่ การผลิต จำหน่าย นำเข้า ส่งออก ครอบครองเพื่อจำหน่ายยาเสพติดตามที่กฎหมายกำหนด คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินมีอำนาจสั่งตรวจสอบ ยึด/อายัดทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดและเป็นภาระของจำเลยที่จะเป็นผู้พิสูจน์ต่อศาลว่าทรัพย์สินที่ถูกยึด/อายัด ดังกล่าวเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดหรือไม่ ซึ่งมาตรการดังกล่าวเป็นมาตรการที่จะสกัดกั้นไม่ให้ผู้กระทำความผิดซึ่งเป็นผู้ผลิต ผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่สามารถทำรายได้จากการค้ายาเสพติดมาใช้ในการกระทำความผิดต่อไปอีก ทรัพย์สินหรือรายได้ที่ถูกยึดจะนำเข้าเป็นกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเพื่อใช้ในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2. มาตรการสมคบ เป็นมาตรการตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งมุ่งจับกุมดำเนินคดีต่อนักค้ายาเสพติดรายใหญ่นายทุน ผู้อยู่เบื้องหลัง รวมทั้งผู้ให้การสนับสนุนช่วยเหลือผู้กระทำความผิดหลักการ คือ เมื่อบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ตกลงใจกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในฐานความผิดสำคัญ เช่น การผลิต การจำหน่าย การนำเข้า การส่งออกยาเสพติดตามที่กฎหมายกำหนด และครอบครองเพื่อจำหน่าย แม้องค์ประกอบความผิดจะยังไม่ถึงขั้นเตรียมการและขั้นลงมือกระทำ เพียงขั้นการตกลงก็ถือเป็นความผิดสำเร็จตามกฎหมายแล้ว เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถจับกุมตัวผู้สั่งการ หรือผู้อยู่เบื้องหลังการกระทำความผิดได้ แต่การจับกุมหรือการแจ้งข้อหาจะต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส. ก่อน

3. มาตรการปราบปรามการฟอกเงินเป็นมาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มีหลักการสำคัญ คือ เมื่อมีการเคลื่อนย้ายถ่ายเทเงินจำนวนที่เกินกฎหมายกำหนดจะต้องผ่านกระบวนการรายงาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการทราบความเคลื่อนไหวด้านการเงินของกลุ่มนักค้ายาเสพติดเป็นประโยชน์ในการสืบสวนจับกุมและการติดตามตรวจสอบยึด/อายัดทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ มาตรการบังคับบำบัดเป็นมาตรการ

ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ ให้มีการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดภายใต้ความดูแลของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรมเมื่อมีคดียาเสพติดเกิดขึ้นและผู้ถูกจับเป็นผู้ติดยาเสพติดอาจถูกส่งตัวไปเข้ารับการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นการบังคับบำบัด

4. มาตรการบังคับบำบัดเป็นมาตรการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งมีหลักการสำคัญ คือ ให้มีการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดภายใต้ความดูแลของกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม เมื่อมีคดียาเสพติดเกิดขึ้นและผู้ถูกจับเป็นผู้ติดยาเสพติดอาจถูกส่งตัวไปเข้ารับการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นการบังคับบำบัด

5. มาตรการป้องกันและปราบปรามเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2534 ให้อำนาจนายกรัฐมนตรียุติความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีออกประกาศกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการและให้อำนาจคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) สั่งปิดสถานประกอบการชั่วคราว หรือสั่งพักใช้ใบอนุญาตชั่วคราวไม่เกินครั้งละ 15 วัน และในกรณีที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. ตรวจพบว่า มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ และเจ้าของ หรือผู้ดำเนินกิจการไม่สามารถชี้แจงให้คณะกรรมการ ป.ป.ส. เชื่อว่าได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแต่กรณีแล้ว ทั้งนี้ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี (พ.ศ. 2543) ได้กำหนดประเภทสถานประกอบการที่อยู่ภายใต้บังคับของมาตรการนี้ 6 ประเภท ประกอบด้วย

5.1 สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิง (ปั้มน้ำมัน) ซึ่งรวมถึงสถานที่ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจต่าง ๆ ซึ่งอยู่ในความควบคุมดูแล หรืออาศัยสิทธิของเจ้าของ หรือผู้ดำเนินกิจการ

5.2 สถานบริการก๊าซให้แก่ยานพาหนะ (ปั้มน้ำมันรถ)

5.3 สถานบริการ ได้แก่ สถานเติมน้ำมัน ดีเซลแก๊ส สถานบริการทั้งประเภทที่มีหญิงบริการ และประเภทที่ไม่มีหญิงบริการ สถานบริการอาบอบนวด หรือสถานบันเทิงอื่น ซึ่งรวมถึงสถานบริการตามพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2546

5.4 ที่พักอาศัยในเชิงพาณิชย์ คือ ที่พักซึ่งจัดบริการให้ผู้อื่นเช่า ได้แก่ หอพัก อาคารชุด เกสเฮ้าส์

5.5 สถานที่ที่จัดให้มีการเล่นบิลเลียด สนุกเกอร์ ซึ่งเก็บค่าบริการจากผู้เล่น

5.6 โรงงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เช่น โรงเลื่อย เรือประมง อู่ซ่อมบำรุงรถ ฯลฯ

6. มาตรการเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

6.1 มาตรการริบทรัพย์สินตามพระราชบัญญัติมาตรการ พ.ศ. 2534 แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

6.1.1 การริบทรัพย์สินของกลางในคดีอาญาเป็นมาตรการเสริมการริบทรัพย์สินตามกฎหมายอาญา ซึ่งมีขอบเขตจำกัดในเรื่องของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบ มาตรการริบทรัพย์สินกรณีนี้อาศัยความในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ได้ขยายความหมายของทรัพย์สินที่ศาลจะสั่งริบให้กว้างออกไปเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เข้าไปพัวพันกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งปกติจะตกเป็นของแผ่นดิน แต่ในการริบทรัพย์สินตามกฎหมายฉบับนี้ให้ตกเป็นของ “กองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด”

ซึ่งเป็นกองทุนที่จัดตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำทรัพย์สินที่ได้จากการริบไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ทรัพย์สินที่ริบกรณีนี้เป็นทรัพย์สินที่เอื้ออำนวยในการกระทำความผิดเท่านั้น คือ เป็นทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นทรัพย์สินที่ใช้เป็นอุปกรณ์ที่ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและเป็นทรัพย์สินที่มีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดที่สำคัญการริบทรัพย์สินของกลางกรณีนี้ กำหนดให้ทรัพย์สินทั้งสิ้นแม้จำเลยในคดีนั้น ๆ จะไม่ถูกลงโทษตามคำพิพากษาก็ตามแต่การที่ศาลจะสั่งริบทรัพย์สินได้ก็จะต้องพิจารณาพยานหลักฐานของโจทก์และเจ้าของทรัพย์สินตามกระบวนการ ดังนี้

6.1.1.1 โจทก์มีหน้าที่นำสืบให้ปรากฏหลักฐานที่ฟังได้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้กระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

6.1.1.2 เจ้าของทรัพย์สินจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าตนไม่มีโอกาสทราบหรือมีเหตุผลอันควรสงสัยว่ามีการกระทำความผิด และจะมีการนำทรัพย์สินของตนไปใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดแล้วแต่กรณี

6.1.1.3 ถ้าเจ้าของทรัพย์สินพิสูจน์ไม่ได้ หรือไม่มีผู้ใดร้องขอเข้ามาในคดีก็ให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นได้

6.1.2 การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หมายถึง เงิน หรือทรัพย์สินที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและให้รวมถึงเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยการใช้เงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวซื้อ หรือกระทำไม่ว่าด้วยประการใด ๆ ให้เงิน หรือทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนสภาพไปจากเดิมไม่ว่าจะมีการเปลี่ยนสภาพกี่ครั้งและไม่ว่าเงิน หรือทรัพย์สินนั้นจะอยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่น โอนไปเป็นของบุคคลอื่น หรือปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนว่าเป็นของบุคคลอื่นก็ตาม พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สิน” คณะกรรมการ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ มีอำนาจหน้าที่ในการวินิจฉัยความเกี่ยวเนื่องของทรัพย์สินกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนมีอำนาจสั่งยึด/อายัดทรัพย์สินไว้จนกว่าคดีถึงที่สุดโดยคำสั่ง เด็ดขาดไม่ฟ้องคดี หรือศาลมีคำพิพากษา เมื่อผู้ค้ายาเสพติดถูกจับกุมในคดียาเสพติดและคณะกรรมการ ตรวจสอบทรัพย์สินเห็นว่าผู้ต้องหา นั้น มีพฤติกรรมการค้ายาเสพติดมานานและมีทรัพย์สินที่สงสัยว่าได้มาจากการค้ายาเสพติด ก็จะมีคำสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา สำหรับกรณีเร่งด่วนเลขอาธิการ ป.ป.ส. มีอำนาจเช่นเดียวกับคณะกรรมการฯ และหากพบว่าบุคคลอื่นมีทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา คณะกรรมการ หรือเลขอาธิการ ป.ป.ส. ก็มีอำนาจสั่งให้ตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาได้ด้วย

6.1.2.1 มาตรการขยายเขตอำนาจศาล

ตามปกติศาลไทยจะมีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดที่กระทำความผิดในประเทศไทยเท่านั้น แต่กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดข้อยกเว้นไว้ว่า แม้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนอกประเทศไทยศาลไทย ก็สามารถลงโทษได้หากเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง ดังนี้

1) ผู้กระทำความผิด หรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย หรือ

2) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวและได้กระทำความผิดโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดขึ้นในราชอาณาจักร หรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย หรือ

3) ผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวและการกระทำนั้นเป็นความผิดตามกฎหมายของรัฐที่กระทำเกิดขึ้นในเขตอำนาจของรัฐนั้น หากผู้นั้นได้ปรากฏตัวอยู่ในราชอาณาจักรและมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดังกล่าวข้างต้นเป็นการกำหนดนโยบายมาตรการการแก้ไขกฎหมายหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดล้วนแต่เป็นการกำหนดมาตรการมุ่งสู่ประโยชน์ในการปราบปรามยาเสพติดทั้งสิ้น ซึ่งสามารถนำมาเป็นแนวทางในการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่ตำรวจได้เป็นอย่างดีกับตัวของนักค้ายาเสพติด ตลอดจนผู้สนับสนุนผู้อยู่เบื้องหลังของนักค้ายา ตลอดจนสามารถใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไปพร้อม ๆ กัน เพื่อตัดท่อน้ำเลี้ยงของนักค้ายาเสพติด

2.5.4 กลไกการบริหารจัดการ และอำนาจการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558, น. 45-46) ได้กำหนดกลไกการบริหารจัดการและอำนาจการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี พ.ศ. 2558 จะใช้ศูนย์อำนาจการเฉพาะกิจระดับชาติ ระดับภารกิจ และระดับพื้นที่ เพื่อเป็นกลไกอำนาจการ กำกับติดตาม และบูรณาการการดำเนินงานด้านยาเสพติด โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. กลไกระดับชาติ (Agenda) มีศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ (ศอ.ปส.) เป็นกลไกอำนาจการ กำกับ ติดตาม การนำยุทธศาสตร์ที่เป็นวาระชาติไปสู่การปฏิบัติ ให้บรรลุผลตามเป้าหมาย รวมทั้งประเมินผลการดำเนินงานการแก้ไขปัญหายาเสพติด ข้อขัดข้องให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

2. กลไกระดับภารกิจ (Function) มีศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดระดับกระทรวง ระดับกรม และระดับหน่วยงานรับผิดชอบการดำเนินงานตามภารกิจ โดยเน้นการบูรณาการแผนงานและงบประมาณภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงานให้เกิดเอกภาพและมุ่งต่อการสนับสนุนการดำเนินงานระดับพื้นที่ รวมทั้งการกำกับติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัด

3. กลไกระดับพื้นที่ (Area) มีกลไกหลักรับผิดชอบในการเฝ้าระวังและดำเนินการในพื้นที่ ดังนี้

3.1 มีศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจังหวัดและกรุงเทพฯ (ศอ.ปส.จ./กทม.) โดยผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ เป็นผู้รับผิดชอบและมีอำนาจหน้าที่ในการบูรณาการแผนงานงบประมาณ และอำนาจการ กำกับ การดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบร่วมกับส่วนราชการ องค์กรภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2 มีศูนย์ปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอำเภอและเขต (ศป.ปส.อ./เขต) โดยนายอำเภอและผู้ว่าการเขตเป็นผู้อำนวยการทำหน้าที่รับนโยบายแนวทางและแผนงานโครงการที่จังหวัดและกรุงเทพมหานครกำหนด นำไปประสานการปฏิบัติการร่วมกับส่วนราชการ องค์กรภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่

3.3 มีศูนย์อำนวยความสะดวกฯ หรือศูนย์ปฏิบัติการฯ เฉพาะกิจ เพื่อแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในพื้นที่พิเศษตามที่ศูนย์อำนวยความสะดวกป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติเห็นสมควร

2.5.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2.5.5.1 สำนักงาน ป.ป.ส. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และแก้ไขเพิ่มเติมได้กำหนดให้มีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นองค์กร กลางรับผิดชอบงานการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศและให้มีสำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) มีหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการและปฏิบัติงานธุรการอื่น

1) สำนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

1.1) กำหนดแผนงานและมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด ตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

1.2) ควบคุมการสืบสวนสอบสวนและฟ้องคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับ ยาเสพติด

1.3) วางโครงการ และดำเนินการ ตลอดจนสั่งให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

1.4) ควบคุม เร่งรัดและประสานงานการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

1.5) เสนอความคิดเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติ ราชการหรือแผนงานโครงการของส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามกฎหมายเกี่ยวกับ ยาเสพติด

1.6) ประสานงานและกำกับการเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

1.7) พิจารณานุมัติแต่งตั้งเจ้าพนักงาน ป.ป.ส.

1.8) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและ ปราบปรามยาเสพติดในสถานประกอบการ และกำหนดให้สถานที่ซึ่งใช้ในการประกอบธุรกิจใด ๆ เป็นสถานประกอบการ

1.9) สั่งปิดชั่วคราว หรือพักใช้ใบอนุญาตประกอบการสถานประกอบการ ที่ตรวจพบว่ามีกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในสถานประกอบการ

1.10) เปรียบเทียบปรับเจ้าของ หรือผู้ดำเนินการสถานประกอบการที่ฝ่าฝืน ตามกฎหมายนี้

2) เลขาธิการ ป.ป.ส. รองเลขาธิการ ป.ป.ส. และเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. มีอำนาจ หน้าที่ ดังนี้

2.1) เข้าไปในเคหสถาน สถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะใด ๆ ในเวลากลางวัน ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและตกเพื่อตรวจค้น ยึด หรืออายัดยาเสพติดที่มีไว้โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือจับกุมบุคคลใด ๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ากระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดแต่ในกรณี ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่ามียาเสพติดซุกซ่อนอยู่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือบุคคลที่ถูกจับได้หลบซ่อนอยู่ ในเคหสถาน หรือสถานที่นั้นประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากไม่ดำเนินการในทันที ยาเสพติดนั้น

จะถูกโยกย้าย หรือบุคคลที่หลบซ่อนอยู่จะหลบหนีไป ก็ให้มีอำนาจเข้าไปในเวลากลางคืนภายหลัง พระอาทิตย์ตกได้

2.2) ทรัพย์สินอื่นใดที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่ได้ใช้ หรือจะใช้ในการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด หรือที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

2.3) จับกุมบุคคลใด ๆ ที่กระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด และมีอำนาจควบคุมตัวผู้ถูกจับไว้เพื่อทำการสอบสวนได้เป็นเวลาไม่เกิน 3 วัน

2.4) สอบสวนผู้ต้องหาในคดีความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

2.5) มีหนังสือสอบถาม หรือเรียกบุคคลใด ๆ หรือเจ้าหน้าที่หน่วยราชการใด ๆ มาให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งบัญชีเอกสาร หรือวัตถุใด ๆ มาเพื่อตรวจสอบ หรือประกอบการพิจารณา

2.6) ตรวจสอบสถานประกอบการว่ามีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในสถานประกอบการหรือไม่

2.7) ตรวจ หรือทดสอบหาสารเสพติดในร่างกายบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเสพยาเสพติด หรือสั่งให้รับการตรวจ หรือทดสอบดังกล่าว

2.5.5.2 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นส่วนราชการไทยที่ไม่สังกัดกระทรวงใด หรือสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ 1) รักษาความปลอดภัย ต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ผู้แทนพระองค์ และพระราชอาคันตุกะ 2) ดูแลควบคุมและกำกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ซึ่งปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 3) ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา 4) รักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงของราชอาณาจักร 5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของข้าราชการตำรวจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติ 6) ช่วยเหลือการพัฒนาประเทศ ตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย และ 7) ปฏิบัติการอื่นใด เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (2558, น. 13-17) ได้จัดทำกลยุทธ์/แนวทางดำเนินการ เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ตามยุทธศาสตร์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558 ที่สอดคล้องกับการป้องกันปราบปรามและแก้ไขปัญหายาเสพติดไว้ มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

1. ปราบปราม จับกุม ผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้ลำเลียงเครือข่าย และขยายผลการจับกุมทุกราย โดยมีแผนงาน/โครงการ/หน่วยรับผิดชอบ ประกอบด้วย

1.1 โครงการสืบสวนปราบปรามเครือข่ายการค้ายาเสพติดระดับประเทศ /การต่างประเทศโดยมีการกำหนดเป้าหมาย ทั้งในเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และเชิงเวลา พร้อมทั้งกำหนดผู้รับผิดชอบการดำเนินการต่อเป้าหมายที่ชัดเจน

1.2 โครงการซักถามเพื่อตัดวงจรยาเสพติด (ศูนย์ซักถาม)

1.3 โครงการสืบสวนเส้นทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

1.4 โครงการจับกุมผู้ค้ายาเสพติดในชุมชนตามคำร้องเรียนและประชาสัมพันธ์

ให้ประชาชนทราบ

- 1.5 โครงการทีมสืบสวนพิเศษเฉพาะด้านการสกัดกั้นการลำเลียงยาเสพติดให้สามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ล่วงหน้าและชี้เป้าให้ฝ่ายปฏิบัติการเข้าสกัดจับกุม
- 1.6 โครงการควบคุมและยับยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ในเขต กทม. ปริมณฑล และเมืองใหญ่ที่เป็นแหล่งแพร่ระบาด โดยเพิ่มความเข้มการปิดล้อมตรวจค้นชุมชนที่มีการแพร่ระบาดหรือเป็นแหล่งซุกซ่อนยาเสพติด
- 1.7 โครงการเงินรางวัลตามหมายจับคดียาเสพติด
2. ยึดทรัพย์สินผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามกฎหมาย โดยมีแผนงาน/โครงการและหน่วยรับผิดชอบ ประกอบด้วย
 - 2.1 โครงการสืบสวนเส้นทางทางการเงิน
 - 2.2 โครงการด้านมาตรการทางภาษี และกฎหมายฟอกเงินดำเนินการกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
3. ป้องกันกลุ่มเสี่ยงโดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นและพื้นที่เสี่ยง โดยส่งเสริมการใช้โครงการครู D.A.R.E. โดยมีแผนงาน/โครงการ/หน่วยรับผิดชอบ ประกอบด้วย
 - 3.1 โครงการครูตำรวจ D.A.R.E.
 - 3.2 โครงการส่งเสริมการสร้างวินัย และป้องกันภัยยาเสพติด
4. พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่จะใช้สกัดกั้น ป้องกันการลำเลียงยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง โดยมีแผนงาน/โครงการ/หน่วยรับผิดชอบ ประกอบด้วย
 - 4.1 โครงการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการสกัดกั้นการลำเลียง ยาเสพติด ณ จุดตรวจ/ด่านตรวจในเส้นทางหลักและเส้นทางรอง เช่น ระบบอ่านแผ่นป้ายทะเบียนรถอัตโนมัติ
 - 4.2 โครงการพัฒนาประสิทธิภาพจุดตรวจอัจฉริยะ โดยจัดหาเครื่อง X-Ray สำหรับใช้ตรวจรถบรรทุกขนาดใหญ่ ที่ผ่านมาจากแนวชายแดนเข้าสู่ตอนในของประเทศ
5. แลกเปลี่ยนข่าวสารและประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ และประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน โดยมีแผนงาน/โครงการ/หน่วยรับผิดชอบ ประกอบด้วย
 - 5.1 โครงการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศด้านยาเสพติด
 - 5.2 โครงการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่องทั้งด้านการข่าวและการสืบสวนขยายผล
6. ดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการตำรวจที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างเด็ดขาด โดยมีแผนงาน/โครงการ/หน่วยรับผิดชอบ คือ การดำเนินการกับข้าราชการตำรวจที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รวมทั้งผู้บังคับบัญชาที่รับผิดชอบตามคำสั่งกรมตำรวจที่ 1212/2537 ลงวันที่ 1 ตุลาคม 2537
7. กำชับผู้บังคับบัญชาทุกระดับ สอดส่อง ดูแลสังเกตผู้ใต้บังคับบัญชาถึงพฤติกรรมทางราชการและส่วนตัวความเปลี่ยนแปลงฐานะการใช้จ่ายอย่างผิดวิสัย เพื่อป้องกันการใช้อำนาจหน้าที่อย่างมิชอบและเป็นอุปสรรคในการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยมีแผนงาน/โครงการ/หน่วยรับผิดชอบ คือ การมอบรางวัลดีเด่นในด้านต่าง ๆ เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ครอบครัวยุติธรรม ฯลฯ

8. ผลักดันการปฏิบัติตามแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดแห่งชาติ ให้บังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีแผนงาน/โครงการ/หน่วยรับผิดชอบ คือ มีการจัดทำแผนปฏิบัติ ด้านยาเสพติดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติจนถึงระดับหน่วยปฏิบัติ

2.5.5.3 หน่วยงานภาคประชาชนที่ร่วมดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การป้องกันปัญหายาเสพติดในสังคมไทยนั้นมีหน่วยงาน กลุ่ม องค์กร และเครือข่าย ภาคประชาชนจำนวนมากที่เข้าร่วมดำเนินกิจกรรมกับส่วนราชการอย่างต่อเนื่องในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้นำแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานภาคประชาชนที่ร่วมดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสังคมไทย ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากส่วนราชการอย่างเป็นรูปธรรมในการขับเคลื่อนกิจกรรม จึงทำให้การดำเนินงานมีแนวทางที่ชัดเจน และมีผลการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรม รวมถึงเป็นกิจกรรมที่มีความเข้มแข็งและมีการขยายเครือข่ายในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยมีส่วนราชการร่วมสนับสนุน การขับเคลื่อนกิจกรรม ซึ่งหน่วยงานภาคประชาชนที่ร่วมดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในสังคมไทยที่นำมาศึกษา ประกอบด้วย

1) กองทุนแม่ของแผ่นดิน

1.1) ความเป็นมาของโครงการ

ในปีพุทธศักราช 2546 สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จแปรพระราชฐานไปเยี่ยมพสกนิกรในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พระองค์ได้เสด็จเยี่ยมราษฎรของหมู่บ้านที่เคยมีปัญหายาเสพติดและสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยพลังของประชาชนที่อำเภอวังสามหมอ จังหวัดอุดรธานี ตามกระบวนการชุมชนเข้มแข็งด้วยการใช้แนวทางสันติวิธีให้ผู้เคยค้า เคยเสพ ในระดับหมู่บ้านปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้ที่เป็น “ภาระ” ให้กลับมาเป็น “พลัง” ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้กับหมู่บ้านของตนเอง โดยที่ภาครัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุนซึ่งพระองค์ท่านทรงพอพระราชหฤทัยในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้เป็นอย่างมาก จึงได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ให้กับเลขาธิการ ป.ป.ส. จำนวนหนึ่งเพื่อให้เป็นประโยชน์ของหมู่บ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

ทั้งนี้ หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งราษฎรอาสาสมัครทั้งหลาย ได้มีความเห็นร่วมกันว่าพระราชทรัพย์ที่ได้รับพระราชทานนั้นถือเป็นมงคลสูงสุด หากมีการนำพระราชทรัพย์พระราชทานนี้ไปไว้ที่หมู่บ้านและชุมชน ก็จะเป็นขวัญกำลังใจสูงสุดของปวงราษฎรทั้งหลายที่จะดำเนินการให้พระราชปณิธานของพระองค์ให้บรรลุผลสำเร็จ จึงได้เรียกพระราชทรัพย์พระราชทานนี้ว่า “กองทุนแม่ของแผ่นดิน” และเรียกชื่อหมู่บ้านและชุมชนที่ได้รับกองทุนแม่ของแผ่นดินว่า “หมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดิน”

1.2) วัตถุประสงค์ของกองทุน

1.2.1) เพื่อขยายพลังแห่งความดีของคนในหมู่บ้านชุมชนให้กว้างขวางขึ้น

1.2.2) เพื่อเสริมสร้างกระบวนการในหมู่บ้าน ชุมชน ด้านความคิด ความรู้ การแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่ม และความตื่นตัว เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหายาเสพติดของหมู่บ้าน ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติดเพื่อให้หมู่บ้าน ชุมชน ใช้กระบวนการดังกล่าวให้บรรลุถึงความเข้มแข็งได้อย่างแท้จริง

1.2.3) เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เป็นประโยชน์แก่สาธารณะ สนับสนุนให้คนทำดี และเสียสละเพื่อหมู่บ้าน ชุมชน

1.2.4) เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อการพึ่งพาตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกันอย่างยั่งยืนเป็นผลทำให้ปัญหาพื้นฐานของหมู่บ้าน ชุมชนลดลง

1.2.5) เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการแก้ไขปัญหายาเสพติดในหมู่บ้าน ชุมชนอย่างยั่งยืน และพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้หมู่บ้าน ชุมชน เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนทั้งภายในและระหว่างหมู่บ้าน ชุมชน

1.3) กลไกการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดิน

มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินในแต่ละระดับ โดยมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.3.1) คณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่ได้รับมอบหมายเป็นประธาน, ท้องถิ่นจังหวัด, เกษตรจังหวัด, สาธารณสุขจังหวัด, ผอ.กศน., ผู้แทนเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน หรือองค์กรภาคประชาชน 3-5 คน ตามเหมาะสม, หัวหน้า ศพส.จ., ผู้แทน ป.ป.ส.ภาค เป็นคณะทำงาน พัฒนาการจังหวัด เป็นเลขานุการและหัวหน้ากลุ่มงานที่รับผิดชอบงานยาเสพติดของสำนักงานพัฒนา ชุมชนจังหวัด เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

1.3.2) คณะกรรมการขับเคลื่อนกองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ ประกอบด้วย นายอำเภอ เป็นประธาน, ท้องถิ่นอำเภอ, เกษตรอำเภอ, สาธารณสุขอำเภอ, ผอ.กศน., ผู้แทนเครือข่ายกองทุนแม่ของแผ่นดิน หรือองค์กรภาคประชาชน 3-5 คน ตามเหมาะสม, ผู้แทน ศพส.อ., เป็นคณะทำงาน พัฒนาการอำเภอ เป็นเลขานุการ และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่รับผิดชอบงานยาเสพติด เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

2.5.5.4 แนวทางการดำเนินงาน

1) กิจกรรมการตรวจสอบคุณภาพกองทุนแม่ของแผ่นดิน (ระดับหมู่บ้าน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1.1) เพื่อจัดเก็บข้อมูลผลการดำเนินงานตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานหมู่บ้านกองทุนแม่ของแผ่นดินในภาพรวม

1.2) เพื่อทราบสถานะของกองทุนแม่ของแผ่นดินว่าเข้มแข็งในระดับใด

1.3) เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการวางแผนพัฒนากองทุนให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) กิจกรรมต้นกล้ากองทุนแม่ของแผ่นดิน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

2.1) สร้างความเข้าใจการดำเนินงานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

2.2) ส่งเสริมให้มีการดำเนินกิจกรรม 9 ขั้นตอน เพื่อเตรียมความพร้อมเป็นกองทุนแม่ของแผ่นดินและคัดเลือกเข้ารับมอบเงินพระราชทานกองทุนแม่ของแผ่นดิน

3) กิจกรรมการดำเนินงานศูนย์เรียนรู้กองทุนแม่ของแผ่นดินระดับอำเภอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

3.1) เสริมสร้างให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างในการถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์แก่พื้นที่อื่น ๆ

3.2) ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา แลกเปลี่ยน และเผยแพร่องค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

4) ชมรม TO BE NUMBER ONE

4.1) ความเป็นมาของโครงการ

จากสถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านการเมืองและความมั่นคงของประเทศและส่งผลให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าไปในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็นอนาคตของชาติในการนี้ ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ทรงมีความห่วงใยต่อประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 6-25 ปี ซึ่งถือเป็นกลุ่มเสี่ยงสูง จึงทรงรับเป็นองค์ประธานโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือโครงการ TO BE NUMBER ONE เพื่อให้การรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในประเทศดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพโดยได้รับความร่วมมือและรวมพลังทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนและมุ่งหวังให้เกิดการกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกของประชาชนทุกคนในสังคมให้มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักว่าการที่จะเอาชนะปัญหายาเสพติดมิใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งเท่านั้นแต่ประชาชนทุกคนในชาติจะร่วมแรงร่วมใจกันเป็นพลังของแผ่นดินที่จะต่อสู้และเอาชนะปัญหายาเสพติด

4.2) ความเป็นมาของโครงการ

จากสถานการณ์ปัญหายาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดในทุกพื้นที่ของประเทศไทย ได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และ

4.2.1) สร้างกระแสค่านิยมและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจในกลุ่มเยาวชนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

4.2.2) พัฒนาศักยภาพและคุณภาพเยาวชนให้เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีเชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเอง

4.2.3) สนับสนุนเยาวชนและชุมชนให้จัดกิจกรรมสร้างสรรค์โดยการสนับสนุนของสังคม

4.2.4) สร้างความเข้าใจและยอมรับผู้มีปัญหายาเสพติดโดยให้โอกาสกลับมาเป็นคนดีของสังคม

4.2.5) เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไป

4.3) กลุ่มเป้าหมาย

4.3.1) มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายโดยจำแนกตาม Setting ได้แก่ สถานศึกษา สถานประกอบการ และชุมชน

4.3.2) กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย

4.3.2.1) กลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 6-25 ปี (เป็นกรรมการและสมาชิก)

4.3.2.2) กลุ่มเป้าหมายรอง คือ ประชาชนทั่วไป (เป็นที่ปรึกษา ชมรม และสมาชิกทั่วไป)

4.4) แนวทางการดำเนินงาน โดยใช้หลัก 3 ก 3 ย ดังนี้

4.4.1) 3 ก ประกอบด้วย

4.4.1.1) กรรมการ: โดยสมาชิก TO BE NUMBER ONE ทำการคัดเลือกกรรมการเพื่อบริหารจัดการชมรม โดยให้มีผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างน้อย 5 คน ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เลขานุการ กรรมการ และ เภรัญญิก ทั้งนี้ กรรมการชมรมอาจแบ่งเป็น 5 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายจัดหาทุน, ฝ่ายกิจกรรม, ฝ่ายประชาสัมพันธ์, ฝ่ายรับเรื่องราวร้องทุกข์ และฝ่ายสอดส่องดูแล และประเมินผล

4.4.1.2) กิจกรรม: สนับสนุนให้สมาชิกใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เกิดความภาคภูมิใจ และมองเห็นคุณค่าของตน อันเป็นหนทางห่างไกลยาเสพติด รวมทั้งให้โอกาส และสนับสนุน การคืนคนดีสู่สังคมของสมาชิก เช่น การฝึกอาชีพ และจัดหาอาชีพให้ เป็นต้น

4.4.1.3) กองทุน: กรรมการ และสมาชิกร่วมดำเนินการจัดตั้ง กองทุนเพื่อนำเงินรายได้หมุนเวียนใช้จ่ายในชมรม รวมถึงทรัพย์สินของชมรมด้วย

4.4.2) 3 ย ประกอบด้วย

4.4.2.1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 การรณรงค์ปลูกจิตใต้สำนึกและสร้าง กระแสนิยมที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกิจกรรมในยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้าง กระแส เช่น การรับสมัครสมาชิกชมรม ประชาสัมพันธ์ชมรม จัดกิจกรรมดนตรี กีฬา การประกวดกิจกรรม สร้างสรรค์ต่าง ๆ การตรวจหาสารเสพติด เข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ร่วมกับภาครัฐ สนับสนุน การศึกษา/อุปกรณ์แก่สถานศึกษา/ชุมชนฯลฯ ร่วมกับชุมชนในการดูแลสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

4.4.2.2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ ให้แก่เยาวชนโดยกิจกรรมในยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจ เช่น การจัดตั้งชมรม/ศูนย์ เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE การอบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด/โครงการ TO BE NUMBER ONE อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี การทำบุญทางศาสนา/ฟังเทศน์ การสืบสาน สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น การจักสาน การดนตรี การฟ้อนฯ การจัดกิจกรรมที่ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น ฝึกอาชีพเพื่อหา รายได้ การคัดแยกขยะ การเลี้ยงไก่ การทำสวนผสมฯ การช่วยสาธารณประโยชน์ เช่น จิตอาสา (จรรยา สร้างฝาย ปลูกต้นไม้ฯ)

4.4.2.3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างและพัฒนาเครือข่าย เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยกิจกรรมในยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้าง และพัฒนาเครือข่าย เช่น สนับสนุนวิทยากร (อบรมให้ความรู้ที่เกี่ยวข้อง) เงินทุนและอุปกรณ์แก่ชุมชนและสถานศึกษาฯลฯ ในการจัดตั้งชมรม TO BE NUMBER ONE/ ศูนย์เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE เป็นพี่เลี้ยง/ที่ปรึกษา ในการจัดตั้งชมรม TO BE NUMBER ONE แก่ชมรมอื่น ๆ การเปิดโอกาสให้ผู้ที่ผ่านการบำบัดยาเสพติด เข้ามาทำงานได้ฯลฯ

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด

2.6.1 ความหมายของยาเสพติด

กาญจนา ภูยาธร (2541, น. 25, อ้างถึงใน ศักดินา บุญเปี่ยม, 2548) กล่าวว่า องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้นิยามของยาเสพติดให้โทษ คือ สารหรือยาที่รับเข้าสู่ร่างกายจะโดยการรับประทาน ฉีด สูบ หรือดม ติดต่อกันชั่วระยะเวลาหนึ่งแล้วทำให้มีผลต่อร่างกายและจิตใจของผู้ได้รับในลักษณะ ดังนี้ 1) มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะชวนชวนหามาเสพให้ได้ไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ 2) มีความโน้มเอียงที่จะต้องเพิ่มปริมาณยาหรือสารนั้นมากขึ้นเรื่อย ๆ 3) เมื่อหยุด ใช้น้ำหรือสารนั้นจะเกิดอาการของการอดหรือเลิกยา 4) ผู้ที่ใช้น้ำหรือสารนั้นเป็นเวลานานจะทำให้เกิด ผลร้ายต่อสุขภาพทั้งทางร่างกาย และจิตใจและสังคม 5) ติดทั้งทางกายและจิตใจ

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (2522) มาตรา 4 ให้ความหมายของยาเสพติดให้โทษ ว่าหมายถึง สารเคมี หรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าโดย วิธีกิน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกาย และจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องการเพิ่มขนาด การเสพขึ้นเรื่อย ๆ มีอาการอยากยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งร่างกาย และจิตใจตลอดเวลา และสุขภาพทั่วไปจะทรุดโทรมลงกับให้รวมตลอดถึงสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ปี พ.ศ. 2522 จะได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่ได้หมายถึง ยาสามัญประจำบ้านบางตำรา ตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่ (ปรีดา คงจัด, 2552, น. 15)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2525, น. 671) ได้ให้ความหมายของ คำว่า “ยาเสพติด” หรือ “ยาเสพติด” หมายถึง ยา หรือสารเคมี ซึ่งเมื่อเสพ หรือฉีดเข้าสู่ร่างกายติดต่อกัน ชั่วระยะเวลาหนึ่งก็จะติดก่อให้เกิดพิษเรื้อรังทำให้ร่างกาย และจิตใจเสื่อมโทรม ได้แก่ ฝิ่น กัญชา เฮโรอีน สุรา ยานอนหลับ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2558, น. 2) ได้ให้ความหมาย คำว่า “ยาเสพติด” หมายถึง สาร หรือยา ที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติหรือจากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพ หรือรับเข้าไปในร่างกายซ้ำกันแล้ว ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด ๆ เป็นช่วงระยะ ๆ หรือนานติดต่อกัน ก็ตามจะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ภายใต้อำนาจ หรือเป็นทาสของสิ่งนั้นทางร่างกายและจิตใจ นอกจากนั้น ยังอาจเพิ่มปริมาณการเสพขึ้นเรื่อย ๆ หรือทำให้สุขภาพของผู้เสพเสื่อมโทรมลงและเมื่อถึงเวลาอยากยาแล้วไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกาย และจิตใจเกิดขึ้นกับผู้เสพ

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (2558, น. 10) ได้ให้คำนิยาม “ยาเสพติด” หมายถึง ยา หรือสารเคมี ที่เสพเข้าสู่ร่างกาย และทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ผู้เสพทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม มีอาการผิดปกติ หรือทรมาณเมื่อขาดยา สารบางอย่างที่เป็นยาเสพติด อาจไม่ทำให้เกิดอาการขาดยา ทางร่างกายแค่เป็นการเสพติดทางจิตใจได้ เช่น บุหรี่ เหล้า กัญชา ซึ่งหากไม่ได้เสพจะมีอาการหงุดหงิด โมโห ฉุนเฉียว กระวนกระวาย อารมณ์ไม่แจ่มใส จิตใจขุ่นข้อง

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (2558, น. 10) ได้ให้คำนิยาม “ยาเสพติด” หมายถึง ยา หรือสารเคมี

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2559, น. 13) ได้ให้คำนิยามของยาเสพติดให้โทษคล้ายคลึงกับที่องค์การอนามัยโลกได้ให้ไว้ คือ “ยาเสพติดให้โทษ” หมายถึง ยาหรือสารเคมี หรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน สูบ ฉีด หรือด้วยวิธีใดก็ตามจะทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจ ซึ่งจะสังเกตลักษณะสำคัญ 3 ข้อ ดังนี้

1. มีความต้องการจะเสพยาอยู่ตลอดเวลา ด้วยการแสดงออกทั้งทางร่างกายและจิตใจ
2. ต้องการเพิ่มขนาดของยาเสพติดมากขึ้น
3. สุขภาพทั่ว ๆ ไปทรุดโทรม

Brown (1972, p. 33) ได้ให้ความหมายของยาเสพติดที่องค์การอนามัยโลก สหประชาชาติ ได้ให้คำจำกัดความหมายของยาเสพติดไว้ว่า “ยาเสพติด” คือ สิ่งที่ทำให้เกิดพิษเรื้อรังและก่อความเสื่อมโทรมต่อผู้เสพและสังคม ซึ่งมีลักษณะ ดังนี้

1. ทำให้ผู้เสพมีความต้องการอย่างแรงกล้า ต้องแสวงหายาเสพติดให้ได้ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม
2. ผู้เสพต้องเพิ่มปริมาณของยาที่ใช้เสพมากขึ้นเรื่อย ๆ ตามระยะเวลาที่ผ่านมา
3. ทำให้ผู้เสพมีความต้องการเกิดขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจเมื่อเสพไม่ว่าจะเสพวิธีการใดเข้าไปแล้วทำให้เกิดโทษ และผลร้ายตามมาในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางตรง และทางอ้อม

ดังนั้น จากนิยามดังกล่าว ผู้วิจัย สามารถสรุปได้ว่า ยาเสพติด หมายถึง ยา หรือสารเคมี รวมทั้งวัตถุใด ๆ ที่มนุษย์เสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยวิธีใด ๆ ก็ตาม เช่น การกิน การสูดดม สูบควัน ฉีดเข้าสู่ร่างกาย ฯลฯ แล้วทำให้เกิดการติด มีความต้องการที่จะเสพอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งยังเพิ่มปริมาณที่จะใช้เสพขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อหมดฤทธิ์แล้วจะทำให้ร่างกายของผู้เสพมีความอยากยาเพิ่มขึ้นจนทำให้ร่างกายเกิดอาการทรุดโทรม ทรมาณ จนกว่าจะได้รับยาเสพติดดังกล่าวและจะมีผลทำให้อวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและจิตใจอ่อนแอ เสื่อมโทรมลงทุกขณะ

2.6.2 ประเภทของยาเสพติด

สุพัฒน์ ธีรเวชเจริญชัย (2541, น. 60-61) กล่าวว่า การแบ่งประเภทของสิ่งเสพติด อาจจัดแบ่งออกตามหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้หลายแบบ ดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะการออกฤทธิ์ของสิ่งเสพติดที่มีต่อร่างกาย คือ
 - 1.1 สิ่งออกฤทธิ์กดประสาท (Depressants) ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน บาร์บิทูเรต ฯลฯ เป็นต้น สิ่งเสพติดเหล่านี้ จะกดประสาทส่วนกลางหรือสมองทำให้ประสาทมีนงง ง่วงซึม และหมดแรง นอกจากนี้ยังกดศูนย์ประสาทหายใจทำให้หายใจช้าลงจนถึงขั้นหยุดหายใจได้
 - 1.2 ประเภทกระตุ้นประสาท (Stimulant) ได้แก่ ไบโครท่อม โคเคอีน แอมเฟตามีน เป็นต้น สิ่งเสพติดเหล่านี้จะกระตุ้นประสาทส่วนกลางหรือสมองทำให้ประสาทตื่นตัวและกระวนกระวายไม่ง่วงนอนแต่เมื่อหมดฤทธิ์แล้วจะหมดแรง เพราะร่างกายไม่ได้รับการพักผ่อนและอาจจะเกิดอาการตัวสั่น ตึงเครียดถึงกับหมดสติและอาจจะถึงขั้นเสียชีวิตได้
 - 1.3 สิ่งออกฤทธิ์หลอนจิตประสาท (Hallucinogens) ได้แก่ กัญชา แอล.เอส.ดี. ดี.เอ็ม.ที. เอส.ที.พี. เป็นต้น สิ่งเสพติดเหล่านี้จะทำให้เกิดประสาทหลอนเห็นภาพผิดไปจากปกติ รสสัมผัสเปลี่ยนแปลง มีปฏิกิริยาผิดไปจากความเป็นจริงทั้งหมด

1.4 สิ่งออกฤทธิ์ที่ผสมผสานกัน (Mixed) ได้แก่ กัญชา ถ้าเสพจำนวนน้อยจะกดประสาทอยู่ชั่วระยะหนึ่งต่อเมื่อเสพเพิ่มเข้าไปมากจะกลายเป็นพิษหลอนประสาทได้

2. แบ่งตามแหล่งกำเนิดของสิ่งเสพติด คือ

2.1 สิ่งเสพติดธรรมชาติ ได้แก่ สิ่งที่ได้มาจากพืช หรือพันธุ์ไม้บางชนิดโดยตรงที่เกิดขึ้นอยู่ตามธรรมชาติ เช่น ฝิ่น กัญชา โคเคอิน เป็นต้น รวมทั้งการนำสารจากพืชมาทำกรรมวิธีต่าง ๆ ทางเคมี เช่น การนำฝิ่นมาทำเป็นมอร์ฟีน เฮโรอีน เป็นต้น

2.2 สิ่งเสพติดสังเคราะห์ ได้แก่ สิ่งที่เกิดขึ้นด้วยกรรมวิธีต่าง ๆ ทางเคมี และนำมาใช้แทนสิ่งเสพติดธรรมชาติได้ เช่น เมธาโดน เพธิดีน ไฟเซฟโตน เป็นต้น

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2564 โดยประกาศของกระทรวงสาธารณสุขได้ระบุชื่อยาเสพติดให้โทษทั้งหมดไว้ 5 ประเภท และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอีก 4 ประเภท คือ ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) เช่น ฝิ่น กัญชา กระท่อม และยาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน (ยาบ้า) เซโคนาล (เหล้าแห้ง) นอกจากนี้ยังมีการแบ่งยาเสพติดออกตามลักษณะต่าง ๆ เช่น

1. แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2564 ได้ระบุประเภทยาเสพติดออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 คือ ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง เช่น เฮโรอีน

ประเภทที่ 2 คือ ยาเสพติดให้โทษทั่วไป เช่น มอร์ฟีน โคเคอิน ฝิ่น

ประเภทที่ 3 คือ ยาเสพติดให้โทษที่มียาเสพติดให้โทษประเภท 2 ผสมอยู่ เช่น ยาแก้ไอที่มีโคเคอินผสมอยู่

ประเภทที่ 4 คือ สารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษประเภท 1 หรือประเภท 2 เช่น อะเซติคแอนไฮโดร

ประเภทที่ 5 คือ ยาเสพติดที่มีได้อยู่ในประเภท 1 ถึงประเภท 4 เช่น กัญชา กระท่อม

2. แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท การแบ่งยาเสพติดตามฤทธิ์ของยาที่มีต่อร่างกาย เมื่อเสพเข้าไปสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

2.1 ประเภทกดระบบประสาท (Depressants) ได้แก่ เฮโรอีน มอร์ฟีน เซโคนาล

2.2 ประเภทกระตุ้นประสาท (Stimulant) ได้แก่ แอมเฟตามีน กระท่อม

2.3 ประเภทหลอนประสาท (Hallucinogens) ได้แก่ แอล เอส ดี

2.4 ประเภทออกฤทธิ์หลายอย่างทั้งกดประสาท กระตุ้นประสาท และหลอนประสาท (Mixed) ได้แก่ กัญชา

2.6.3 ยาบ้า

ยาบ้า หมายถึง วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทที่จัดเป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ที่มีสารตั้งต้นในการผลิต ได้แก่ แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน อีฟีดรีน เป็นต้น ซึ่งออกฤทธิ์กระตุ้นโดยตรงต่อระบบประสาทส่วนกลางและทำให้เกิดผลต่อร่างกาย จิตใจ ทั้งเฉียบพลันและเรื้อรัง (นิรนาท แสนสา, 2543, น. 19) และจากผลการวิจัยเกี่ยวกับยาบ้า พบว่า ยาบ้ามีคุณสมบัติเป็นยากระตุ้นประสาทมีผลกระทบต่อระบบสมองส่วนกลาง โดยไปทำลายสมองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความรู้สึก อารมณ์

และพฤติกรรม (AHCPR, 2005) และเมื่อร่างกายได้รับยาบ้าเข้าไปในปริมาณที่มากเพียงพอ ยาบ้าจะออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง เช่น การใช้แอมเฟตามีนในปริมาณ 50 มิลลิกรัม/วัน ติดต่อกัน 3 วัน อาจกระตุ้นให้เกิดอาการโรคจิต รู้สึกว่ามีคนคอยติดตามตนเองอยู่ คิดว่าคนอื่นจะมาทำร้ายตน มีการรับรู้เกี่ยวกับการมองที่ผิดไป เกิดภาพหลอนและมองเห็นสิ่งต่าง ๆ บิดเบือน อาการที่เกิดจากยาบ้านี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอแต่ที่เกิดขึ้นบ่อยมาก ก็คือ ความหวาดกลัว ความกังวล ซึมเศร้า และเมื่อมีการขับยาบ้าออกจากร่างกาย ก็จะมีอาการที่เรียกว่าอาการง่วงหรือถอนยาโดยมีอาการเซื่องซึม ง่วงเหงา โกรธง่าย ปวดเมื่อยตามเนื้อตัว มีความรู้สึกอยากยา และบางครั้งอาจมีอาการซึมเศร้าอย่างหนัก จนอาจมีแนวโน้มคิดฆ่าตัวตายหรือทำร้ายผู้อื่นได้

ยาบ้า มีฤทธิ์ต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกาย ดังนี้ 1) ฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง ยาบ้าออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ลดความง่วงซึม ทำให้นอนไม่หลับ มีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ทำให้ครึกครื้น รื่นเริง เป็นสุข ไม่เหนื่อย แต่ถ้าได้รับยามากจะเกิดอาการมึนงง อาจเกิดภาวะตื่นกลัว และภาวะโรคจิตได้ 2) ฤทธิ์ต่อระบบหัวใจและหลอดเลือด ยาบ้าทำให้เกิดอาการต่าง ๆ คือ ปวดศีรษะ หนาวสั่น จังหวะการเต้นของหัวใจผิดปกติ เจ็บหน้าอก ความดันโลหิตสูงขึ้นหรือต่ำลง การไหลเวียนโลหิตอาจล้มเหลว 3) ฤทธิ์ต่อระบบทางเดินหายใจทำให้อัตราการหายใจสูง และจังหวะการหายใจไม่ปกติ 4) ฤทธิ์ต่อระบบทางเดินอาหาร อาการที่พบ คือ ปากแห้ง การรับรู้รสผิดปกติ ไม่อยากอาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเสีย เป็นตะคริวในช่องท้อง อาจเกิดอาการชักและโลหิตคั่งในสมอง 5) ฤทธิ์ต่อระบบอื่น ๆ ความรู้สึกทางเพศไร้สมรรถภาพชั่วคราว การได้รับยาบ้าอย่างต่อเนื่องในระยะหนึ่งหรือจากการใช้เป็นประจำจนเกินขนาด ทำให้มีผลกระทบต่อร่างกายมาก มีอาการอยู่ไม่สุข เวียนศีรษะ มีการสั่น อากัปกริยาผิดปกติ หากร่างกายได้รับยาในขนาดที่เหมาะสมจะมีผลให้จิตใจแจ่มใส เกิดอาการตื่นตัว ชยัน คึกคัก ไม่ง่วง มีจิตใจจดจ่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพิ่มขึ้น ลดความอ่อนล้า เพิ่มพลังงาน เพิ่มอารมณ์ทางเพศ กระตุ้นให้มีการพูด การเขียน การทำงานกระฉับกระเฉง นอกจากนี้อาจลดอาการแน่นจมูก รักษาอาการหอบหืด และโรคบางโรคได้ (ภาณุพงศ์ จิตะสมบัติ, 2541, น. 27)

จากฤทธิ์ยาบ้าดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ถ้ามีการใช้ยาบ้าในปริมาณที่น้อยย่อมก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เสพยาบ้าไปได้สักระยะหนึ่งในระยะยาวที่มีการเพิ่มปริมาณมากขึ้นก็จะทำให้ผู้เสพยาบ้ามีอาการติดยาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การให้ผู้เสพยาบ้าสามารถเลิกเสพยาบ้าได้นั้น จึงต้องให้การบำบัดรักษาทั้งในด้านร่างกายและจิตใจควบคู่กันไป

2.6.3.1 ส่วนประกอบและลักษณะของยาบ้า

ยาบ้า เป็นสารสังเคราะห์ที่ผลิตขึ้นโดยแรกเริ่มใช้สารตั้งต้นที่เรียกว่า แอมเฟตามีน (Amphetamine) เป็นส่วนประกอบหลักในการผลิตต่อมาได้มีการพัฒนาสูตรของการผลิตยาบ้าที่แตกต่างกันออกไป ปัจจุบันยาบ้ามีส่วนผสมทางเคมีที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาททั้งหมด 6 สูตร เรียงลำดับจากการตรวจพิสูจน์พบจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ใช้เมทแอมเฟตามีนผสมกับคาเฟอีน 2) ใช้เมทแอมเฟตามีนผสมกับอีฟีดรีนและคาเฟอีน 3) ใช้เมทแอมเฟตามีนอย่างเดียว 4) ใช้อีฟีดรีนผสมกับคาเฟอีน 5) ใช้แอมเฟตามีนซัลเฟตผสมกับอีฟีดรีนและคาเฟอีน 6) ใช้คาเฟอีนอย่างเดียว ซึ่งส่วนใหญ่ยาบ้าจะใส่เมทแอมเฟตามีนผสมเข้าไป

2.6.3.2 ลักษณะการเสพยาบ้า

การพัฒนาระบบข้อมูล (2540, น. 10-15) กล่าวว่า วิธีการเสพยาบ้า มี 3 วิธี ได้แก่ 1) การกินหรือกลืน เป็นลักษณะการเสพยาบ้าโดยการกินครั้งละเศษหนึ่งส่วนสี่ ครึ่งเม็ด หรือ 1 เม็ด / ครั้ง การเสพยาบ้าและกินจะออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทช้า ผ่านกระบวนการซึมซับเข้าสู่ร่างกาย เมื่อผ่านตับจะทำหน้าที่ดูดซึมซับฤทธิ์ของยาบ้าไว้มาก่อนเข้าสู่อวัยวะส่วนอื่น ๆ และสมองต่อไป 2) การฉีด เป็นลักษณะของการเสพยาบ้าโดยวิธีการฉีดเข้าเส้นเลือดดำ ใช้ปริมาณยาบ้าครั้งละ 1 เม็ด ใส่ลงในช้อนแล้วเติมน้ำเข้าไป จากนั้นเผาไฟให้เม็ดยาบับละลายหรือใช้วิธีบดยาบ้าให้ละลายในน้ำ แล้วจึงฉีดเข้าเส้นเลือดดำ การออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทจะเร็วกว่าแบบวิธีกิน เนื่องจากการซึมซับเข้าสู่ร่างกายและการออกฤทธิ์ทางสมองใช้เวลาเร็วเป็นนาที 3) การสูบหรือสูด เป็นลักษณะการเสพยาบ้าโดยวิธีการสูบหรือสูดไอระเหยจากการเผายาบ้าและการสูบไอระเหยของเม็ดยาบ้าผ่านน้ำหรือกระดาษพรอยด์ การเสพยาบ้าแบบสูบหรือสูดไอระเหยจะออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทรวดเร็วกว่าใช้วิธีอื่น ๆ เพราะกระบวนการซึมซับเข้าสู่ร่างกายและออกฤทธิ์ทางสมองใช้เวลารวดเร็วกว่าวิธีอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่นิยมในหมู่ผู้เสพยาเสพติดในปัจจุบัน เพราะรวดเร็ว สะดวกสบายและให้ผลทันใจ

ยาบ้า มีการแพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและได้รับความนิยมในหมู่ผู้เสพยาเสพติดที่เริ่มต้นเสพยาเสพติดมากที่สุด เพราะเป็นยาเม็ดที่พกพาได้สะดวกและเสพได้ง่ายและฤทธิ์ของยาบ้าที่มีความรุนแรงแตกต่างกันไปตามสารเคมีต่าง ๆ ที่นำมาผลิต โดยเฉพาะฤทธิ์ของยาบ้าที่ทำให้ผู้เสพมีความตื่นตัว ครึกครื้น รื่นเริง ไม่เหน็ดเหนื่อย จึงทำให้เป็นที่ต้องการของผู้ที่ชอบความสนุกสนานและนำไปสู่การเป็นผู้ใช้และติดยาบ้าในที่สุดโดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและกลุ่มผู้ใช้แรงงาน ซึ่งในการแก้ไขปัญหาคติดยาบ้าดังกล่าว ส่วนหนึ่ง คือ การแก้ไขให้ผู้ติดยาบ้าเลิกติดยาบ้าให้ได้ ผู้วิจัยจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ด้วย

สรุปได้ว่า จากข้อมูลดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่ามีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรงในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา และมีพัฒนาการของยาเสพติดทั้งในด้านความต้องการและการผลิต นอกจากนี้ยังมีปัจจัยแวดล้อมอื่นที่มีส่วนที่จะเอื้ออำนวยต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน/นักศึกษา

2.6.5 สาเหตุของการแพร่ระบาดของยาเสพติด

2.6.5.1 สาเหตุที่เกิดจากความรู้เท่าไม่ถึงการณ์

1) อยากรทดลอง เกิดจากความอยากรู้อยากเห็นซึ่งเป็นนิสัยของคนโดยทั่วไป และโดยที่ไม่คิดว่าตนจะติดสิ่งเสพติดนี้ได้ จึงไปทำการทดลองใช้สิ่งเสพติดนั้นในการทดลองใช้ครั้งแรก ๆ อาจมีความรู้สึกดีหรือไม่ดีก็ตามถ้ายังไม่ติดสิ่งเสพติดนั้น ก็อาจประมาทไปทดลองใช้สิ่งเสพติดนั้นอีกจนในที่สุดก็ติดสิ่งเสพติดนั้น หรือถ้าไปทดลองใช้สิ่งเสพติดบางชนิด เช่น เฮโรอีน แม้จะเสพเพียงครั้งเดียวก็อาจทำให้ติดได้

2) ความศีกคะนอง คนบางคนมีความศีกคะนอง ชอบพูดอวดเก่งเป็นนิสัย โดยเฉพาะวัยรุ่นมักจะมีนิสัยดังกล่าว คนพวกนี้อาจแสดงความเก่งกล้าของตนในกลุ่มเพื่อนโดยการแสดงการใช้สิ่งเสพติดชนิดต่าง ๆ เพราะเห็นแก่ความสนุกสนาน ตื่นเต้น และให้เพื่อนฝูงยอมรับว่าตนเก่ง โดยมีได้คำนึงถึงผลเสียหายหรืออันตรายที่จะเกิดขึ้นในภายหลังแต่อย่างไรในที่สุดตนเองก็กลายเป็นคนติดสิ่งเสพติดนั้น

3) การชักชวนของคนอื่น อาจเกิดจากการเชื่อตามคำชักชวนโฆษณาของผู้ขายสินค้าที่เป็นสิ่งเสพติดบางชนิด เช่น ยากระตุ้นประสาทต่าง ๆ ยาขยัน ยาม้า ยาบ้า เป็นต้น โดยผู้ขายโฆษณาสรรพคุณของสิ่งเสพติดนั้นว่า มีคุณภาพดีสารพัดอย่าง เช่น ทำให้มีกำลังวังชา ทำให้มีจิตใจแจ่มใส ทำให้มีสุขภาพดี ทำให้มีสติปัญญาดี สามารถรักษาโรคได้บางชนิด เป็นต้น ผู้ที่เชื่อคำชักชวนโฆษณาดังกล่าวจึงไปซื้อตามคำชักชวนของเพื่อนฝูง ซึ่งโดยมากเป็นพวกที่ติดสิ่งเสพติดนั้นอยู่แล้วด้วยความเกรงใจเพื่อนหรือเชื่อเพื่อนหรือต้องการแสดงว่าตัวเป็นพวกเดียวกับเพื่อนจึงใช้สิ่งเสพติดนั้น

2.6.5.2 สาเหตุที่เกิดจากการถูกล่อลวง

ปัจจุบันนี้มีผู้ขายสินค้าประเภทอาหาร ขนม หรือเครื่องดื่มบางรายใช้สิ่งเสพติดผสมลงในสินค้าที่ขายเพื่อให้ผู้ซื้อสินค้านั้นไปรับประทานเกิดการติด อยากมาซื้อไปรับประทานอีกซึ่งในกรณีนี้ผู้ซื้ออาหารนั้นมารับประทานจะรู้สึกกว่าตนเองเกิดการติดสิ่งเสพติดขึ้นแล้วรู้แต่เพียงว่าอยากรับประทาน อาหาร ขนม หรือเครื่องดื่มที่ซื้อจากร้านนั้น ๆ กว่าที่จะทราบก็ต่อเมื่อตนเองรู้สึกผิดสังเกตต่อความต้องการจะซื้ออาหารจากร้านนั้นมารับประทาน หรือต่อเมื่อมีอาการเสพติดรุนแรงและมีสุขภาพเสื่อมลง

2.6.5.3 สาเหตุที่เกิดจากความเจ็บป่วย

คนที่มีอาการเจ็บป่วยทางกายเกิดขึ้น เพราะสาเหตุต่าง ๆ เช่น ได้รับความเจ็บปวด เป็นแผลเรื้อรัง มีความเจ็บปวดอยู่เป็นประจำเป็นโรคประจำตัวบางอย่าง เป็นต้น ทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานมากหรือเป็นประจำจึงพยายามแสวงหาวิธีที่จะช่วยเหลือตนเองให้พ้นจากความทุกข์ทรมานนั้น ซึ่งวิธีหนึ่งที่ทำได้ง่าย คือ การรับประทานยาที่มีฤทธิ์ระงับอาการเจ็บปวดนั้นได้ ซึ่งไม่ใช่เป็นการรักษาที่เป็นต้นเหตุของความเจ็บป่วยเพียงแต่ระงับอาการเจ็บปวดให้หมดไปหรือลดน้อยลงได้ชั่วคราวเมื่อฤทธิ์ยาหมดไปก็จะกลับมาเจ็บปวดใหม่ผู้ป่วยก็จะใช้ยานั้นอีก เมื่อทำเช่นนี้ไปนาน ๆ เกิดอาการติดยานั้นขึ้นผู้ที่มีจิตใจไม่เป็นปกติ เช่น มีความวิตก กังวล เครียด มีความผิดหวังในชีวิต มีความเศร้าสลดเสียใจ เป็นต้น ทำให้สภาวะจิตใจไม่เป็นปกติจนเกิดการป่วยทางจิตขึ้นจึงพยายามหาหรือสิ่งเสพติดที่มีฤทธิ์สามารถคลายความเครียดจากทางจิตได้ชั่วคราวหนึ่งมารับประทานแต่ไม่ได้รับการรักษาที่ต้นเหตุ เมื่อยาหมดฤทธิ์จิตใจก็จะกลับเครียดอีกและผู้ป่วยก็จะเสพสิ่งเสพติดถ้าทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้ผู้นั้นติด ยาเสพติดในที่สุด การไปซื้อยามารับประทานเองโดยไม่ทราบสรรพคุณยาที่แท้จริง ขนาดยาที่ควรรับประทาน การรับประทานยาเกินจำนวนกว่าที่แพทย์ได้สั่งไว้ การรับประทานยาบางชนิดมากเกินไปหรือรับประทานติดต่อกันนาน ๆ บางครั้งอาจมีอาการถึงตายได้ หรือบางครั้งทำให้เกิด การเสพติดยานั้นได้

2.6.5.4 สาเหตุอื่น ๆ

การอยู่ใกล้แหล่งขาย หรือใกล้แหล่งผลิต หรือเป็นผู้ขาย หรือผู้ผลิตเอง จึงทำให้มีโอกาสติดสิ่งเสพติดให้โทษนั้นมากกว่าคนทั่วไปเมื่อมีเพื่อนสนิท หรือพี่น้องที่ติดสิ่งเสพติดอยู่ ผู้นั้นย่อมได้เห็นวิธีการเสพของผู้ที่อยู่ใกล้ชิด รวมทั้งได้เห็นพฤติกรรมต่าง ๆ ของเขาด้วยและยังอาจได้รับคำแนะนำหรือชักชวนจากผู้เสพด้วยจึงมีโอกาสติดได้ คนบางคนอยู่ในสภาพที่มีปัญหา เช่น ว่างาน ยากจน ค่าใช้จ่ายเพิ่ม โดยมีรายได้ลดลง หรือคงที่มีหนี้สินมาก ฯลฯ เมื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้ก็หันไปใช้สิ่งเสพติดช่วยผ่อนคลายความรู้สึกในความทุกข์ยากต่าง ๆ เหล่านี้ แม้จะรู้ว่าเป็นชั่วครู่ช่วยยามก็ตาม เช่น กลุ่มใจที่เป็นหนี้คนอื่น ก็ไปกินเหล้าหรือสูบบุหรี่ทำให้เมาเพื่อที่จะได้ลืมเรื่องหนี้สิน บางคนต้องการรายได้เพิ่มขึ้นโดยพยายามทำงานให้หนักและมากขึ้นทั้ง ๆ ที่ร่างกายอ่อนเพลียมากจึงรับประทานยากระตุ้นประสาทเพื่อให้สามารถทำงานต่อไปได้ เป็นต้น ถ้าทำอยู่เป็นประจำทำให้ติดสิ่งเสพติดนั้นได้ การเลียนแบบการที่ไป

เห็นผู้ที่ตนสนิทสนมรักใคร่หรือเพื่อน จึงเห็นว่าเป็นสิ่งน่าลองเป็นสิ่งโก้ๆ เป็นสิ่งแสดงความเป็นพวกเดียวกัน จึงไปทดลองใช้สิ่งเสพติดนั้นจนติด คนบางคนมีความผิดหวังในชีวิตตนเองผิดหวังในชีวิตครอบครัว หรือผิดหวังในชีวิตสังคมเพื่อเป็นการประชดตนเองหรือคนอื่น จึงไปใช้สิ่งเสพติดจนติดทั้ง ๆ ที่ทราบว่าเป็นสิ่งไม่ดีก็ตาม

2.6.6 สถานการณ์ปัญหายาเสพติด

ในระยะเวลาเกือบ 10 ปี ที่ผ่านมา รัฐบาลมีนโยบายเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดมาอย่างต่อเนื่อง ทั้งมาตรการประกาศสงครามกับยาเสพติด มาตรการในเชิงป้องกันโดยใช้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด การสร้างพลังทางสังคม พลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด ฯลฯ การดำเนินการดังกล่าวทำให้ปัญหาเสพติดลดความรุนแรงลงได้ในระยะสั้น เห็นได้จากตัวเลขและสถิติจากสำนักงาน คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.6.6.1 ในปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาเสพติดมีแนวโน้มการขยายตัวที่สูงขึ้น และมีความรุนแรงมากขึ้นเห็นได้ชัดจากข้อมูลของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ (ศพส.) พบว่าในแต่ละปีผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก ปี พ.ศ. 2550 มีผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดต่ำกว่า 5 แสนคน และในปัจจุบันปี พ.ศ. 2563 มีผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นถึง 1.3 ล้านคน คิดเป็นอัตราส่วน จำนวน 19 คน/1,000 คน

2.6.6.2 เมื่อพิจารณาจากการแพร่ระบาดของปัญหาเสพติด พบว่า มี 31 จังหวัดที่มีการแพร่ระบาดของปัญหาเสพติดขณะที่ในระดับอำเภอ พบว่า มี 338 อำเภอ และมองลึกลงไปในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน จะพบว่า มีถึง 60,584 หมู่บ้าน/ชุมชน ที่มีการแพร่ระบาดของปัญหาเสพติดมาจากหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งหมด 84,302 หมู่บ้าน/ชุมชน

2.6.6.3 สำหรับกลุ่มประชากรที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติดมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุระหว่าง 15-19 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.1 และช่วงอายุ ระหว่าง 20-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.0 ตามลำดับและจากการสำรวจ พบว่า กลุ่มอาชีพที่เสี่ยงมากที่สุดในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ก็คือ กลุ่มอาชีพรับจ้าง และผู้ที่ว่างงาน

2.7 บริบททั่วไป

2.7.1 ประวัติ

อำเภอพยุหะภูมิพิสัย เดิมมีฐานะเป็นเมืองพยุหะภูมิพิสัย ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2422 โดยพระศรีสุพรรณวงษา (ท้าวเทศ) เจ้าเมืองคนแรก นำไพร่พลช้าง ม้า เสี่ยง อาหาร และยุทธปัจจัยไปตั้งที่ทำการเมืองครั้งแรกที่บ้านนาข่า เขตตำบลนาข่า อำเภอวาปีปทุมในปัจจุบัน ครั้นกรมหลวงสรรพสิทธิประสงค์ ข้าหลวงต่างพระองค์มณฑลลาวท้าว (อุบลราชธานี) ทรงออกตรวจราชการที่เมืองวาปีปทุม ได้รับเรื่องร้องเรียนจากเจ้าเมืองวาปีปทุมว่าพระศรีสุพรรณวงษาได้เข้าไปตั้งที่ทำการเมืองในเขตท้องที่ตนเมื่อสอบสวนแล้วเป็นความจริงจึงรับสั่งให้ย้ายที่ทำการเมืองไปตั้งในเขตท้องที่ของตน ณ บ้านปะหลาน (ตำบลปะหลาน) ซึ่งมีเขตติดต่อกับบ้านเมืองเสียในเวลานั้น ส่วนชื่อเมืองคงจะถือเอาตามชื่อบ้านเมืองเสีย จึงได้ชื่อว่า “พยุหะภูมิพิสัย” ซึ่งมาจากรากศัพท์ในภาษาบาลีว่า “พยุคฺฆ” แปลว่า เสือโคร่ง, “ภูมิ” แปลว่า แผ่นดิน, ที่ดิน, และ “วิสัย” แปลว่า ถิ่น, เขต, แดนโดยมีลำดับสถานที่ตั้งเมือง สร้างเมืองแห่งแรก

ที่บ้านนาข่า ร.ศ. 98 (พ.ศ. 2422) แห่งที่ 2 ที่บ้านปะหลาน บริเวณต้นค่างควา ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436) แห่งที่ 3 ย้ายมาบริเวณต้นโพธิ์ (ศาลหลักเมือง) พ.ศ. 2450 (ร.ศ. 126) สมัยนายอำเภอคนที่ 2 รองอำมาตย์โท หลวงไสยบัณฑิตย์ (ลี วงศ์กาไสย) (พ.ศ. 2450-2454) แห่งที่ 4 ย้ายมาบริเวณที่ตั้งที่ว่าการอำเภอพยุหะภูมิพิสัย ในปัจจุบัน พ.ศ. 2454 สมัยนายอำเภอคนที่ 3 รองอำมาตย์โท หลวงภูมิพิศมเขต (ทิม ทิวะวิภาค) (พ.ศ. 2454-2463) เนื่องจากราว ร.ศ. 116 (พ.ศ. 2440) เมืองพยุหะภูมิพิสัย ถูกลดฐานะลงเป็นอำเภอเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดมหาสารคาม ขึ้นตรงต่อมณฑลร้อยเอ็ด

ดังนั้น เมืองพยุหะภูมิพิสัย จึงมีเจ้าเมืองเพียงคนเดียว คือ พระศรีสุวรรณวงศา (ร.ศ. 98-116 หรือ พ.ศ. 2422-2440) (ต่อมา คือ ต้นตระกูล “รัตนวงศะวัต” สืบมาทุกวันนี้) หลังจากนั้นก็เป็นนายอำเภอคนแรก (ร.ศ. 116-126 หรือ พ.ศ. 2440-2450) รับราชการปกครองบ้านเมืองนานถึง 28 ปี (เป็นเจ้าเมือง 18 ปี เป็นนายอำเภอ 10 ปี)

2.7.2 การปกครองส่วนท้องถิ่น

ท้องที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย ประกอบด้วย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 15 แห่ง ได้แก่

2.7.2.1 เทศบาลตำบลพยุหะภูมิพิสัย ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของตำบลปะหลานและตำบลลานสะแก

2.7.2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลปะหลาน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลปะหลาน (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลพยุหะภูมิพิสัย)

2.7.2.3 องค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู ครอบคลุมพื้นที่ตำบลก้ามปูทั้งตำบล

2.7.2.4 องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงสะอาด ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเวียงสะอาดทั้งตำบล

2.7.2.5 องค์การบริหารส่วนตำบลเม็กดำ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเม็กดำทั้งตำบล

2.7.2.6 องค์การบริหารส่วนตำบลนาสีนวล ครอบคลุมพื้นที่ตำบลนาสีนวลทั้งตำบล

2.7.2.7 องค์การบริหารส่วนตำบลราษฎร์เจริญ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลราษฎร์เจริญทั้งตำบล

2.7.2.8 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวแก้ว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองบัวแก้วทั้งตำบล

2.7.2.9 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเตา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเมืองเตาทั้งตำบล

2.7.2.10 องค์การบริหารส่วนตำบลลานสะแก ครอบคลุมพื้นที่ตำบลลานสะแก (เฉพาะนอกเขตเทศบาลตำบลพยุหะภูมิพิสัย)

2.7.2.11 องค์การบริหารส่วนตำบลเวียงชัย ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเวียงชัยทั้งตำบล

2.7.2.12 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัว ครอบคลุมพื้นที่ตำบลหนองบัวทั้งตำบล

2.7.2.13 องค์การบริหารส่วนตำบลราษฎร์พัฒนา ครอบคลุมพื้นที่ตำบลราษฎร์พัฒนาทั้งตำบล

2.7.2.14 องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองเสือ ครอบคลุมพื้นที่ตำบลเมืองเสือทั้งตำบล

2.7.2.15 องค์การบริหารส่วนตำบลถาวรแอน ครอบคลุมพื้นที่ตำบลถาวรแอนทั้งตำบล

2.7.3 ด้านการคมนาคม

การเดินทางโดยรถประจำทาง มีรถประจำทางไปในจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้

2.7.3.1 กรุงเทพมหานคร มีหลายบริษัทที่เปิดให้บริการเดินรถมาสู่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย เช่น ภัสสรชัยทัวร์ ประหยัดทัวร์ พรทวีชัยแอร์ พุทไธสงทัวร์ บริการด้วยรถปรับอากาศชั้น 1 และชั้น 2

2.7.3.2 นครราชสีมา มีบริษัทเปิดให้บริการ ดังนี้ สายนครราชสีมา-พยัคฆภูมิพิสัย (วันละหลายเที่ยว) สายนครราชสีมา-มุกดาหาร บริษัทนครชัยทัวร์จำกัด

2.7.3.3 ชลบุรี ระยอง มีบริษัทรถรุ่งเรืองจำกัด เส้นทางมุกดาหาร-พัตยา ระยอง สามารถซื้อได้ ณ สถานีขนส่ง

2.7.3.4 ขอนแก่น มหาสารคาม บุรีรัมย์ สุรินทร์ เดินทางได้โดยรถประจำทางสาย 281 และมีรถไปยังที่ต่าง ๆ อีก ได้แก่ ร้อยเอ็ด เมืองพล เป็นต้น

2.7.3.5 การเดินทางโดยเครื่องบิน จากท่าอากาศยานบุรีรัมย์ (ตั้งอยู่ ณ อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์) โดยสายการบินนกแอร์ ให้บริการทุกวันๆละ 2 เที่ยวบินและสายการบินแอร์เอเชียให้บริการทุกวัน ๆ ละ 1 เที่ยวบิน จากนั้นต่อรถยนต์หรือรถประจำทางมาอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อีกประมาณ 29 กิโลเมตร การเดินทางภายในเทศบาล มีรถรับจ้างในเมืองหลายจุด

2.7.4 โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตารางที่ 2.1 รายชื่อโรงเรียนในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ลำดับที่	โรงเรียน	จำนวนนักเรียน (คน)
1	โรงเรียนพยัคฆภูมิวิทยาคาร	2,816
2	โรงเรียนเมืองเตาวิทยาคม	632
	รวม	3,448

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.8.1 งานวิจัยในประเทศ

ธีระพล ยุกตเสวี (2540, น. 88-89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การกระทำความผิดคดีอุกฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชนชายในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เด็กและเยาวชนชายที่ศาลได้พิพากษาแล้ว และได้รับการฝึกอบรมอยู่ในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย (บ้านกรุณา) สถานฝึกและอบรมเด็ก (บ้านมุขิตา) และสถานกักและอบรม (บ้านอุเบกขา) จำนวน 108 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ และหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยการทดสอบค่าไคสแควร์ ผลการวิจัย พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดคดีอุกฉกรรจ์ในเขตกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะมีอายุระหว่าง 14-18 ปี รายได้ครอบครัวอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำและปานกลาง และอาศัยอยู่กับบิดามารดาที่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป โดยบิดามารดา มีรายได้ไม่แน่นอน กระทำความผิดในข้อหาลักทรัพย์และความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ด้านความสัมพันธ์ พบว่า อิทธิพลจากสื่อสารมวลชนมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดคดีอุกฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชน ส่วนบรรยากาศในครอบครัว ลักษณะชุมชนที่อาศัยอยู่ การคบเพื่อน และฐานะเศรษฐกิจของครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดคดีอุกฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชนชาย

สุวิทย์ จอมทรัพย์ (2541, น. 75-76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การกระทำคามผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กและเยาวชน จำนวน 158 คน ผู้รู้ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 13-14 ปี และ 17-18 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดขอนแก่น บิดา-มารดา มีอาชีพทำไร่ ทำนา ทำสวน กระทำผิดด้านลักทรัพย์เป็นส่วนมากสาเหตุที่กระทำผิดมีดังนี้ สาเหตุส่วนบุคคล พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเห็นว่าการกระทำผิดเป็นเรื่องธรรมดาและรู้เท่าไม่ถึงการณ์ สาเหตุทางร่างกาย พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่มีร่างกายปกติ สาเหตุทางจิตใจ พบว่า เด็กและเยาวชนกระทำผิดเพราะความจำเป็นและไม่ทราบข้อเท็จจริง สาเหตุทางครอบครัว พบว่า เพราะมีการเลี้ยงดูหรือการทำโทษจากพ่อแม่ และการตามใจจากพ่อแม่อยู่เสมอ สาเหตุทางสังคม พบว่า เพราะถูกเพื่อนฝูงชักจูง และอยากได้เงินไปเที่ยวเตร่ตามศูนย์การค้า สาเหตุทางเศรษฐกิจ พบว่า เป็นเด็กและเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางและค่อนข้างดี พ่อแม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง สาเหตุทางชุมชน พบว่า มีบ้านเรือนอยู่ในหมู่บ้านและในอำเภอ สาเหตุทางวัฒนธรรม พบว่า เป็นเด็กและเยาวชนที่ชอบอ่านหนังสือพิมพ์ ชอบดูโทรทัศน์ มีเพื่อนมาก ชอบสูบบุหรี่และดื่มสุราเป็นส่วนมาก

เกษรารักษ์ จินะแสน (2542, น. 166-169) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมความประพฤติในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการกระทำผิดและศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมความประพฤติ ได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษากับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำในระหว่างถูกคุมความประพฤติ จำนวน 10 คน โดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการประกอบการสังเกต และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกในประเด็นสำคัญ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจดบันทึกและใช้เทปบันทึกเสียง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ยึดกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการกระทำผิดและแนวคิดเกี่ยวกับการคุมประพฤติเป็นสำคัญ ผลการวิจัย พบว่า หลังจากที่ได้รับการคุมความประพฤติแล้ว กลุ่มตัวอย่างได้กลับไปอยู่กับครอบครัวที่ผู้ปกครองไม่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองและเด็กได้ไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมประกอบกับพนักงานคุมประพฤติไม่มีเวลาออกไปสอดส่องดูแลทำให้เด็กและเยาวชนหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำได้โดยง่าย ซึ่งลักษณะการกระทำผิดซ้ำ เมื่อเปรียบเทียบกับกระทำผิดครั้งแรกแล้ว พบว่า มีพฤติกรรมที่ร้ายแรงขึ้น เนื่องจากเด็กเริ่มไตร่ตรองและซึ้งน้ำหนักรในการตัดสินใจที่จะกระทำผิด เพราะเห็นผลประโยชน์จากการกระทำผิดและเห็นว่าหากตนกระทำผิดเงื่อนไขคุมประพฤติก้อาจถูกศาลสั่งเฆี่ยนตีได้ เมื่อพวกเขาตัดสินใจกระทำผิดในลักษณะที่รุนแรงขึ้นเพื่อให้คุ้มกับการที่จะถูกสั่งเฆี่ยนตี สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างการคุมประพฤติ สามารถแบ่งได้ ดังนี้ 1) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ครอบครัวระดับการศึกษา และการคบเพื่อน 2) ปัจจัยทางจิตวิทยา ได้แก่ แรงปรารถนาภายใน แรงดึงดูดทางสังคม และแรงกดดันทางสังคม 3) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจของครอบครัว สิ่งแวดล้อมบริเวณที่พักอาศัย 4) ปัจจัยจากการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ ได้แก่ การปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติ ฝ่ายประมวลข้อเท็จจริงคดีอาญา และฝ่ายควบคุมสอดส่อง 5) ปัจจัยอื่น ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการรายงานตัวไม่ชัดเจน เด็กเกิดการเรียนรู้วิธีการเอาตัวรอดโดยอาศัยความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรม

ฉลอง สุขจันทร์ (2542, น. 120-121) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การกระทำผิดในกรุงเทพมหานคร ในคดีปล้นทรัพย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภูมิหลังของเด็กและเยาวชนและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการกระทำผิดในคดีปล้นทรัพย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดคดีปล้นทรัพย์ ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งศาลได้พิพากษาแล้วและรับการฝึกอบรมอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง จำนวน 145 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า F และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุ 15-18 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษา 1-3 สภาพครอบครัวแตกแยก หรือขาดความสมบูรณ์ การศึกษาของบิดามารดาค่อนข้างต่ำ คือ ประถมศึกษา 1-4 เพื่อนที่คบหาใกล้ชิด มีความประพฤติไม่เหมาะสม สาเหตุที่ทำให้กระทำผิดมากที่สุดคือ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ รองลงมา คือ คึกคะนอง และต้องการเงินหรือทรัพย์สิน รายได้ของครอบครัวมีผลต่อพฤติกรรมการกระทำผิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กและเยาวชนมีทัศนคติโน้มเอียงไปในทางยอมรับการกระทำผิดคดีปล้นทรัพย์แต่จะลงมือหรือไม่ขึ้นอยู่กับปัจจัย

วินิรณี ทศนะเทพ (2542, น. 80-83) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับการกระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 190 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การทดสอบความแตกต่างรายคู่ของต้นแคน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพอยท์ไบซีเรียล ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 13-20 ปี มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนใหญ่กระทำผิดครั้งแรก และความผิดที่กระทำผิดมากที่สุด คือ ยาเสพติดและสารระเหย ในด้านลักษณะของผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่กับคู่สมรส มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ มีอาชีพใช้แรงงานในด้านลักษณะครอบครัว พบว่า ครอบครัวของเด็กและเยาวชนเป็นครอบครัวเดี่ยว มีเขตที่พักอาศัยอยู่ในเมือง ความสัมพันธ์ของคนในบ้านทะเลาะวิวาทกันบ้างนาน ๆ ครั้ง มีฐานะความเป็นอยู่ปานกลางและสูงเป็นจำนวนเท่ากัน ครอบครัวที่มีฐานะความเป็นอยู่ต่างกันมีการทำหน้าที่ของครอบครัวทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับการกระทำผิดที่กระทำผิดครั้งแรกและกระทำผิดซ้ำ พบว่า ด้านการควบคุมพฤติกรรมเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กตัญชลี ณรงค์ราช (2543, น. 89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวกับการกระทำผิดของวัยรุ่นชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเขตภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 606 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในเขตภาคใต้ของประเทศไทย อายุ 16-18 ปี จำนวน 300 คน และกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 จากโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่งในจังหวัดภูเก็ต จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดสงขลา จำนวน 306 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ มาตรฐานการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งพัฒนาตามรูปแบบการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูของ Baumrind และแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์การจำแนกกลุ่ม ด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบขั้นตอน โดยการใช้สถิติวิคส์แลมดา (Wilks's Lambda) เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกตัวแปรเข้าวิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่า มีตัวแปร จำนวน

6 ตัวแปร จาก 17 ตัวแปร ที่สามารถอธิบายความแปรปรวนของการเป็นสมาชิกกลุ่มวัยรุ่นชายที่ทำผิดกฎหมายและกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นชายได้ถึง ร้อยละ 69.5 ซึ่งตัวแปรดังกล่าวถือเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของวัยรุ่นชายในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเขตภาคใต้ คือ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยของครอบครัว การคบเพื่อนที่กระทำผิดกฎหมาย การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ และพ่อแม่อยู่ร่วมกัน

นวลตา อาภาคัพกุล (2544, น. 146) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยเสี่ยงต่อการกระทำผิดในภาคใต้ตอนล่าง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านการเลี้ยงดู ปัจจัยด้านการพึ่งพาทางสังคม ปัจจัยด้านผู้ปกครอง และปัจจัยด้านประชากรของเด็กและผู้ปกครองที่มีผลต่อการกระทำผิดของเด็กกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กและเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี ที่เข้ารับการฝึกอบรมที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสงขลา พบว่า เด็กกระทำผิดที่เข้ารับการควบคุมในสถานพินิจเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 10-20 ปี ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาจากครอบครัวแตกแยก มีประวัติการหนีโรงเรียน และหนีออกจากบ้าน ถูกทำโทษรุนแรง มีผู้ปกครองที่มีบุคลิกภาพเป็นคนเจ้าระเบียบ จู้จี้ขี้บ่น มีความรู้สึกรักแม่มากกว่าพ่อ ชอบเล่นนอกบ้านกว่าเล่นในบ้านกับพี่น้อง ร้อยละ 25.0 ของเด็กไม่ชอบวิชาภาษาไทย/อังกฤษ และสังคมศาสตร์ เมื่อเปรียบเทียบการพึ่งพาทางสังคมที่เด็กได้รับ พบว่า การพึ่งครูและเพื่อนระหว่างเด็กที่กระทำผิดและไม่กระทำผิดไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญด้านปัจจัยเสี่ยง พบว่า เด็กที่มีผู้ปกครองเป็นคนจู้จี้ขี้บ่น จุกจิก มีโอกาสเสี่ยงต่อการกระทำผิด 24.0 เท่าของเด็กที่อยู่นอกสถานพินิจ เด็กที่มีผู้ปกครองเข้มงวดเจ้าระเบียบมีโอกาสเสี่ยงต่อการกระทำผิดเป็น 4.57 เท่าของเด็กนอกสถานพินิจ เด็กที่ชอบเล่นกีฬาเป็นปัจจัยในการป้องกันการกระทำผิดของเด็กที่ชอบทำตัวเป็นหัวหน้ากลุ่มมีโอกาสเสี่ยงต่อการกระทำผิดเป็น 2.9 เท่า ของเด็กที่ไม่กระทำผิด

วาทีณี จันทร์เจริญ (2544, น. 128-129) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การกระทำผิดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของเด็กและเยาวชน ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม และลักษณะการกระทำผิด และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิด กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดที่ถูกส่งตัวมาอยู่ที่สถานฝึกและอบรมสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดขอนแก่น จำนวน 180 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ไคสแควร์และการวิเคราะห์โลจิสติก ผลการวิจัย พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุ 17 ปี มากที่สุด การศึกษาระดับประถมศึกษา อาศัยอยู่ร่วมกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่สมรสและอยู่ด้วยกัน มีรายได้ครอบครัวน้อย มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร และส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่มีรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย โดยเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัวน้อย ส่วนปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม พบว่า เด็กและเยาวชนกระทำผิดส่วนใหญ่มีแหล่งที่อยู่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเขตชนบท เมื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิด พบว่า เพศและอายุของเด็กและเยาวชน รายได้ของครอบครัว สถานภาพสมรสของพ่อแม่หรือผู้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดอย่างมีนัยสำคัญ โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดที่นำมาศึกษาสามารถทำนายการกระทำผิดต่อชีวิตและทรัพย์สินของบุคคล ได้ร้อยละ 42.2

สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ (2545, น. 109-114) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำ ความผิดในคดีรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดสงขลา พบว่า ประเภทของคดีรุนแรงที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด คือ คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เป็นเยาวชน มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีการประกอบอาชีพก่อนถูกจับกุม มีรายได้ประมาณวันละ 100-150 บาท อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดาแยกกันอยู่ ครอบครัวมีฐานะ ปานกลาง ส่วนใหญ่มีเพื่อนสนิทและมักใช้เวลาว่างอยู่รวมกับเพื่อน ๆ ที่จะเป็นผู้คอยช่วยแก้ปัญหาให้ และสาเหตุที่รักเพื่อน เนื่องจากคอยช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา ส่วนใหญ่เคยใช้ยาเสพติดโดยมีสาเหตุจาก อยากทดลองและเพื่อนเป็นผู้แนะนำให้ใช้ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า ปัจจัยส่งเสริมการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชน ได้แก่ เยาวชนซึ่งส่วนใหญ่สภาพครอบครัวจะแตกแยกอยู่กับพ่อเลี้ยง หรือแม่เลี้ยง และเด็กมักเลียนแบบพฤติกรรมมาจากผู้ใหญ่ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม พบว่า สภาพแวดล้อม มีอิทธิพลมากในคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินและยาเสพติด เด็กส่วนใหญ่มีปัญหาจากจน เศรษฐกิจไม่ดี ร่วมกับปัญหา ครอบครัวแตกแยก ขาดคนดูแลเอาใจใส่ พ่อแม่มีบุตรหลายคน เด็กจำนวนมากอยู่กับเพื่อนไม่มีผู้ปกครอง แต่ในคดีเกี่ยวกับเพศและชีวิตร่างกาย พบว่า เศรษฐกิจมีผลน้อยจะเป็นเรื่องของการล่อหลอมจาก ครอบครัวและสังคมมากกว่า โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย พบว่า ส่วนใหญ่พ่อแม่ญาติพี่น้อง จะมีลักษณะสื่อไปในทางอันธพาลและมัก ยุยงส่งเสริมเด็ก

สมาน ศรีโกศล (2545, น. 104-108) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การกระทำผิดของเยาวชน ในคดีอุกฉกรรจ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อภูมิหลัง ลักษณะการกระทำผิดของเยาวชนในคดีอุกฉกรรจ์ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกระทำผิด กลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนที่กระทำผิด และถูกควบคุมอยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง 2 แห่ง คือ บ้านกรุณาและบ้านอุเบกขา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ และการทดสอบไคสแควร์ ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนที่กระทำผิดในคดีอุกฉกรรจ์ส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 17-18 ปี การศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 รายได้ไม่แน่นอน รายได้ของครอบครัวต่ำ สาเหตุในการกระทำผิดกรณีฆ่าคนตายโดยเจตนาและข่มขืนกระทำชำเรา คือ ความคิดชั่ววูบ ส่วนกรณี ปล้นทรัพย์สินและชิงทรัพย์ คือ เพื่อนชวน การทดสอบสมมติฐาน พบว่า อายุ การศึกษาของบิดามารดา และรายได้ของเยาวชน รายได้ของบิดา มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความคาดหวังของเยาวชน คือ ความอบอุ่นของครอบครัว ส่วนด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ส่วนบุคคลกับการกระทำผิด พบว่า ระดับการศึกษาและรายได้ของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับการกระทำผิด ในคดีอุกฉกรรจ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภูมิพงษ์ ขุนฉนวนฉนำ (2546, น. 130) การประเมินผลระบบการดูแลเด็กและเยาวชนสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแห่งหนึ่งในประเทศไทย อุบลราชธานี: โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ กลุ่มตัวอย่างสุ่มมาแบบแบ่งชั้นจากเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของ สถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 256 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วย แบบวัด จำนวน 13 ชุด และแบบวัดการกระทำผิดทางอาญาจากสำนวนคดีอาญาและเยาวชน จำนวน 1 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์เส้นทาง ผลการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยตรงด้านบวกต่อการกระทำผิดอาญา คือ ค่านิยมต่อการฝ่าฝืนกฎระเบียบ ของสังคมและการคบเพื่อนที่มีความประพฤติที่ไม่เหมาะสม ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลโดยทางอ้อม

ด้านบวกต่อการกระทำผิดอาญา คือ ความผูกพันกับโรงเรียน วิธีการเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ แหล่งที่พักอาศัย อิทธิพลของสื่อมวลชน ตัวแปรที่มีอิทธิพลในรูปที่เป็นสาเหตุโดยทางอ้อมด้านลบต่อการกระทำผิดอาญา คือ การประสบความสำเร็จต่อกิจกรรมในโรงเรียน วิธีการเลี้ยงดูแบบควบคุม วิธีการเลี้ยงดูแบบลงโทษกายจิต วิธีการเลี้ยงดูแบบรักและสนับสนุน

วรินทร์ พวงแก้ว (2546, น. 74) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนในสถานฝึกและอบรมบ้านกรุณาและบ้านปราณี โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดซ้ำที่อยู่ในสถานฝึกและอบรมบ้านกรุณากับสถานฝึกและอบรมบ้านปราณี จำนวน 248 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไคสแควร์ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นชายอยู่ในบ้านกรุณา มีอายุเกินกว่า 14 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนกระทำผิดไม่ได้ทำงาน การกระทำผิดครั้งนี้เป็นครั้งที่ 2 และถูกจับในฐานะความผิดเดียวกับคดีแรก ส่วนใหญ่ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวสภาพแวดล้อมภายในชุมชนและการได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนอยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ภาวะการณ์การทำงาน ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว สภาพแวดล้อมภายในชุมชน และการได้รับอิทธิพลจากสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดซ้ำ

ณัฐนันท์ พิทักษา (2548, น. 120-123) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สาเหตุการกระทำผิดในคดีอุกฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและแนวโน้มการกระทำผิด รวมทั้งสาเหตุการกระทำผิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ เด็กและเยาวชนชายที่กระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์ซึ่งอยู่ในความดูแลของศูนย์ฝึกและอบรมในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 137 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าไคสแควร์ นอกจากนี้ยังทำการศึกษาเชิงคุณภาพด้วยวิธีการศึกษาเฉพาะกรณี โดยดำเนินการสัมภาษณ์เด็กและเยาวชนชายที่กระทำความผิดในคดีอุกฉกรรจ์เป็นรายบุคคล จำนวน 7 กรณีศึกษา ผลการวิจัย พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่กระทำความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย โดยกระทำความผิดประเภทโทรมหญิงมากที่สุด รองลงมา คือ ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนาสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนกระทำผิด คือ ไม่ทราบถึงผลร้ายที่จะตามมา (รู้เท่าไม่ถึงการณ์) ทำไปด้วยความคะนองกลัวผู้เสียหายจะแจ้งความเอาเรื่อง ทำตามเพื่อน และเหยื่อมีส่วนช่วยยั่วยุให้กระทำความผิดและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด คือ มาตรการไม่เด็ดขาด ครอบครัว โรงเรียน และสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนชายในคดีอุกฉกรรจ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลลิตา เตชาวรุณ (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยครอบครัวที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดของวัยรุ่นในเขตภาคตะวันออก โดยมีรูปแบบครอบครัวกลุ่มตัวอย่างเป็นครอบครัวที่มีทั้งพ่อแม่ ครอบครัวที่อยู่ร่วมกับญาติ ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียวและครอบครัวที่มีพ่อเลี้ยงหรือแม่เลี้ยง ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวที่มีพ่อและแม่เลี้ยงมีอิทธิพลต่อการเสพยาเสพติดของเยาวชนได้ จากการผลการวิจัยอธิบายได้ว่า การมีครอบครัวใหม่เป็นการรวมตัวของครอบครัวย่อยสองครอบครัวซึ่งต่างฝ่ายต่างมีความหลังและความผูกพันในอดีตที่แน่นแฟ้นมาก่อนทำให้เป็นการยากที่จะยอมรับสมาชิกใหม่เข้ามาในครอบครัว

โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยรุ่นซึ่งมีส่วนร่วมกับความเป็นไปในครอบครัวเดิมมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ความจงรักภักดีต่อครอบครัวเดิม และพ่อหรือแม่ที่จากไปจะแน่นแฟ้นกว่า และเมื่อวัยรุ่นถูกกดดันให้รับพ่อหรือแม่ใหม่โดยที่ตนเองยังไม่พร้อมจึงอาจมีปฏิกิริยาตอบโต้ที่รุนแรงโดยออกไปจากครอบครัว หันไปคบเพื่อนนอกเพื่อนและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนเพื่อเรียกร้องความสนใจจากคนในครอบครัวเพื่อเป็นการแก้แค้น พ่อหรือแม่ของตนเองในขณะเดียวกันสำหรับครอบครัวที่มีพ่อและแม่ ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เพียงคนเดียว และครอบครัวที่อยู่กับญาติ ไม่มีอิทธิพลและไม่สามารถทำนายการเสพยาบ้าของวัยรุ่นได้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากครอบครัวเหล่านี้ประกอบด้วยบุคคลจากครอบครัวเดิมของวัยรุ่น ซึ่งวัยรุ่นมีความรัก ความผูกพันด้วย มีความอบอุ่น มีความสนิทสนมกัน ทั้งนี้งานวิจัยชิ้นนี้ยังพบอีกว่าการทำหน้าที่ของครอบครัวสัมพันธ์กับการเสพยาเสพติดของเยาวชน โดยที่ครอบครัวของวัยรุ่นที่เสพยาบ้ามีคะแนนเฉลี่ยของการทำหน้าที่ครอบครัวในทุกด้านน้อยกว่ากลุ่มที่ครอบครัวของวัยรุ่นไม่เสพยาบ้า โดยเฉพาะการควบคุมพฤติกรรมซึ่งเป็นหน้าที่ที่จำเป็นสำหรับครอบครัวเพื่อให้สมาชิกทุกคนมีพฤติกรรมที่อยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม โดยเฉพาะวัยรุ่นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่ครอบครัวไม่ทำหน้าที่ด้านนี้จึงเป็นสาเหตุของการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมเสพยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน

สรารุช สอนสนาม (2548, น. 123-126) ได้ทำการวิจัยเรื่อง มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีระดับอายุ การอบรมเลี้ยงดูถิ่นที่อยู่อาศัยและลักษณะของการกระทำความผิดที่แตกต่างกัน จำนวน 357 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากเกณฑ์ ร้อยละ 60 ของประชากรและใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐานด้วย t-test (Independent Sample) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า 1) มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านสภาพส่วนบุคคลและร่างกาย กับด้านครอบครัว และมูลเหตุจูงใจในระดับน้อย คือ ด้านสังคมและเศรษฐกิจ 2) เด็กและเยาวชนที่อายุต่างกัน มีเหตุจูงใจในการกระทำความผิดด้านสภาพส่วนบุคคลและร่างกายแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเยาวชนอายุ 14-18 ปี มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดมากกว่าเด็กอายุ 7-13 ปี 3) เด็กและเยาวชนที่มีการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดด้านสภาพส่วนบุคคลและร่างกาย กับด้านสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กและเยาวชนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดด้านสภาพส่วนบุคคลและร่างกายกับด้านสังคมและเศรษฐกิจมากกว่าเด็กและเยาวชนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 4) เด็กและเยาวชนที่มีลักษณะของการกระทำความผิดต่างกัน มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดด้านครอบครัว กับด้านสังคมและเศรษฐกิจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำ มีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดด้านครอบครัวกับด้านสังคมและเศรษฐกิจมากกว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดครั้งแรก สรุปได้ว่า เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด โดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมูลเหตุจูงใจในการกระทำทั้ง 3 ด้านนี้ มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิดของเด็ก ดังนั้นหน่วยงานราชการควรให้ความสำคัญกับชุมชน ทั้งด้านสภาพส่วนบุคคลและร่างกาย ด้านครอบครัว และด้านสังคมและ

เศรษฐกิจ ควรสอดส่องดูแลให้ความสำคัญในการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จากแหล่งชุมชนสื่อมโหมม พบว่าเพื่อนไม่มีความสัมพันธ์กับการกระทำผิดในคดีอุกฉกรรจ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สุรีย์ กาญจนวงศ์ และ คณะ (2549, น. 78) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาที่เป็นสาเหตุการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชน งานวิจัยของศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง พบสาเหตุการกระทำ ความผิดของเด็กและเยาวชน มี 2 สาเหตุ คือ 1) สาเหตุทางสังคมและสิ่งแวดล้อมเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน พ่อแม่แยกกัน อยู่หรือทิ้งร้างอาศัยในชุมชนแออัด และได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดา ที่รักใคร่กลมเกลียวกับที่ต่างคนต่างอยู่ ไม่สนใจกัน มีจำนวนไม่ต่างกัน 2) สาเหตุจากตัวเด็กและเยาวชน เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเคยกระทำผิดมาก่อน การกระทำผิดส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการลักทรัพย์โดยมีเพื่อน เป็นผู้ร่วมกระทำผิดประมาณหนึ่งในสามพบว่ามักมีการปฏิเสธโรงเรียน เช่น รู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียน ที่เรียนอยู่ในเวลานี้หรือไม่อยากคาดหวังหรือมีความหวังอะไรกับการเรียนอีก เป็นต้น ความคาดหวัง ในผลของการกระทำส่วนใหญ่มุ่งหวังที่จะได้รับประโยชน์ในรูปของตัวเงินและความสนุกสนาน มีการคล้อย ตามกลุ่มอ้างอิง ได้แก่ พ่อ แม่ ครู อาจารย์ และเพื่อนผู้รับผิดชอบในระดับปานกลางกับการควบคุมตนเอง ในระดับปานกลางเช่นกัน

ประนัย ศรีสมบัติ (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาสาเหตุผิดของเยาวชนในเขตพื้นที่ อำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเยาวชนในอำเภอนิคมน้ำจืด จังหวัดระยอง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าปัญหาครอบครัว การคบค้าสมาคมกับกลุ่มเพื่อน ปัญหาพฤติกรรมเลียนแบบ การขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด และทัศนคติที่มีต่อยาเสพติด เหล่านี้เป็นสาเหตุสำคัญของการเสพยาเสพติดของเยาวชน โดยสภาพปัญหาแต่ละด้านมีสภาพที่เป็นปัญหา ดังนี้ ประเด็นครอบครัว พบว่า พ่อแม่มีปัญหา มีพฤติกรรมมั่วเมา ลุ่มหลงอบายมุข ประเด็นเพื่อน พบว่า เพื่อนเพื่อนมีพฤติกรรม เคยเสพยามาก่อน ประเด็นการมีพฤติกรรมเลียนแบบ พบว่า เลียนแบบจากการเห็นบิดามารดา หรือผู้ปกครอง สูบบุหรี่ ดื่มเหล้า และเล่นการพนัน ประเด็นการขาดความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด พบว่า คิดว่าลองแล้วไม่ติด และประเด็นสุดท้าย คือ ทัศนคติต่อยาเสพติด พบว่า เยาวชนถือว่าการเสพยา เป็นเรื่องปกติ

ณรงค์ หมื่นอภัย (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติด ของเยาวชนในอำเภอบ้านไผ่ จังหวัดลำพูน ผลการวิจัย พบว่า สภาพความผูกพันกับเพื่อนของกลุ่ม ของกลุ่มตัวอย่างจะมีความรักและผูกพันกับเพื่อนอย่างมาก มีการปะทะสังสรรค์กันบ่อยครั้ง มีการพึ่งพา อาศัยซึ่งกันและกันในกลุ่มเพื่อนเดียวกันจะชอบเที่ยวกลางคืน สูบบุหรี่ ดื่มสุราและชักชวนกันใช้สารเสพติด ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้เยาวชนมีการใช้สารเสพติดเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ สภาพทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติด กลุ่มตัวอย่างทราบถึงโทษของการใช้สารเสพติดเป็นอย่างดี แต่เยาวชนก็ยังตั้งใจใช้สารเสพติดทั้งนี้ เพราะอยากลองและกลุ่มเพื่อนชักชวนให้ทดลอง การศึกษาประเภทของสารเสพติดที่เยาวชนนิยมใช้ ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สารเสพติดที่เยาวชนนิยมใช้มากที่สุดได้แก่ ยาบ้า

นันทวิช สิริธิรักษ์ และคณะ (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การสำรวจพฤติกรรมการใช้สาร เสพติดของนักเรียนในโรงเรียน โครงการวิจัยนาร์รองในโรงเรียนที่ประสบธรณีพิบัติภัย อำเภอดงแก้วป่า จังหวัดพังงา ผลการวิจัย พบว่า 1) การขาดเรียนเพราะการโดดเรียนมีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติด ทุกชนิดของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) การมีประวัติการใช้สารเสพติดในพื้นที่หรือเพื่อน

มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติด 3) การศึกษาของพ่อและแม่มีความสัมพันธ์กับการใช้ยาบ้า/ยาฆ่า
ของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเพียงสารเดียว แต่ไม่พบว่า มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติด
อื่น ๆ ปัญหาการใช้สารเสพติดยังเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยในนักเรียน ซึ่งจะพบการใช้สารเสพติดเพิ่มสูงขึ้น
ตามชั้นปีการศึกษาที่เพิ่มขึ้น โดยช่วงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นปี ที่มีการใช้สารเสพติดเพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจน
ปัจจัยเสี่ยงที่มีความสัมพันธ์กับการใช้สารเสพติดในนักเรียน คือ การมีประวัติโดดเรียน การมีประวัติ
การใช้ยาเสพติดในพี่น้องและเพื่อน ส่วนระดับการศึกษาของบิดาและมารดา มีผลกับการใช้ยาบ้าในนักเรียน

เพียงตะวัน อ่อนกาบัง (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล
พฤติกรรมต่อต้านสังคม และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับการเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็ก
และเยาวชนบ้านกรูณา บ้านมูจิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลที่สัมพันธ์
กับการเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรูณา บ้านมูจิตาบ้านอุเบกขา
และบ้านปราณี คือ เพศมีความสัมพันธ์กับเหตุสำคัญที่ทำให้เสพยาและอาชีพมีความสัมพันธ์กับความถี่
ในการเสพยา ส่วนอายุ การศึกษาสูงสุด สถานภาพสมรส และรายได้ครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับ
การเสพยาบ้าของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกฯ พฤติกรรมต่อต้านสังคมและรูปแบบ การอบรมเลี้ยงดูมีความสัมพันธ์
กับการเสพยาบ้าของเด็กและเยาวชน

กาญจนา คุณารักษ์ (2555, น. 439-464) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการป้องกัน
การกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด/เด็ก และเยาวชน ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยของการกระทำผิดซ้ำ
คือ ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบสังคม และระบบการศึกษา ทว่าสาเหตุที่แท้จริง คือ
1) ไม่ตระหนักรู้ว่าการเสพยาเป็นการกระทำผิดกฎหมาย 2) กลับไปคบหาสมาคมกับเพื่อนกลุ่มที่เสพ
3) ขาดโอกาสในการเข้ารับการศึกษาที่เพียงพอถูกต้อง 4) ขาดระบบสังคมที่มีประสิทธิภาพคอย
ช่วยเหลือ 5) ครอบครัว/ผู้ปกครองมีการศึกษาน้อยไม่ทราบวิธีการช่วยเหลือที่ถูกต้อง 6) ขาดแรงจูงใจ
ที่จะเลิกเสพ 7) ไม่ตั้งใจที่จะเลิกเสพอย่างจริงจัง 8) สังคมไม่ยอมรับและไม่ให้โอกาส กรณีรูปแบบป้องกัน
การกระทำผิดซ้ำที่พัฒนาขึ้นมี 13 ส่วนประกอบ คือ 1) เป้าประสงค์ของการป้องกัน 2) แผนการป้องกัน
3) นโยบายการป้องกัน 4) กฎหมายที่เกี่ยวข้อง (5) การประเมินความเสี่ยง 6) การตระหนักรู้เกี่ยวกับ
ธรรมชาติของเยาวชน 7) การคัดกรอง 8) กิจกรรมและโปรแกรมป้องกัน 9) การให้คำปรึกษาแนะนำ
10) การส่งต่อติดตามและประเมินผล 11) มีความตั้งใจมุ่งในการป้องกัน 12) การมีอาชีพ และ
13) การมีเครือข่าย โดยอาจเรียกรูปแบบนี้ว่า GP-PLANSACTION MODEL ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้
การประเมินและรับรองแล้ว

เจริญ แฉกพิมาย (2555, น. 69-72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจเรื่อง ยาเสพติด
และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)
และปริญญาตรีที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 1/2554 ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
พระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย
พบว่า ผลการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากได้รับ
ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด โดยได้รับความรู้จากสื่อ 3 ลำดับที่มากที่สุด คือ สื่อวิทยุ/โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต
และหนังสือพิมพ์ และรู้จักยาเสพติดมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ยาบ้า (แอมเฟตามีน) กัญชา และใบกระท่อม

โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่แน่ใจว่าชุมชนที่พักอาศัยอยู่มีการระบาดของยาเสพติดแต่มีความเห็นว่า ยาเสพติดที่ระบาดในชุมชนที่พักอาศัยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ยาบ้า (แอมเฟตามีน) กัญชา และ ใบกระท่อม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากไม่เคยถูกชักชวนให้ลองยาเสพติดและไม่ทราบว่าเพื่อนบางคนติดยาเสพติด โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งที่ว่าเพื่อนบางคนเสพยาเสพติดและทราบว่า การสูดดม เป็นวิธีการเสพยาที่เพื่อนใช้กันมากที่สุดและมีสาเหตุของการเสพยาเสพติดมากที่สุด คือ อยากรอง และมีความเห็นว่ายาเสพติดจะช่วยในเรื่องประสิทธิภาพในการเรียนหนังสือเป็นเรื่องที่ไม่จริง โดยมีความเห็นว่ายาเสพติดมีผลกระทบต่อตนเองมากที่สุดและในชุมชนที่พักอาศัยอยู่มีหน่วยงานราชการ เข้าไปให้ความรู้ และเข้าไปตรวจจับเรื่องยาเสพติด 2) ผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเอง จากยาเสพติด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อการป้องกันยาเสพติด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับ พฤติกรรมที่มีต่อยาเสพติด อยู่ในระดับมากที่สุด คือ นักศึกษาสามารถดำรงตนเองด้วยการไม่เสพยาเสพติด ถึงแม้สถานที่พักอาศัยจะมีการระบาดของยาเสพติดก็ตามที่เหลือนีมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อยาเสพติด อยู่ในระดับมากในทุกเรื่อง โดยเรื่องที่มากที่สุด 5 ลำดับ คือ ครอบครัว ญาติ พี่น้องของนักศึกษาจะเสียใจ และรับไม่ได้หากพบว่านักศึกษาเสพยาเสพติด รองลงมา คือ นักศึกษาจะปฏิเสธทันทีเสมอเมื่อเพื่อน นำยาเสพติดมา และชวนให้เสพยาเสพติด นักศึกษากลัวว่าหากเสพยาเสพติดและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ จับได้จะทำให้เสียอนาคตทางการศึกษา นักศึกษามีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด และนักศึกษามีความรู้เรื่องพิษภัยของยาเสพติดเป็นอย่างดีจึงไม่เกี่ยวข้องหรือ เสพยาเสพติด

ฉัตรชัย อ้นบำรุง (2556, น. 70-78) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดระบบการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของโรงเรียนแม่คะ อำเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของนักเรียนบ้านแม่คะ กลุ่มนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาเสพติด พบว่า ส่วนใหญ่ครูสอนตามเนื้อหาสาระ ที่หลักสูตรกำหนดไว้มีการจัดนิทรรศการ และการเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด จัดการแข่งขันกีฬาภายใน โรงเรียน มีการตรวจสุขภาพนักเรียน นำนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนาและจัดกิจกรรม อบรมจริยธรรม สอนทักษะด้านอาชีพ จัดกิจกรรมเข้าค่ายพักแรมลูกเสือ เนตรนารี ให้เพื่อนในห้อง คอยสอดส่องดูแล แนะนำตักเตือนและสังเกตพฤติกรรมสำหรับปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ ขาดการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน แนวปฏิบัติ คือ ควรปรับเปลี่ยนกิจกรรมในการดำเนินงาน บางส่วน เช่น การพัฒนารูปแบบการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนและควรเพิ่มกิจกรรมในการให้คำปรึกษา นักเรียนในกรณีที่ติดยาเสพติดและไม่ติดยาเสพติด 2) สภาพการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของโรงเรียน บ้านแม่คะ สำหรับกลุ่มนักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด พบว่า ส่วนใหญ่ครูคอยให้ความรู้ และว่ากล่าวตักเตือนคอยควบคุมดูแลพฤติกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิดทั้งในและนอกโรงเรียนปัญหา ที่สำคัญที่สุด คือ สภาพแวดล้อมของนักเรียนเสี่ยงกับยาเสพติดแนวปฏิบัติ คือ ควรสร้างเครือข่าย การทำงานจัดให้นักเรียนไปทัศนศึกษาและดูงานในสถานบำบัดฟื้นฟูยาเสพติด เพื่อให้นักเรียนได้รับ ประสบการณ์ตรงและตระหนักถึงพิษภัยของยาเสพติด 3) สภาพการป้องกันปัญหา ยาเสพติดของโรงเรียน บ้านแม่คะ สำหรับกลุ่มนักเรียนที่ติดยาเสพติด พบว่า ครูร่วมกับผู้ปกครองคอยดูแลควบคุมพฤติกรรม อย่างใกล้ชิดนำนักเรียนเข้ารับการรักษา ปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ นักเรียนกลุ่มนี้จะใช้ยาเสพติด เฉพาะตอนที่อยู่ที่บ้าน และจะไม่มาโรงเรียนถ้ารู้ว่าตัวเองติดยาเสพติดแนวทางปฏิบัติ คือ ควรให้ทุกฝ่าย

ที่เกี่ยวข้องดูแลช่วยเหลือและคอยให้กำลังใจอย่างใกล้ชิด 4) ส่วนสภาพการป้องกันปัญหายาเสพติดของโรงเรียนบ้านแม่คะในกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมในการค้ายาเสพติด พบว่า โรงเรียนจะเรียกนักเรียนมาพบเพื่อตักเตือนให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด หากไม่เลิกพฤติกรรมดังกล่าวจะแจ้งให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบและจะประสานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจให้ดำเนินคดีตามกฎหมายปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากนักเรียนในการให้ข้อมูลนักเรียนที่มีพฤติกรรมค้ายาเสพติดแนวปฏิบัติคือ การประสานงานกับหน่วยงานสาธารณสุข เพื่อนำวิธีการบำบัดรักษามาใช้ในโรงเรียน

นารี สกุลวงศ์ธนา และคณะ (2556, น. 82-90) ได้ทำการวิจัย เรื่องแนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชนอย่างยั่งยืน: ภูมิคุ้มกันเพื่อสร้างโลกสีขาว ผลการวิจัย พบว่า ปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยเริ่มใช้ยาเสพติดในช่วงอายุน้อยลงและพบในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีมากขึ้น ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงานป้องกัน ได้แก่ สัมพันธภาพภายในครอบครัว การมีตัวแบบที่ดี การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน การดำเนินชีวิตด้วยสติตามแนวพุทธศาสนา ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน การมีพื้นที่เพื่อทำกิจกรรมเชิงบวก การได้รับการสนับสนุนและกำลังใจจากชุมชน และชุมชนให้ความสำคัญ และมีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด ผลการวิจัย นำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 4 ข้อ ดังนี้ 1) รัฐควรกระตุ้นให้ภาคสังคมรับรู้และมีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดมากขึ้น 2) มีองค์การทำงานสังคมทำหน้าที่ด้านการป้องกันปัญหาเสพติดแบบบูรณาการณกับภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) การป้องกันควรมุ่งไปที่ช่วงก่อนการเริ่มเสพ และ 4) ควรมีการพัฒนาเด็กและเยาวชนควบคู่กับสถาบันสังคมหลัก ได้แก่ ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

พัชรภรณ์ ต่านประทุม (2556, น. 57-63) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลวังสมบูรณ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีระดับพฤติกรรม การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลวังสมบูรณ จังหวัดสระแก้ว มีระดับพฤติกรรมในการควบคุมตนเองอยู่ในระดับมากที่สุด และได้ให้ความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 รองลงมา คือ การเห็นคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับมาก และการปฏิบัติต่อตนเองอยู่ในระดับมากแต่มีพฤติกรรมเป็นลำดับสุดท้ายในด้านพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากยาเสพติด สามารถสรุปได้ว่า นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลวังสมบูรณ จังหวัดสระแก้ว มีระดับพฤติกรรมหลักเนื่องจากการใช้ยาเสพติดอยู่ในระดับสูงที่สุด และได้ให้ความสำคัญเป็นลำดับที่ 1 และมีพฤติกรรมในการปฏิเสธจากการใช้ยาเสพติดอยู่ในระดับสูงที่สุดเป็นลำดับที่ 2 ผลจากการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลวังสมบูรณ จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามเพศ ระดับชั้น รายได้เฉลี่ยของครอบครัว/เดือน สภาวะครอบครัวต่างกัน มีระดับพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากยาเสพติดไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนนักเรียนที่มีผลการเรียนต่างกันมีระดับพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากยาเสพติดแตกต่างกัน จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานการวิจัย ผลการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกับระดับพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลวังสมบูรณ จังหวัดสระแก้ว พบว่า ปัจจัยด้าน การควบคุมตนเอง ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง และด้านการปฏิบัติตนต่อตนเองมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรม การป้องกันตนเองจากยาเสพติดจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

พิทยา คิริรักษ์ และ คณะ (2556, น. 56-59) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชน ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการป้องกันการติดสารเสพติดมีแนวคิดหลักที่สำคัญ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการเพื่อป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เกิดจากการจัดสรรทรัพยากรที่ไม่เหมาะสม ความล้มเหลวในการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากโครงสร้างของกระทรวงศึกษาธิการ บุคลากรในสถานศึกษาหลายบทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติ ตามนโยบาย เนื่องจากภาระการทำงานที่สูงและขาดความเป็นรูปธรรมอิทธิพลจากเพื่อนและเครือข่าย ยาเสพติด และที่สำคัญ คือ การไม่ได้รับความร่วมมือจากเยาวชนในสถานศึกษาในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและทักษะในการปฏิเสธยาเสพติดให้แก่เยาวชน เนื่องจากกิจกรรมที่จัดขึ้นไม่น่าสนใจ ไม่สามารถรองรับจำนวนนักเรียนในสถานศึกษา

อรณพ กาวิกุล (2556, น. 66-67) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับเยาวชนของตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 5 ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการถ่ายทอดความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับเยาวชนของตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่ตำรวจภูธรภาค 5 ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้รับการถ่ายทอด สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการถ่ายทอดความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับเยาวชนของตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ ภาค 5 อย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยด้านบุคลิกภาพของตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการถ่ายทอดความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติดในเยาวชนของตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ ภาค 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านการส่งเสริมสนับสนุน สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการถ่ายทอดความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับเยาวชนของตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ ภาค 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รูปแบบและกระบวนการถ่ายทอดความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับเยาวชนของตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ ในพื้นที่ตำรวจภูธร ภาค 5 ที่พัฒนาขึ้น คือ รูปแบบและกระบวนการ “NICE POLICE” มีองค์ประกอบที่สำคัญแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก คือ NICE ประกอบด้วย N (Narcotic Knowledge) ในส่วนที่มุ่งให้มีการศึกษาค้นคว้ารวบรวม องค์ความรู้ด้านยาเสพติดในทุกมิติ I (Information) หมายถึง องค์ความรู้ ทักษะ วิธีการถ่ายทอดความรู้ ข้อมูลข่าวสารในด้านต่าง ๆ รวมถึงการวิเคราะห์นโยบายของหน่วยงาน บังคับบัญชาเพื่อลงสู่การปฏิบัติ C (Central Communication Agencies) คือ ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 5 เป็นหน่วยงานศูนย์กลางพัฒนาการศึกษาตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ และ E (Education) คือ ให้ศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 5 ดำเนินการจัดการฝึกอบรมและส่งเสริมให้ตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์มีโอกาสได้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเอง ในส่วนที่ 2 คือ POLICE เป็นกระบวนการหลังจากการที่ได้รับการศึกษาอบรมจากศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธร ภาค 5 แล้วตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ นำองค์ความรู้ที่ได้รับลงสู่การปฏิบัติ โดยอาศัยแนวคิดแสวงหาการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย P (Plan Participate) คือ การวางแผนการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนในชุมชน O (Organize) คือ การวางระบบงาน L (Learning) คือ การดำเนินการถ่ายทอดความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติดสำหรับเยาวชน (Integrate) คือ การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันบูรณาการการทำงานร่วมกันของแต่ละภาคส่วนในชุมชน C (Connect) คือ การเชื่อมต่อเครือข่ายการทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ ของชุมชนเข้ากับชุมชน

อื่น ๆ และสังคมภายนอก และ E (Evaluation) คือ การประเมินผลการแก้ไขปรับปรุงและการรายงานผลการปฏิบัติ

เจริญ แฉกพิมาย (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อการป้องกันยาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดและพฤติกรรมการป้องกันตนเอง จากยาเสพติดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และปริญญาตรีที่ลงทะเบียนในภาคการศึกษาที่ 1/2554 ที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิจัยเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากได้รับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด โดยได้รับความรู้จากสื่อ 3 ลำดับที่มากที่สุด คือ สื่อวิทยุ/โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และหนังสือพิมพ์ และรู้จักยาเสพติดมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ยาบ้า (แอมเฟตามีน) กัญชา และใบกระท่อม โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนมากไม่แน่ใจว่าชุมชนที่พักอาศัยอยู่มีการระบาดของยาเสพติด แต่มีความเห็นว่ายาเสพติดที่ระบาดในชุมชนที่พักอาศัยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ยาบ้า (แอมเฟตามีน) กัญชา และใบกระท่อม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากไม่เคยถูกชักชวนให้ลองยาเสพติด และไม่ทราบว่าเพื่อนบางคนติดยาเสพติด โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งที่ว่าเพื่อนบางคนเสพยาเสพติดและทราบว่าการสูดดมเป็นวิธีการเสพยาที่เพื่อนใช้กันมากที่สุดและมีสาเหตุของการเสพยาเสพติดมากที่สุด คือ อยากรอง และมีความเห็นว่ายาเสพติดจะช่วยในเรื่องประสิทธิภาพในการเรียนหนังสือเป็นเรื่องที่ไม่จริง โดยมีความเห็นว่ายาเสพติดมีผลกระทบต่อตนเองมากที่สุดและในชุมชนที่พักอาศัยอยู่มีหน่วยงานราชการเข้าไปให้ความรู้และเข้าไปตรวจจับเรื่องยาเสพติด ผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อการป้องกันยาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อยาเสพติดอยู่ในระดับมากที่สุด คือ นักศึกษาสามารถดำรงตนเองด้วยการไม่เสพยาเสพติดถึงแม้สถานที่พักอาศัยจะมีการระบาดของยาเสพติดก็ตามที่เหลือนีมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อยาเสพติดอยู่ในระดับมากในทุกเรื่อง โดยเรื่องที่มากที่สุด 5 ลำดับ คือ ครอบครัวยุติ พี่น้องของนักศึกษาจะเสียใจและรับไม่ได้หากพบว่านักศึกษาเสพยาเสพติด รองลงมา คือ นักศึกษาจะปฏิเสธทันทีเสมอเมื่อเพื่อนนำยาเสพติดมา และชวนให้เสพยาเสพติด นักศึกษากลัวว่าหากเสพยาเสพติดและถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับได้จะทำให้เสียอนาคตทางการศึกษา นักศึกษามีการป้องกันตนเองด้วยการปฏิเสธการทดลองเสพยาเสพติดทุกชนิด และนักศึกษา มีความรู้เรื่องพิษภัยของยาเสพติดเป็นอย่างดีจึงไม่เกี่ยวข้องหรือเสพยาเสพติด

วิมลสิริ บุญโญปกรณ์ (2557, น. 421-430) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานตามนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานคร ไปสู่การปฏิบัติ ผลการวิจัย พบว่า สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง มีวุฒิทางการศึกษาสูงสุดจบปริญญาโท มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 5 ปี ส่วนมากเคยได้รับการอบรม ประชุม หรือสัมมนาด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามาแล้ว สภาพทั่วไปของสถานศึกษา

ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ใกล้กับแหล่งอบายมุขและมีคณะกรรมการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การนำนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก นโยบายที่มีผลการปฏิบัติงานที่น่าพอใจอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การปฏิบัติงานตามนโยบาย การสร้างจิตสำนึกร่วมกัน การกำหนดมาตรการ และยุทธศาสตร์และการจัดกิจกรรมป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ส่วนผลการปฏิบัติงานตามนโยบายอยู่ในระดับปานกลางที่สมควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน การจัดทำแผนปฏิบัติงาน การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาและการสร้างเครือข่ายแกนนำในการกำหนดแนวทางที่เหมาะสม จึงมีความจำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบาย ยุทธศาสตร์ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนหลักให้เน้นในเรื่อง “การป้องกัน” และเนื่องจากพลวัตของสังคม กระทรวงศึกษาธิการ จึงต้องจัดให้มีศูนย์ที่มีการเก็บรวบรวมจากหน่วยงานในสังกัดต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่องทั้งสายสามัญและสายอาชีวศึกษาในระดับประถมและมัธยม เพื่อติดตามผลสัมฤทธิ์จากนโยบายที่มีต่อเยาวชนในด้านต่าง ๆ เช่น การสร้างภูมิคุ้มกัน และทักษะในการปฏิเสธยาเสพติด การมีส่วนร่วมของสังคม การบำบัด และฟื้นฟูเยาวชนผู้ติดสารเสพติด

กิตติธัช แสนภูวา (2557, น. 78-79) ได้ทำการวิจัย เรื่องปัจจัยการบริหารการดำเนินการป้องกันแก้ไขสารเสพติด 1) ระดับประสิทธิผลการดำเนินการป้องกันแก้ไขสารเสพติดของโรงเรียนต้นแบบระบบมาตรฐานการต้านยาเสพติด และ 2) ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการป้องกันแก้ไขสารเสพติดของโรงเรียนต้นแบบระบบมาตรฐานการต้านยาเสพติด ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน ครู ครูแกนนำ 345 คน รวม 362 คน ที่ปฏิบัติงาน ในโรงเรียนต้นแบบระบบมาตรฐานการต้านยาเสพติดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดกาญจนบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้ง ฉบับ เท่ากับ 0.957 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยการบริหารการดำเนินการป้องกันแก้ไขสารเสพติด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านระบบบริหารงานมาตรฐานการต้านยาเสพติด และด้านนโยบายสู่การปฏิบัติ ตามลำดับ 2) ประสิทธิผลการดำเนินการป้องกันแก้ไขสารเสพติดของโรงเรียนต้นแบบระบบมาตรฐานการต้านยาเสพติด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านนักเรียน และด้าน นักเรียนแกนนำ ตามลำดับ 3) ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินการป้องกันแก้ไขสารเสพติดของโรงเรียนต้นแบบระบบมาตรฐานการต้านยาเสพติดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดกาญจนบุรี

ภาดา ทาสีเงิน (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้นำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี จำนวน 242 คน และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 10 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรธานี ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการควบคุมและสอดส่อง ด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีปัญหามากที่สุด คือ ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

2) แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ หน่วยงานราชการควรมีการประชุมชี้แจงในการจัดทำแผนการปฏิบัติงานระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชนในชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน อีกทั้งผู้นำชุมชนควรเข้ามาควบคุมดูแลและสอดส่องผู้เสพยาเสพติด และผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและจริงจัง หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการให้คำแนะนำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแก่ผู้เสพยาเสพติด และครอบครัว และควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของตนเองอย่างจริงจัง

สายสุตา สุขแสง และคณะ (2558, น. 43-46) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่จังหวัดสงขลา ปีการศึกษา 2556 จำนวน 3 เขต ได้แก่ เขตพื้นที่จังหวัดสงขลา เขต 1 จำนวน 80 คน เขตพื้นที่จังหวัดสงขลา เขต 2 จำนวน 120 คน เขตพื้นที่จังหวัดสงขลา เขต 3 จำนวน 160 คน โดยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบ่งเป็นนักเรียนชาย จำนวน 210 คน และเป็นนักเรียนหญิง จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่า เบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Correlation และ สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อน และพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดสงขลา ด้านครอบครัว และปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อนอยู่ในระดับมาก ส่วนปัจจัยด้านความรู้อยู่ในระดับกลาง และนักเรียนมีพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัจจัยด้านกลุ่มเพื่อนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านความรู้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ปัจจัย ด้านกลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถทำนายพยากรณ์ ได้ร้อยละ 16.10

ชวลิต กงเพชร (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของกลุ่มนักเรียนหญิงในจังหวัดกาฬสินธุ์ รูปแบบการศึกษา การศึกษาเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indebt Interview) โดยเลือกวิธีการเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างแบบ สโนลบอล (Snowball Sampling) ผลการศึกษาของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติด (แรงจูงใจ) สามารถแบ่งแรงจูงใจออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้ทั้งหมด 3 กลุ่ม ดังนี้ ปัจจัยหลัก (ความอยากรู้อยากลอง เพื่อน พี่ น้อง แฟน และความเชื่อผิด ๆ) ปัจจัยเสริม (การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ เที่ยวสถานบันเทิง) และปัจจัยเอื้อ (ครอบครัวไม่สมบูรณ์ ดาราใช้) โดยแต่ละปัจจัยหนุนเสริมทำให้เกิดนักเสพยาหน้าใหม่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และสอดคล้องกับแนวคิดของ (Walter, 1961, p. 58) กล่าวว่าตัวอย่างที่ไม่ดีจากสื่อมวลชน เป็นสิ่งกระตุ้นหรือเป็นแรงดึงดูดให้บุคคลกระทำผิดจากเหตุผลที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า สื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อการทำความผิดอาญา และเป็นสาเหตุทางอ้อมต่อการทำความผิดโดยผ่านทางค่านิยมต่อการฝ่าฝืนกฎระเบียบสังคม

สินวล บุญยานยาว (2559, น. 339) การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของสถานศึกษา อำเภอบางกระพุ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 83 คน ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้เรียน ($\mu = 4.00$) ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายและด้านการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมด้านยาเสพติดตามลำดับ ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาในอำเภอบางกระพุ่มจังหวัดพิษณุโลกได้ดำเนินการให้ความรู้หรือผนวกเนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดเข้าไว้ในวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการฝึกทักษะชีวิตเพื่อให้รู้จักปฏิเสธยาเสพติดเวลาที่มีปัญหาจะปรึกษาครอบครัวนักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งนักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นครอบครัวที่สมาชิกมีความผูกพันกันมากโดยบิดามารดาหรือผู้ปกครองทำหน้าที่ของครอบครัวที่ดีมีการอบรมเลี้ยงดูทำให้ได้รับการปลูกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงามทำให้มีจริยธรรมและคุณธรรมทำให้นักเรียนได้ฝึกความรับผิดชอบเข้าใจระเบียบวินัยในตนเองภายใต้การแนะนำที่ถูกต้องเพื่อให้อยู่ในกฎเกณฑ์ของสังคมได้มีการทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว

เปรมฤดี หงส์สุทธิ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดสารเสพติดของนักเรียนชายโรงเรียนขยายโอกาส ยาเสพติดเป็นปัญหาใหญ่และเป็นภัยคุกคามกับประชากร โดยเฉพาะประชากรที่เป็นเยาวชนก่อให้เกิดผลเสียหายทั้งต่อผู้เสพ ครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ การส่งเสริมพฤติกรรม เพื่อป้องกันการติดสารเสพติดจึงมีความจำเป็น การวิจัยครั้งนี้ เป็นวิจัยหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันการติดสารเสพติดและปัจจัยทำนาย ได้แก่ ความรู้ ทักษะคิด ความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันตนเองจากการติดสารเสพติด และการสนับสนุนทางสังคม กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง จำนวน 169 คน แบบวัดที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบวัดความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด แบบวัดทัศนคติต่อยาเสพติด แบบวัดความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการป้องกันตนเองจากการติดสารเสพติด แบบวัดการสนับสนุนทางสังคม แบบวัดพฤติกรรมการป้องกันการติดสารเสพติด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองเท่ากับ 26.09 (S.D. = 6.08) โดยมีคะแนนระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 51.50 รองลงมา คือ ระดับสูง ร้อยละ 46.7 จากปัจจัยทำนายที่ทำการทดสอบ พบว่า ความคาดหวังความสามารถของตนเองในการป้องกันตนเองจากการติดสารเสพติด ($\beta = .267, p < .01$) และการสนับสนุนทางสังคม ($\beta = .246, p < .01$) สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันการติดสารเสพติดของนักเรียนชายในโรงเรียนขยายโอกาส ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันการติดสารเสพติด ได้ร้อยละ 17.9 ($R^2 = .179, p < .05$)

กานดา สุขมากและยุวดี แตรประสิทธิ์ (2561, น. 166) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียน วัดปทุมวนารามในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปีการศึกษา 2557 ที่ได้รับสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 150 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดปทุมวนารามในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีปัจจัยด้านบุคคลครอบครัวสังคมและพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อยู่ในระดับมาก 2) บุคคลและสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) ปัจจัยบุคคลและสังคมส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยสามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ได้ร้อยละ 33.4

สุวพันธุ์ คะโยธา (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตเทศบาลนครสกลนคร ทั้งหมด 2 แห่ง จำนวน 393 คน ด้วยการสุ่มอย่างง่าย เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ในช่วงเดือนมิถุนายน 2559-สิงหาคม 2560 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงด้วยสถิติ Odd Ratio, 95% CI และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชน ผลการวิจัย พบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีการใช้สารเสพติด ร้อยละ 43.5 ต้มสุรา ร้อยละ 77.8 สูบบุหรี่ ร้อยละ 39.8 ยาว่าง ร้อยละ 29.2 และกัญชา ร้อยละ 8.2 มีความรู้เรื่องสารเสพติดและกฎหมายด้านสารเสพติดในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.0 มีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพสารเสพติด ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.7 ปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเสพสารเสพติดในระดับมาก ร้อยละ 49.7 ปัจจัยด้านเพศ อายุ ชั้นปีการศึกษา ค่าใช้จ่าย/วัน การเล่นเกมพนัน การเที่ยวกลางคืน การปรึกษาคนรัก การหนีเรียน เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของเยาวชน ($p < 0.05$) ส่วนปัจจัยด้านความรู้เรื่องสารเสพติดและกฎหมาย การอ่านหนังสือ การออกกำลังกาย ทัศนคติ การช่วยทำงานบ้าน อายุ และการสนับสนุนของผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายการป้องกันการใช้สารเสพติด ได้ร้อยละ 27.5 ($R^2 = 0.275$; $p < .05$)

เอกรัตน์ หามนตรี (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสำเร็จของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชน ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในจังหวัดอ่างทอง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในจังหวัดอ่างทอง 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในจังหวัดอ่างทอง 3) เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของชุมชนให้ประสบความสำเร็จในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในจังหวัดอ่างทอง การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods)

ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงประมาณ (Quantitative Research) ผลการวิจัย พบว่า 1) จากการวิเคราะห์สถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในจังหวัดอ่างทอง พบว่า อายุเฉลี่ยของเยาวชนน้อยลงระหว่าง 12-15 ปี มีแนวโน้มสูงขึ้น ยาเสพติดที่ระบาด คือ ยาบ้า กัญชา ยาไอซ์ และยาเสพติดประเภทใหม่ที่แพร่หลาย โดยใช้ยาแก้ปวดผสมเครื่องดื่มทำให้เกิดอาการมึนเมา 2) จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการความสำเร็จของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ เยาวชน ครอบครัว ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรภายในชุมชน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ เครือข่ายชุมชนยาเสพติด องค์กรหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

วรรณวิมล จงจรรยาสุกุล (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจและบัญชีสถาบันอาชีวศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และแต่ละด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ รองลงมา ตามลำดับ คือ ด้านปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน ด้านการแก้ไข ด้านความร่วมมือและด้านการหลีกเลี่ยง การเปรียบเทียบพฤติกรรมภาพรวมจำแนกตามสภาพบุคคล ด้านระดับการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านสาขาวิชา พบว่า นักศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาที่มีสาขาวิชาต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านเกรดเฉลี่ย พบว่า นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกัน มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามสภาพครอบครัว ด้านอาชีพบิดามารดา พบว่า มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดในภาพรวมไม่ต่างกัน และด้านรายได้บิดามารดา พบว่า มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดในภาพรวมไม่ต่างกัน

2.8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Ross and Stanley (1967, p. 59) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลุ่มผู้ใช้แอมเฟตามีนในทางที่ผิด กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้ใช้แอมเฟตามีน จำนวน 1,245 คน ในนครซิดนีย์ ประเทศออสเตรเลีย ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เป็นผู้ที่มีอายุน้อย และมีการศึกษาต่ำ จากการศึกษานี้ได้ตรวจสอบความรุนแรง ของการพึ่งยาแอมเฟตามีนในออสเตรเลีย และได้เรียกร้องให้มีการตรวจสอบความรุนแรงของการแพร่ กระจายของแอมเฟตามีน โดยใช้แบบสำรวจที่เรียกว่า A Severity of Amphetamine Dependence Questionnaire (SAmDQ)

Briscoe (1971, p. 3767) ได้ทำการวิจัย เรื่องถึงความแตกต่างในด้านการเรียนรู้ของนักเรียนที่ติดยาเสพติดให้โทษกับนักเรียนที่ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการเรียนรู้ คือ นักเรียนที่ติดยาเสพติดให้โทษมีความสามารถในการรับรู้ ความเข้าใจและความจำดีกว่านักเรียนที่ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ ซึ่งทำการศึกษาถึงวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดให้โทษ พบว่า วัยรุ่นที่ติดยาเสพติดให้โทษทำให้ผลการเรียนคะแนนด้อยลงต่างกับวัยรุ่นที่ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Harger (1971, p. 6158) ได้ทำการวิจัย เรื่องถึงวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดให้โทษในชนชั้นกลางของอเมริกาโดยศึกษาถึงความสำคัญระหว่างวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดให้โทษกับครอบครัว ยาเสพติดที่ศึกษา คือ กัญชา ยาที่ทำให้เกิดประสาทหลอน และแอมเฟตามีน พบว่า เด็กที่ขาดความอบอุ่นจากครอบครัว

และพบว่า การติดยาเสพติดให้โทษทำให้ความสำคัญน้อยลง ผลการทดลอง พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีการสื่อสารระหว่างบุคคลและมีการแก้ไขปัญหาชีวิตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

Paulson (1971, pp. 5455-5456) ได้ทำการวิจัย เรื่องนักศึกษาที่ใช้ยาเสพติดให้โทษ และนักศึกษาที่ไม่ใช้ยาเสพติดให้โทษ โดยใช้แบบสอบถามทัศนคติเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดให้โทษ และเหตุผลการใช้ยาเสพติดให้โทษ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาที่ใช้ยาเสพติดในด้านบรรยากาศของครอบครัว มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้ติดยาเสพติดให้โทษความสัมพันธ์ในครอบครัวจะห่างเหิน ความสัมพันธ์ที่ดี มีความรัก ความอบอุ่นน้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้ ยาเสพติด

Rice (1978, pp. 3862-3863) แห่งมหาวิทยาลัยโอไอโอวา ได้ทำการวิจัย เรื่องการเปรียบเทียบความเข้าใจต่อระเบียบวินัยของโรงเรียนระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า สิ่งที่เป็นปัญหาที่สุดเกี่ยวกับวินัย คือ การติดยาเสพติด ความเกียจคร้านและขาดความสนใจของนักเรียนในเรื่องวินัย

Jones (1985, p. 22) ได้ทำการวิจัย เรื่องเปรียบเทียบเจตคติและความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 2 กลุ่ม ๆ ละ 60 คน กลุ่มหนึ่งได้เรียนโปรแกรมเรื่องสารเสพติดมาแล้ว อีกกลุ่มหนึ่งยังไม่เคยเรียน พบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันในด้านเจตคติและความรู้เกี่ยวกับสารเสพติด นักเรียนหญิงมีเจตคติต่อต้านสารเสพติดมากกว่านักเรียนชาย นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนที่มีบิดามารดาอยู่ด้วยกันจะมีเจตคติที่ต่อต้านสารเสพติดมากกว่านักเรียนที่บิดามารดาแยกกันอยู่

Stanley (1989, p. 126) ได้ทำการวิจัย เรื่ององค์ประกอบด้านเพื่อน โรงเรียน ครอบครัว และศาสนาว่ามีผลต่อการใช้สารเสพติด เช่น การคบเพื่อนที่เป็นนักดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ความล้มเหลว ทางหลักสูตร ความผิดหวังจากการสอบประจำภาค การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของพ่อแม่ มีผลทางบวกต่อการใช้ยาเสพติด บุหรี่ แอลกอฮอล์ และสารเสพติดประเภทอื่น ๆ

Asahi News Service (1997, p. 32) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การแพร่ระบาดของแอมเฟตามีนกับเยาวชนในสถานศึกษา ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ เยาวชนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วประเทศ ผลการวิจัย พบว่า ผลสำรวจการใช้แอมเฟตามีนของผู้เสพแอมเฟตามีนมีทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายในประเทศญี่ปุ่นปัจจุบันมีเยาวชนญี่ปุ่นประมาณ 100,000 คน ในโรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ใน 186 โรงเรียน ทั่วประเทศที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเป็นแหล่งที่มาของปัญหา มีปัญหาเรื่องการใช้แอมเฟตามีนในทางที่ผิดในหลายกรณี พบว่า สถานที่ซึ่งเป็นแหล่งใหญ่ของการซื้อขายแอมเฟตามีนในญี่ปุ่น คือ ตามสถานีรถไฟใต้ดินซึ่งมีการจำหน่ายบัตรโทรศัพท์ปลอมควบคู่กับแอมเฟตามีน เนื่องจากกรณีการทำผิดกฎหมายทั้งสองประเภทนี้ มีเครื่องขายโยงโยถึงกันสาเหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะเยาวชนวัยรุ่นในญี่ปุ่นนิยมใช้เครื่องติดตามตัว (Pagers) นักเรียนที่ต้องการใช้บัตรโทรศัพท์ปลอมกับเครื่องติดตามตัวจึงเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การใช้แอมเฟตามีนในทางที่ผิด ส่วนสาเหตุซึ่งสำคัญที่สุดของการใช้แอมเฟตามีนในกลุ่มตัวอย่างจะเหมือนกับเยาวชนไทย คือ เพื่อให้ตื่น ไม่ง่วง ช่วยให้ไม่นอนหลับง่าย

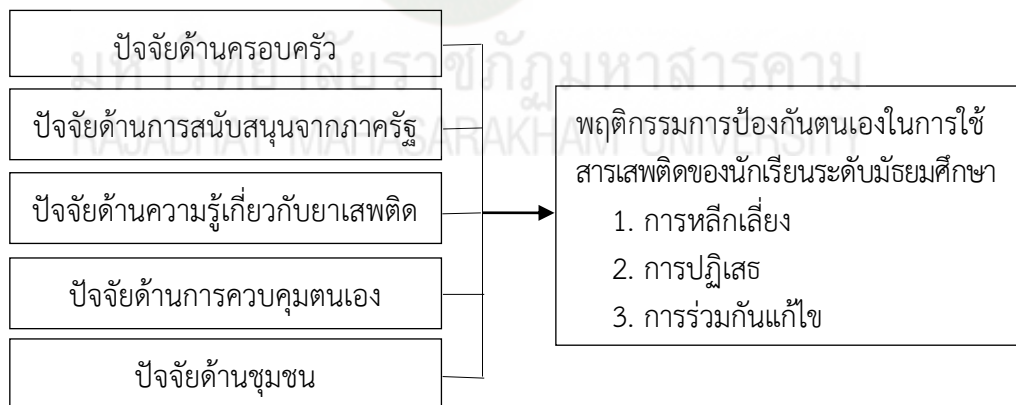
Brookover (1999, p. 172) ได้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุการ เสพแอลกอฮอล์และยาเสพติดของเยาวชน และได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับโปรแกรมการศึกษาการเสพยาเสพติดที่อาศัยโรงเรียนเป็นฐาน โดยใช้กลุ่มโรงเรียนในรัฐแคนซัสในชนบท จำนวนกลุ่มซึ่งมีผู้บริหารและผู้ให้คำปรึกษาโรงเรียนจำนวน 8 คน ที่ให้สัมภาษณ์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ว่ายานโยบายป้องกันแอลกอฮอล์ และ

ยาเสพติดอื่น ๆ แตกต่างตามบรรทัดฐานของชุมชนที่อนุญาตให้เสพได้มากขึ้น ความหมายของโรงเรียนที่จะลดการใช้สิ่งเสพติดเหล่านี้ เยาวชนถูกทำลายด้วยการให้ความสามารถของชุมชนเริ่มตั้งแต่ผู้ปกครองแทรกแซงอย่างทันท่วงที หรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่โรงเรียนปฏิบัติต่อนักเรียนที่เสพยาเสพติด หรือไม่ปฏิบัติตามนโยบายการป้องกันยาเสพติดไปจนถึงผู้ปกครองเหล่านั้นซึ่งบุนหรี และสุราให้ลูกๆ ของตนเองเสพยาเสพติด และพบว่า นโยบายของกลุ่มโรงเรียนเน้นมาตรการลงโทษมากกว่ามาตรการป้องกัน

Feinstein (2005, p. 46) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้ยาเสพติดของนักศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยฮิลลีนอยส์ จำนวน 829 คน ผลการวิจัยพบว่า การใช้ยาเสพติดของนักศึกษามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการใช้ยาเสพติดของผู้ปกครอง กล่าวคือ ถ้าผู้ปกครองของนักศึกษาคนใดที่เสพยาเสพติดชนิดใดแล้ว นักศึกษาคคนนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะใช้ ยาเสพติดชนิดนั้นตามไปด้วย

2.9 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย จากการสังเคราะห์หัวข้อแปรจากนักวิชาการต่าง ๆ และตัวแปรตามพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติด ได้แก่ กษิติ เหลืองสกุลพงษ์ และคณะ (2560), ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจผู้ติดยาเสพติด บ้านพึงสุข (2563), พระธรรมปิฎก (2540) และ อีรศักดิ์ ชมพูบุตร (2540) ดังนี้

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและกำหนดแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 3,448 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 359 คน โดยการใช้สูตรหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ (Yamane, 1973, p. 727) คำนวณจากสูตร ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2} \quad (3-1)$$

เมื่อ n แทน ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนประชากรทั้งหมด

e แทน ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ไม่เกิน .05

$$n = \frac{3,448}{1 + 3,448(.05)^2}$$

$$n = 358.41$$

เพื่อให้ได้จำนวนเต็ม จึงเพิ่มเป็น 359 คน

จากการคำนวณจะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 359 คน ผู้วิจัยจากนั้นทำการสุ่มตามสัดส่วนขนาดของประชากรแต่ละโรงเรียน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ดังนี้

ตารางที่ 3.1 รายชื่อประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับที่	โรงเรียน	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	โรงเรียนพยุหะภูมิวิทยาคาร	2,816	239
2	โรงเรียนเมืองเตาวิทยาคม	632	66
	รวม	3,448	359

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ลักษณะเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยข้อคำถามได้ครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายปิดเป็นประเภทสอบถามรายการ (Check List) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

3.2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.2.1 ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่

- 1) ปัจจัยด้านครอบครัว
- 2) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ
- 3) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
- 4) ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง
- 5) ปัจจัยด้านชุมชน

3.2.2.2 กำหนดขอบเขตคำถามให้ครอบคลุมกรอบคิด วัตถุประสงค์ และองค์ประกอบที่ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่

- 1) การหลีกเลี่ยง
- 2) การปฏิเสธ
- 3) การร่วมกันแก้ไข

แล้วนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม ทั้งแบบสอบถามปลายปิดและแบบสอบถามปลายเปิด

3.2.2.3 นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไข และเสนอแนะปรับปรุงเพื่อความเหมาะสมและถูกต้องของแบบสอบถาม

3.2.3 การหาคุณภาพของแบบสอบถาม

3.2.3.1 นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้สูตร IOC (Index of Item Objective Congruence) ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60, อ้างถึงใน สมนึก ภัททิยธนี, 2544, น. 219-233) เกณฑ์การให้คะแนน มีดังนี้

ให้คะแนน +1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
ให้คะแนน 0 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์
ให้คะแนน -1 เมื่อผู้เชี่ยวชาญไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์
แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC ตามสูตร

$$IOC = \frac{\sum X}{N} \quad (3-2)$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum X$ แทน ผลคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์ 1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.66-1.00 มีค่าความเที่ยงตรงสูง ใช้ได้

2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.66 ต้องปรับปรุงยังใช้ไม่ได้

การตรวจสอบครอบคลุมความถูกต้องเชิงเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) ความถูกต้องของรูปแบบแบบสอบถามและการใช้ภาษาเพื่อให้ถูกต้องตามหลักวิชาและเพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร. วาริธ ราตรี วุฒิการศึกษา รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต (รป.ด.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ตำแหน่งอาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้านการวิจัย

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กัลยา กุลสุวรรณ วุฒิการศึกษา ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาภาษาไทย ตำแหน่ง อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตรวจสอบด้าน ตรวจสอบ ด้านโครงสร้าง และเนื้อหา

3. ดร.กนกวรรณ โคนาคม วุฒิการศึกษา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชาวิจัย วัตผลและสถิติการศึกษา ตำแหน่ง ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดนิยมยาตรา ตรวจสอบ ด้านสถิติ การวัดผลและประเมินผลการวิจัย

3.2.3.2 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนโรงเรียนมัธยมอื่นที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน ที่แล้วนำแบบสอบถามหาค่าอำนาจจำแนกโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ อย่างง่าย ระหว่างรายข้อกับรวมทุกข้อ (Item-Total Correlation) ได้ค่าระหว่าง .248-.897 และการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) มีค่าความเชื่อมั่น .900

3.2.3.3 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย อีกครั้งหนึ่ง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนทุกด้าน ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.3.1 นำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อประสานข้อมูล การเก็บข้อมูล

3.3.2 นำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.3.3 ให้มีผู้ช่วยผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืนผู้วิจัย

3.3.4 เก็บข้อมูลเพิ่มเติมด้วยตนเอง

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ในการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4.1 นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้อง

3.4.2 นำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์แล้ว ลงรหัสตามแบบ (Coding Form)

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้วให้คะแนนแต่ละข้อมากำหนดเกณฑ์ของการให้คะแนน

3.4.4 การจัดกระทำคะแนนระดับเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเอง ในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยแบ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Lilert's Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่

มากที่สุด กำหนดให้ 5 คะแนน

มาก กำหนดให้ 4 คะแนน

ปานกลาง กำหนดให้ 3 คะแนน

น้อย กำหนดให้ 2 คะแนน

น้อยที่สุด กำหนดให้ 1 คะแนน

จากนั้น นำคะแนนมาวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากนั้นนำมาเทียบกับเกณฑ์การให้ความหมายค่าเฉลี่ย (รังสรรค์ สิงห์เลิศ, 2551, น. 186) ตามสูตร ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด}-\text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้นของเกณฑ์}} \quad (3-3)$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่าในสูตร} &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

เกณฑ์คะแนนระดับการมีส่วนร่วม 5 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน 1.00-1.80 หมายถึง น้อยที่สุด

ระดับคะแนน 1.81-2.60 หมายถึง น้อย

ระดับคะแนน 2.61-3.40 หมายถึง ปานกลาง

ระดับคะแนน 3.41-4.20 หมายถึง มาก

ระดับคะแนน 4.21-5.00 หมายถึง มากที่สุด

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.5.1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยใช้สถิติ คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

3.5.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.5.3 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ใช้การวิเคราะห์พหุคูณถดถอยเชิงเส้น (Multiple Linear Regression Analysis) ด้วยวิธีการเลือกตัวแปรโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Regression)

3.5.4 การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในเชิงพรรณนาความด้วยการแจกแจงความถี่

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบการอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย
2. ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย
3. ผลการวิจัย

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิจัย เพื่อแปลความหมาย มีดังนี้

n	แทน	จำนวนหน่วยตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
R	แทน	สัมประสิทธิ์สัมพันธ์หาคู่
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
t	แทน	ค่าสถิติที
X_1	แทน	ปัจจัยปัจจัยด้านครอบครัว
X_2	แทน	ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ
X_3	แทน	ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด
X_4	แทน	ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง
X_5	แทน	ปัจจัยด้านชุมชน
Y	แทน	การใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม
\hat{Y}	แทน	ค่าคะแนนปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

- Z_y แทน ค่าคะแนนปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติด
 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
 ได้จากการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
- * แทน ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.2 ลำดับการนำเสนอผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ลำดับการนำเสนอผลการวิจัยไว้ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

4.3 ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	เพศ		
1.1	ชาย	132	37.9
1.2	หญิง	227	62.1
	รวม	359	100.0
2.	อายุ		
2.1	13-15 ปี	191	53
2.2	16-18 ปี	168	47
	รวม	359	100.0
3.	ระดับการศึกษา		
3.1	มัธยมศึกษาปีที่ 1	96	25.6
3.2	มัธยมศึกษาปีที่ 2	29	8.8
3.3	มัธยมศึกษาปีที่ 3	52	14.6
3.4	มัธยมศึกษาปีที่ 4	51	14.3
3.5	มัธยมศึกษาปีที่ 5	70	21.1
3.6	มัธยมศึกษาปีที่ 6	61	15.6
	รวม	359	100.0

จากตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 359 คน จำแนก ได้ดังนี้

- ด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 62.1 และเพศชาย จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9
- ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่ มีอายุ 13-15 ปี จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 53 และอายุ 16-18 ปี จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 47
- ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 มัธยมศึกษาปีที่ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 51 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 คน คิดเป็นร้อยละ และมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ข้อ	ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น		แปลผล	อันดับ
		\bar{X}	S.D.		
1.	ปัจจัยด้านครอบครัว	3.99	0.74	มาก	2
2.	ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	3.80	0.97	มาก	4
3.	ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด	3.73	0.86	มาก	5
4.	ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง	3.96	0.80	มาก	3
5.	ปัจจัยด้านชุมชน	4.18	0.59	มาก	1
โดยรวม		3.93	0.79	มาก	-

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเอง ในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านชุมชน ($\bar{X} = 4.18$) ปัจจัยด้านครอบครัว ($\bar{X} = 3.99$) ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง ($\bar{X} = 3.96$) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ($\bar{X} = 3.80$) และปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{X} = 3.73$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน จำแนกเป็นรายด้านและรายข้อ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านครอบครัว

ข้อ	ปัจจัยด้านครอบครัว	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ผู้ปกครองให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน	3.82	0.75	มาก
2.	ผู้ปกครองอบรม สั่งสอน แนะนำในสิ่งที่ดี	3.99	0.65	มาก
3.	ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว	4.11	0.62	มาก
4.	สมาชิกในครอบครัวสนิทสนมและมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน	3.93	0.88	มาก
5.	สมาชิกในครอบครัวคอยตักเตือน เรื่องโทษของยาเสพติด	4.09	0.81	มาก
โดยรวม		3.99	0.74	มาก

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านครอบครัว พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว ($\bar{X} = 4.11$) สมาชิกในครอบครัวคอยตักเตือน เรื่องโทษของยาเสพติด ($\bar{X} = 4.09$) ผู้ปกครองอบรม สั่งสอน แนะนำในสิ่งที่ดี ($\bar{X} = 3.99$) สมาชิกในครอบครัวสนิทสนมและมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน ($\bar{X} = 3.93$) และผู้ปกครองให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายชื่อ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

ข้อ	ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	หน่วยงานฝ่ายปกครองมีการเข้มงวดเชิงรุกในการปราบปราม ยาเสพติด	3.88	0.84	มาก
2.	เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจตราในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ	3.75	1.02	มาก
3.	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรม ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด	3.74	0.96	มาก
4.	สถานศึกษามีการอบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด	3.80	1.05	มาก
5.	หน่วยงานด้านสาธารณสุขทำการคัดกรองและบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด	3.81	0.98	มาก
โดยรวม		3.80	0.97	มาก

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันตนเอง ในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายชื่อ ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ หน่วยงานฝ่ายปกครองมีการเข้มงวดเชิงรุกในการปราบปราม ยาเสพติด ($\bar{X} = 3.88$) หน่วยงานด้านสาธารณสุขทำการคัดกรอง และบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ($\bar{X} = 3.81$) สถานศึกษามีการอบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด ($\bar{X} = 3.80$) เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจตรา ในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.75$) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรม ให้ความรู้เกี่ยวกับ ยาเสพติด ($\bar{X} = 3.74$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายชื่อ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

ข้อ	ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ได้รับการอบรมจากสถานศึกษา หรือหน่วยงานภาครัฐในการให้ความรู้ เกี่ยวกับยาเสพติด	3.71	0.86	มาก
2.	มีการแสวงหาความรู้ด้านยาเสพติดจากสื่อออนไลน์	3.79	0.84	มาก
3.	สื่อมีการนำเสนอข่าวพิษภัยของยาเสพติด	3.72	0.93	มาก
4.	สมาชิกในครอบครัวมีการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่บุตรหลาน	3.76	0.84	มาก
5.	ผู้นำชุมชนมีการจัดกิจกรรมรณรงค์การต่อต้านยาเสพติด	3.66	0.85	มาก
โดยรวม		3.73	0.86	มาก

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายชื่อ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ มีการแสวงหาความรู้ด้านยาเสพติดจากสื่อออนไลน์ ($\bar{X} = 3.79$) สมาชิกในครอบครัวมีการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่บุตรหลาน ($\bar{X} = 3.76$) สื่อมีการนำเสนอข่าวพิษภัยของยาเสพติด ($\bar{X} = 3.72$) ได้รับการอบรมจากสถานศึกษา หรือหน่วยงานภาครัฐในการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{X} = 3.71$) และผู้นำชุมชนมีการจัดกิจกรรมรณรงค์การต่อต้านยาเสพติด ($\bar{X} = 3.66$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม
การใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง

ข้อ	ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนและผู้ที่ใช้ยาเสพติด	3.84	0.75	มาก
2.	อยู่ในสถานที่ปลอดภัยจากยาเสพติด	3.94	0.73	มาก
3.	มีสติหักห้ามจิตใจไม่ทดลองเสพยาเสพติดตามสิ่งยั่ว	3.96	0.82	มาก
4.	แนะนำตักเตือนผู้ที่ใช้ยาเสพติดให้กลับใจ	3.98	0.87	มาก
5.	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและดูแลสมาชิกในครอบครัวให้ห่างไกล จากยาเสพติด	4.07	0.85	มาก
โดยรวม		3.96	0.80	มาก

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายข้อ ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและดูแลสมาชิกในครอบครัวให้ห่างไกลจากยาเสพติด ($\bar{X} = 4.07$) แนะนำตักเตือนผู้ที่ใช้ยาเสพติดให้กลับใจ ($\bar{X} = 3.98$) มีสติ หักห้ามจิตใจไม่ทดลองเสพยาเสพติดตามสิ่งยั่ว ($\bar{X} = 3.96$) อยู่ในสถานที่ปลอดภัยจากยาเสพติด ($\bar{X} = 3.94$) และไม่ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนและผู้ที่ใช้ยาเสพติด ($\bar{X} = 3.84$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรม
การใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม
จำแนกเป็นรายชื่อ ปัจจัยด้านชุมชน

ข้อ	ปัจจัยด้านชุมชน	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ผู้นำชุมชนร่วมกับฝ่ายปกครองในการแก้ไขปัญหาเสพติด	3.98	0.48	มาก
2.	เพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือในการป้องกันยาเสพติด	3.92	0.64	มาก
3.	คนในชุมชนร่วมกันแจ้งเบาะแสยาเสพติดแก่เจ้าหน้าที่	4.24	0.66	มาก
4.	คนในชุมชนร่วมกันดูแลบุตรหลาน สมาชิกในครอบครัวไม่ให้อยู่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	4.43	0.45	มาก
5.	ผู้นำชุมชนร่วมกับผู้ปกครองในการส่งผู้ติดยาเสพติดเข้าไปบำบัด และคืนคนดีสู่สังคม	4.36	0.72	มาก
โดยรวม		4.18	0.59	มาก

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันตนเองในการใช้ สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายชื่อ ปัจจัยด้านชุมชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คนในชุมชนร่วมกันดูแลบุตรหลาน สมาชิกในครอบครัวไม่ให้อยู่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ($\bar{X} = 4.43$) ผู้นำชุมชนร่วมกับผู้ปกครองในการส่งผู้ติดยาเสพติดเข้าไปบำบัด และคืนคนดีสู่สังคม ($\bar{X} = 4.36$) คน ในชุมชนร่วมกันแจ้งเบาะแสยาเสพติดแก่เจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 4.24$) ผู้นำชุมชนร่วมกับฝ่ายปกครองในการแก้ไขปัญหาเสพติด ($\bar{X} = 3.98$) และเพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือในการป้องกันยาเสพติด ($\bar{X} = 3.92$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่
อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1. ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่
อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมป้องกันตนเอง
ในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

ข้อ	ระดับพฤติกรรมป้องกันตนเองในการใช้สาร เสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับพฤติกรรม การกระทำผิด		แปลผล	อันดับ
		\bar{X}	S.D.		
1.	ด้านการหลีกเลี่ยง	3.88	0.70	มาก	3
2.	ด้านการปฏิเสธ	4.04	0.70	มาก	2
3.	ด้านการร่วมกันแก้ไข	4.27	0.61	มาก	1
โดยรวม		4.06	0.67	มาก	-

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ ระดับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โดยรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการร่วมกันแก้ไข ($\bar{X} = 4.27$)
ด้านการปฏิเสธ ($\bar{X} = 4.04$) และด้านการหลีกเลี่ยง ($\bar{X} = 3.88$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติด
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
จำแนกเป็นรายชื่อ ด้านการหลีกเลี่ยง

ข้อ	ด้านการหลีกเลี่ยง	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนที่ใช้จ่าย	3.47	0.75	มาก
2.	ไม่เข้าไปในสถานที่หรือแหล่งที่มีการระบาดของยาเสพติด	3.52	0.84	มาก
3.	ไม่คบหากับคนในชุมชนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด	3.49	0.73	มาก
4.	รู้จักใช้วิจารณญาณในการแยกแยะผิดชอบชั่วดี	4.48	0.64	มาก
5.	หลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิดกฎหมายอาจนำไปสู่การยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด	4.45	0.53	มาก
โดยรวม		3.88	0.70	มาก

จากตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ ระดับพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายชื่อ ด้านการหลีกเลี่ยง พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ รู้จักใช้วิจารณญาณในการแยกแยะผิดชอบชั่วดี ($\bar{X} = 4.48$) หลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิดกฎหมายอาจนำไปสู่การยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{X} = 4.45$) ไม่เข้าไปในสถานที่หรือแหล่งที่มีการระบาดของยาเสพติด ($\bar{X} = 3.52$) ไม่คบหากับคนในชุมชนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{X} = 3.49$) และไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนที่ใช้จ่าย ($\bar{X} = 3.47$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายชื่อ ด้านการปฏิเสธ

ข้อ	ด้านการปฏิเสธ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	ปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ลองยาเสพติด	3.82	0.79	มาก
2.	ปฏิเสธเมื่อถูกสมาชิกในครอบครัวชักชวนให้ลองยาเสพติด	4.07	0.67	มาก
3.	ไม่รับของจากคนแปลกหน้า	4.01	0.72	มาก
4.	ปฏิเสธการเข้าร่วมกลุ่มออนไลน์ที่มีการจำหน่ายยาเสพติด	3.91	0.68	มาก
5.	ปฏิเสธการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหาชักชวนให้เสพยาเสพติด	4.36	0.64	มาก
โดยรวม		4.04	0.70	มาก

จากตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ ระดับพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายชื่อ ด้านการปฏิเสธ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ปฏิเสธการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหาชักชวนให้เสพยาเสพติด ($\bar{X} = 4.36$) ปฏิเสธเมื่อถูกสมาชิกในครอบครัวชักชวน ให้ลองยาเสพติด ($\bar{X} = 4.07$) ไม่รับของจากคนแปลกหน้า ($\bar{X} = 4.01$) ปฏิเสธการเข้าร่วมกลุ่มออนไลน์ที่มีการจำหน่ายยาเสพติด ($\bar{X} = 3.91$) และปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ลองยาเสพติด ($\bar{X} = 3.82$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายชื่อ ด้านการร่วมกันแก้ไข

ข้อ	ด้านการร่วมกันแก้ไข	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1.	เข้าร่วมกับสถานศึกษาในการต่อต้านยาเสพติด	4.22	0.65	มาก
2.	ร่วมกับชุมชนในการป้องกันยาเสพติด	4.24	0.61	มาก
3.	ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการให้เบาะแสและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด	4.25	0.75	มาก
4.	ดูแลสมาชิกในครอบครัวให้ห่างไกลจากยาเสพติด	4.36	0.56	มาก
5.	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับ ยาเสพติด	4.29	0.47	มาก
โดยรวม		4.27	0.61	มาก

จากตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม จำแนกเป็นรายชื่อ ด้านการร่วมกันแก้ไข พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ดูแลสมาชิกในครอบครัวให้ห่างไกลจากยาเสพติด ($\bar{X} = 4.36$) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{X} = 4.29$) ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการให้เบาะแสและแก้ไข ปัญหา ยาเสพติด ($\bar{X} = 4.25$) ร่วมกับชุมชนในการป้องกันยาเสพติด ($\bar{X} = 4.24$) และเข้าร่วมกับสถานศึกษาในการต่อต้านยาเสพติด ($\bar{X} = 4.22$) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัย จำนวน 5 ตัวแปร และนำมาวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงและสร้างสมการทำนายพยากรณ์ตัวแปรตาม คือ การใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคามและนำเสนอผลการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามและระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน เป็นการหาระดับความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงที่เรียกว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นบวก (+) หมายความว่าข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงตามกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งสูง ค่าของอีกตัวแปรหนึ่งจะสูงไปด้วยและถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งต่ำค่าของตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะต่ำด้วย สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นลบ (-) หมายความว่า ข้อมูลสองชุดเปลี่ยนแปลงในทางตรงกันข้ามหรือกลับกัน กล่าวคือ ถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งสูงค่าของอีกตัวแปรหนึ่งจะต่ำและถ้าค่าของตัวแปรหนึ่งต่ำค่าของตัวแปรอีกตัวแปรหนึ่งจะสูง ค่าระดับความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากค่า (Correlation Coefficient (r)) มีเกณฑ์การวัดระดับความสัมพันธ์ (Hinkle, 1988, p. 118) ดังนี้

r มีค่า .90–1.00 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

r มีค่า .70–.90 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับสูง

r มีค่า .50–.70 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง

r มีค่า .30–.50 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำ

r มีค่า .00–.30 เท่ากับ มีความสัมพันธ์กันระดับต่ำมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกัน ควรมีค่าไม่เกิน 0.80 เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาการเกิด (Multicollinearity) ซึ่งหมายถึง ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันเองสูงมากเกินไปจนไม่เหมาะที่จะนำตัวแปรคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงเข้าไปในสมการทั้งสองตัว

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระด้วยกัน จำนวน 5 ตัวแปร ได้แก่

X_1 แทน ปัจจัยปัจจัยด้านครอบครัว

X_2 แทน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

X_3 แทน ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

X_4 แทน ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง

X_5 แทน ปัจจัยด้านชุมชน

ตารางที่ 4.12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร

ตัวแปรอิสระ	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅
X ₁	1	-	-	-	-
X ₂	.661**	1	-	-	-
X ₃	.521**	.730**	1	-	-
X ₄	.702**	.689**	.666**	1	-
X ₅	.684**	.580**	.631**	.721**	1

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4.12 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ 5 ตัวแปร พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง .521-.730 ไม่มีคู่ใดที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เกิน .80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหา มีความสัมพันธ์กันเอง (Multicollinearity) เมื่อนำไปวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

2. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions)

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรงมีลักษณะที่สำคัญ คือ การวิเคราะห์หาผลหรืออิทธิพลของตัวแปรอิสระหลาย ๆ ตัวที่มีต่อตัวแปรตามหนึ่งตัว โดยมีข้อสมมติฐานว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear Relationship) เพื่อที่จะทำให้สามารถนำผลของตัวแปรอิสระแต่ละตัวที่มีผลต่อตัวแปรตามมารวมกันได้ (Additivity) กล่าวคือ ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีผลต่อตัวแปรตามหรือไม่และตัวแปรอิสระทุกตัวรวมกันมีผลต่อตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบว่าตัวแปรอิสระสัมพันธ์กันหรือไม่ โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรอิสระทุกตัวเป็นอิสระจากกันและไม่มีปัญหาเกี่ยวกับ (Multicollinearity) ผู้วิจัย ดำเนินการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regressions) ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression Analysis)

การวิจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ใช้การวิเคราะห์ด้วย (Multiple Linear Regression Analysis) โดยการเลือกตัวแปรโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Regression) ตัวแปรอิสระจำนวน 5 ปัจจัย คือ

X₁ แทน ปัจจัยปัจจัยด้านครอบครัว

X₂ แทน ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

X₃ แทน ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

X₄ แทน ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง

X₅ แทน ปัจจัยด้านชุมชน

ตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม Y ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติด
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ข้อ	ตัวแปรอิสระ	b	S.E.	β	t	Sig.
a ค่าคงที่ (Constant)		1.327	.204	-	6.495	.000
1.	ปัจจัยด้านครอบครัว (X_1)	.385	.066	.416	5.837	.000*
2.	ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ (X_2)	-.121	.052	-.216	-2.333	.071
3.	ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด (X_3)	.095	.056	.149	1.701	.091
4.	ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง (X_4)	.102	.063	.150	1.623	.107
5.	ปัจจัยด้านชุมชน (X_5)	.282	.052	.385	5.403	.000*

$$R = .734, R^2 = .539$$

หมายเหตุ. * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยการเลือกตัวแปรโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Regression) ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (Y) เท่ากับ 0.734 ($R = .734$) แสดงว่าตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์พฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (Y) ในระดับสูง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (Y) เท่ากับ .539 ($R^2 = .539$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร สามารถอธิบายการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (Y) ได้ร้อยละ 53.90

3. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 ตัวแปร เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

3.1 ปัจจัยด้านครอบครัว (X_1) ($\beta = .416$)

3.2 ปัจจัยด้านชุมชน (X_5) ($\beta = .385$)

ดังนั้น เมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ 1.327 ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) จึงสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

$$\text{สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ } \hat{Y} = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n$$

$$\text{แทนค่าในสูตร } \hat{Y} = 1.327 + 0.385 (X_1) + 0.282 (X_5)$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z_{\hat{y}} = B_1Z_1 + B_2Z_2 + \dots + B_nZ_n$

แทนค่าในสูตร $Z_{\hat{y}} = 0.416 (X_1) + 0.385 (X_5)$

เมื่อ \hat{y} และ $Z_{\hat{y}}$ = ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ส่วนตัวแปรอิสระที่ไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว (X_2) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด (X_3) และปัจจัยด้านการควบคุม ตนเอง (X_4)

2. สรุปการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม

ข้อ	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม	ความถี่
1.	ปัจจัยด้านครอบครัว	
1.1	สร้างความรัก ความอบอุ่นและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง	30
1.2	ดูแลสมาชิกในครอบครัวไม่ให้ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด	27
1.3	ให้กำลังใจและหาทางแก้ไข หากพบว่าสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติด	21
2.	ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ	
2.1	การให้การศึกษแก่เด็กและเยาวชนอย่างทั่วถึง แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างจริงจังและจัดสรรงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติดในสถานศึกษา	31
2.2	จัดบุคลากรและหน่วยงานในการป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติด โดยบูรณาการร่วมกับสถานศึกษา	28
2.3	มีการตรวจปัสสาวะนักเรียน และส่งเข้ารับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	15
3.	ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด	
3.1	ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดประเภทต่างๆ	24
3.2	ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย บทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด	16
3.3	ให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเข้ารับการบำบัดปรับเปลี่ยนพฤติกรรม	8
4.	ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง	
4.1	ไม่คบเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ค้นหาข้อมูลใน Internet	31
4.2	ไม่ไปอยู่ในแหล่งเสี่ยงต่อการพบเห็นผู้เสพยาเสพติดหรือแหล่งอบายมุข	25

(ต่อ)

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

ข้อ	ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม	ความถี่
4.3	ชักชวนเพื่อหากิจกรรมที่สร้างสรรค์ทำเป็นแบบอย่างผู้อื่น ๆ เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี	13
5.	ปัจจัยด้านชุมชน	
5.1	การให้ความรู้ โดยการอบรมแก่ทุกคนในชุมชนให้เห็นโทษหรืออันตรายจากสิ่งเสพติด	24
5.2	ตั้งศูนย์รับแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เมื่อพบว่ามีการซื้อขายหรือเสพสิ่งเสพติดภายในชุมชน	18
5.3	เสริมกิจกรรมยามว่าง โดยการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชนยามว่าง เช่น การเย็บเสื้อผ้า การทำรองเท้า เป็นต้น	7

ตารางที่ 4.14 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

1. ปัจจัยด้านครอบครัว มีข้อเสนอแนะดังนี้ สร้างความรัก ความอบอุ่นและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดูแลสมาชิกในครอบครัวไม่ให้ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด ให้กำลังใจและหาทางแก้ไข หากพบว่าสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติด

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ มีข้อเสนอแนะดังนี้ การให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนอย่างทั่วถึง แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างจริงจัง และจัดสรรงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติดในสถานศึกษา จัดบุคลากรและหน่วยงานในการป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติด โดยบูรณาการร่วมกับสถานศึกษา มีการตรวจสอบสวามิภักดิ์นักเรียน และส่งเข้ารับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

3. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด มีข้อเสนอแนะดังนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดประเภทต่างๆ ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย บทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเข้ารับการบำบัดปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

4. ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง มีข้อเสนอแนะดังนี้ ไม่คบเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ค้นหาข้อมูลใน Internet ไม่ไปอยู่ในแหล่งเสี่ยงต่อการพบเห็นผู้เสพยาเสพติดหรือแหล่งอบายมุข ชักชวนเพื่อหากิจกรรมที่สร้างสรรค์ทำเป็นแบบอย่างผู้อื่น ๆ เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี

5. ปัจจัยด้านชุมชน มีข้อเสนอแนะดังนี้ การให้ความรู้ โดยการอบรมแก่ทุกคนในชุมชนให้เห็นโทษหรืออันตรายจากสิ่งเสพติด ตั้งศูนย์รับแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เมื่อพบว่ามีการซื้อขายหรือเสพสิ่งเสพติดภายในชุมชน เสริมกิจกรรมยามว่าง โดยการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชนยามว่าง เช่น การเย็บเสื้อผ้า การทำรองเท้า เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัย ได้ทำการสรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ ไว้ตามลำดับต่อไปนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม ได้ดังนี้

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 359 คน จำแนกได้ดังนี้

5.1.1.1 ด้านเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 62.1 และเพศชาย จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 และ

5.1.1.2 ด้านอายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 13-15 ปี จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 53 และอายุ 16-18 ปี จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 47

5.1.1.3 ด้านระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 มัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 14.6 มัธยมศึกษาปีที่ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 51 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 คน คิดเป็นร้อยละ และมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 8.8

5.1.2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านชุมชน ($\bar{X} = 4.18$) ปัจจัยด้านครอบครัว ($\bar{X} = 3.99$) ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง ($\bar{X} = 3.96$) ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ($\bar{X} = 3.80$) และปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ($\bar{X} = 3.73$)

5.1.3 ระดับพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการร่วมกันแก้ไข ($\bar{X} = 4.27$) ด้านการปฏิเสธ ($\bar{X} = 4.04$) และด้านการหลีกเลี่ยง ($\bar{X} = 3.88$)

5.1.4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยการเลือกตัวแปรโดยวิธีนำตัวแปรเข้าทั้งหมด (Enter Regression) ดังนี้

5.1.4.1 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (Y) เท่ากับ 0.734 ($R = .734$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร รวมกันมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (Y) ในระดับสูง

5.1.4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (Y) เท่ากับ .539 ($R^2 = .539$) แสดงว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 2 ตัวแปร สามารถอธิบายการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (Y) ได้ร้อยละ 53.90

5.1.4.3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 2 ตัวแปร เรียงลำดับจากตัวแปรที่มีผลต่อการผันแปรในตัวแปรตามในแบบคะแนนมาตรฐานจากมากที่สุดไปหาน้อย ดังนี้

1) ปัจจัยด้านครอบครัว (X_1) ($\beta = .416$)

2) ปัจจัยด้านชุมชน (X_5) ($\beta = .385$)

ดังนั้น เมื่อทราบค่าคงที่ (Constant) เท่ากับ 1.327 ทราบค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนดิบ (b) และทราบน้ำหนักความสำคัญของตัวพยากรณ์ ซึ่งอยู่ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) จึงสามารถสร้างสมการถดถอย ได้ดังนี้

สมการถดถอยในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = a + b_1x_1 + b_2x_2 + \dots + b_nx_n$

แทนค่าในสูตร $\hat{Y} = 1.327 + 0.385 (X_1) + 0.282 (X_5)$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $Z_{\hat{y}} = B_1Z_1 + B_2Z_2 + \dots + B_nZ_n$

แทนค่าในสูตร $Z_{\hat{y}} = 0.416 (X_1) + 0.385 (X_5)$

เมื่อ \hat{Y} และ $Z_{\hat{y}}$ = ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ส่วนตัวแปรอิสระที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว (X_2) ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด (X_3) และปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง (X_4)

5.1.5 สรุปข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ดังนี้

5.1.5.1 ปัจจัยด้านครอบครัว มีข้อเสนอแนะดังนี้ สร้างความรัก ความอบอุ่นและความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัวและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง ดูแลสมาชิก

ในครอบครัว ไม่ให้ข้องเกี่ยวกับยาเสพติด ให้กำลังใจและหาทางแก้ไข หากพบว่าสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติด

5.1.5.2 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ มีข้อเสนอแนะดังนี้ การให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนอย่างทั่วถึง แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างจริงจัง และจัดสรรงบประมาณในการป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติดในสถานศึกษา จัดบุคลากรและหน่วยงานในการป้องกันและปราบปรามสิ่งเสพติด โดยบูรณาการร่วมกับสถานศึกษา มีการตรวจปัสสาวะนักเรียน และส่งเข้ารับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

5.1.5.3 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด มีข้อเสนอแนะดังนี้ ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดประเภทต่าง ๆ ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย บทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการเข้ารับการบำบัดปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

5.1.5.4 ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง มีข้อเสนอแนะดังนี้ ไม่คบเพื่อนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ค้นหาข้อมูลใน Internet ไม่ไปอยู่ในแหล่งเสี่ยงต่อการพบเห็นผู้เสพยาเสพติด หรือแหล่งอบายมุข ชักชวนเพื่อหากิจกรรมที่สร้างสรรค์ทำเป็นแบบอย่างผู้อื่น ๆ เช่น เล่นกีฬา เล่นดนตรี

5.1.5.5 ปัจจัยด้านชุมชน มีข้อเสนอแนะดังนี้ ให้ความรู้ โดยการอบรมแก่ทุกคนในชุมชนให้เห็นโทษหรืออันตรายจากสิ่งเสพติด ตั้งศูนย์รับแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับสิ่งเสพติด เมื่อพบว่ามี การซื้อขายหรือเสพยาเสพติดภายในชุมชน เสริมกิจกรรมยามว่าง โดยการส่งเสริมอาชีพแก่ชุมชนยามว่าง เช่น การเย็บเสื้อผ้า การทำรองเท้า เป็นต้น

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 สมมติฐานข้อที่ 1 พฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลวิจัยพบว่า พฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีนโยบายต่อต้านยาเสพติดและมีการพัฒนาเป็นโรงเรียนสีขาวปลอดยาเสพติด มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดให้แก่ นักเรียนเกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติดและอัตราโทษของการจับกุมยาเสพติดแต่ละประเภท โดยเชิญเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอร่วมกับตำรวจภูธรอำเภอพยุหะคีรี จังหวัดมหาสารคามมาเป็นวิทยากร รวมทั้งมีการตรวจปัสสาวะนักเรียนหากพบว่ามี การใช้สารเสพติดทางโรงเรียนจะแจ้งผู้ปกครอง และนำเข้าสู่กระบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณวิมล จงขวยสกุล (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษาสาขาบริหารธุรกิจและบัญชีสถาบันอาชีวศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองของนักศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ รองลงมา คือ ตามลำดับคือ ด้านปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน ด้านการแก้ไข ด้านความร่วมมือและด้านการหลีกเลี่ยงสอดคล้องกับงานวิจัยของ สีนวล บุญย่านยาว (2559, น. 339) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินการป้องกัน

และแก้ไขปัญหาสาเหตุของสถานศึกษา อำเภอบางกระทุ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 83 คน ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาสาเหตุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย มากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านผู้เรียน ($\mu = 4.00$) ด้านการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย และด้านการจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมด้านยาเสพติดตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจริญ แฉกพิมาย (2557) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากมีระดับพฤติกรรมที่มีต่อการป้องกันยาเสพติด ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5.2.2 สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติด ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง และปัจจัยด้านชุมชน ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านชุมชน

5.2.2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านครอบครัว ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถาบันครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่จะสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีที่สุดให้กับเด็กและเยาวชนเป็นเกราะที่แข็งแรงที่จะปกป้องลูกหลานจากสิ่งเสพติดทั้งหลาย เพราะฉะนั้นบุคคลภายในบ้านควรที่จะใส่ใจลูกหลาน ดูแลความประพฤติไม่ให้ออกนอกกลุ่มนอกลู่นอกทาง ตกเตือนสั่งสอน ให้รู้จักผิดชอบชั่วดี ให้ความรักความอบอุ่น มีกิจกรรมร่วมกัน ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์สร้างความสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว ก็ส่งผลให้เด็กไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดสอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กานดา สุขมาก และ ยวดี แตรประสิทธิ์ (2561, น. 166) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียน วัดปทุมวนารามในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดปทุมวนารามในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีมีปัจจัยด้านบุคคล ครอบครัว สังคม และพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับมาก 2) ครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวพันธุ์ คະโยธา (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตเทศบาลนครสกลนคร ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความรู้เรื่องสารเสพติดและกฎหมาย การอ่านหนังสือ การออกกำลังกาย ทัศนคติ การช่วยทำงานบ้าน อายุ และการสนับสนุนของผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายการป้องกันการใช้สารเสพติด ได้ร้อยละ 27.5 ($R^2 = 0.275$; $p < 0.05$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ

อับดุลคอลิก อรรอฮีมีย (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติดในพื้นที่จังหวัดปัตตานี กรณีศึกษา ผู้เข้ารับการรักษาพยาบาลในศูนย์บำบัดบ้านแสนสุข และสถาบันปอเนาะพัฒนาเยาวชน ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดซ้ำด้วยครอบครัว ได้แก่ 1) การเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับสารเสพติดและการบำบัด 2) การสร้างความไว้วางใจ ความเชื่อใจต่อผู้ผ่านการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด 3) การสร้างพื้นที่หรือวงสนทนาระหว่างสมาชิกในครอบครัวให้เกิดบรรยากาศของการพูดคุยสนทนาเพื่อสร้างความเข้าใจ 4) การวางแผนเพื่อการสร้างเป้าหมายในชีวิตแก่ผู้ที่ผ่านการบำบัดฯ 5) การสื่อสารของสมาชิกภายในครอบครัวที่จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจความรู้สึกของผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด 6) การเตรียมความพร้อมของผู้ปกครอง เพื่อรองรับการกลับมาของผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด 7) การเตรียมพร้อมด้านอาชีพ

5.2.2.2 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ปัจจัยด้านชุมชนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนที่อาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ได้ทำกิจกรรมร่วมกันดี ๆ ได้พบเจอคนในชุมชนที่แนะนำแต่สิ่งดี ๆ และเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียนได้สังคมชุมชนนั้นจะเป็นส่วนสำคัญขัดเกลาทางสังคมที่จะหล่อหลอมให้นักเรียนสามารถแยกแยะผิดชอบได้และรู้จักป้องกันตนเองจากยาเสพติดได้ ประกอบกับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการให้เบาะแสเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนราชการจะช่วยป้องกันยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกรัตน์ หามนตรี (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสำเร็จของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเยาวชน ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในจังหวัดอ่างทอง ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการความสำเร็จของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในจังหวัดอ่างทอง ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ เยาวชน ครอบครัว ชุมชน ผู้นำท้องถิ่น องค์กรภายในชุมชน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ เครือข่ายชุมชนยาเสพติด องค์กรหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมฤดี หงส์สุทธิ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดยาเสพติดของนักเรียนชายโรงเรียนขยายโอกาส ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองเท่ากับ 26.09 (S.D.=6.08) โดยมีคะแนนระดับปานกลางมากที่สุด ร้อยละ 51.50 รองลงมา คือ ระดับสูง ร้อยละ 46.7 จากปัจจัยทำนายที่ทำการทดสอบพบว่า ความคาดหวังความสามารถของตนเองในการป้องกันตนเองจากการติดยาเสพติด ($\beta = .267$, $p < .01$) และการสนับสนุนทางสังคม ($\beta = .246$, $p < .01$) สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันการติดยาเสพติดของนักเรียนชายในโรงเรียนขยายโอกาส ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันการติดยาเสพติดได้ ร้อยละ 17.9 ($R^2 = .179$, $p < .05$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาดา ทาสีเงิน (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของผู้นำชุมชนในจังหวัดอุดรดิตถ์ คือ หน่วยงานราชการควรมีการประชุมชี้แจงในการจัดทำแผนการปฏิบัติงานระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชนในชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน อีกทั้งผู้นำชุมชนควรเข้ามาควบคุมดูแลและสอดส่องผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด และผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างต่อเนื่องและจริงจัง หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้ารับ

การอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการให้คำแนะนำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแก่ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด และครอบครัว และควรส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนของตนเองอย่างจริงจัง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติวงศ์ สาสวด และปรีชา ดิลกวุฒิสิทธิ์ (2555) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน ในเขตพื้นที่เทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กและเยาวชนในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีดังนี้ 1) สร้างเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันยาเสพติด 2) การจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการ 3) จัดโครงการโรงเรียนป้องกันยาเสพติด 4) ส่งเสริมครอบครัวสีขาวและครอบครัวเข้มแข็ง 5) การปราบปรามผู้ค้ายาเสพติดรายสำคัญและลดความเดือดร้อนของประชาชน และ 6) โครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้เสพ/ผู้ติดยาเสพติดแบบบูรณาการ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.3.1.1 ปัจจัยด้านครอบครัว ผู้ปกครองให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน รวมไปถึงญาติ พี่น้องต้องช่วยกันแนะนำ ตักเตือนบุตรหลานให้ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมออกกำลังกาย กิจกรรมทำอาหาร กิจกรรมดนตรี กิจกรรมอาชีพเสริมที่สร้างรายได้ นอกจากนี้ต้องหมั่นไถ่ถามทุกข์สุข เรื่องไม่สบายใจของบุตรหลาน ให้ความใกล้ชิด เปิดใจรับฟังปัญหาและหาทางแก้ไขร่วมกัน

5.3.1.2 ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดกิจกรรม ให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด สร้างการรับรู้เกี่ยวกับบทลงโทษเกี่ยวกับยาเสพติดและผลกระทบต่อตนเอง และครอบครัว สนับสนุนจัดตั้งกลุ่มเยาวชนแกนนำเพื่อทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ รุ่นน้อง เช่น จัดแข่งขันกีฬาชิงถ้วยระดับตำบลแต่ละประเภทกีฬาทั้งชายและหญิง

5.3.1.3 ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นำชุมชนมีการจัดกิจกรรมรณรงค์การต่อต้าน ยาเสพติด สร้างการรับรู้ ความตระหนักถึงโทษของยาเสพติดโดยตั้งเป้าหมายร่วมกันกับคนในหมู่บ้าน ในการประกาศเป็นหมู่บ้านสีขาวปลอดยาเสพติดให้ ให้ข้อเท็จจริงและให้ความร่วมมือกับฝ่ายปกครอง ในการลงพื้นที่ตรวจคัดกรองผู้ป่วยยาเสพติดให้เข้ารับการรักษาด้วยความสมัครใจ และให้กำลังใจ ครอบครัวที่มีผู้ป่วยติดยาเสพติด

5.3.1.4 ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง นักเรียนควรเลือกคบเพื่อนที่ดี หาเวลาว่างในการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ร่วมกัน เช่น การฝึกการเป็น Youtuber การหาช่องทางสร้างรายได้ จากสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนและผู้ที่ใช้ยาเสพติด

5.3.1.5 ปัจจัยด้านชุมชน จัดทำโครงการเพื่อนบ้านช่วยเฝ้าห่างไกลยาเสพติด ทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันในหมู่บ้านในการร่วมกับสอดส่องดูแลบุตรหลานของตนเองและเพื่อนบ้านและมีการแจ้ง ข้อมูลต่อผู้นำชุมชนเพื่อทำการประเมินผลร่วมกันในการดำเนินโครงการ เพื่อให้ชุมชนมีทรัพยากรมนุษย์ ที่มีคุณภาพไปพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรศึกษาแนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดของนักเรียนในสถานศึกษาแบบบูรณาการกับภาคีเครือข่ายส่วนราชการอื่นๆ โดยอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีตรวจคัดกรองนักเรียนที่มีการใช้ยาเสพติด การสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาในการดำเนินชีวิต มีโครงการออกเยี่ยมบ้านให้กำลังใจนักเรียน และครอบครัวนักเรียนที่ใช้ยาเสพติดให้สามารถกลับตัวกลับใจเป็นคนดีดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข

5.3.2.2 ควรศึกษารูปแบบการสร้างกระบวนการคิดที่สร้างสรรค์ให้แก่เยาวชนให้รู้จัก คิดวิเคราะห์ แยกแยะ ผิดชอบรู้จักการหลีกเลี่ยง พาดตนเองไปอยู่ในสถานที่ดี ๆ ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในทางสร้างสรรค์ไม่ยุ่งเกี่ยวหรือทดลองยาเสพติด

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

บรรณานุกรม

- กตัญญูลี ณิชรงค์ราช. (2543). *ปัจจัยคัดสรรที่เกี่ยวกับการกระทำผิด ของวัยรุ่นชายในสถานพินิจและ
คุ้มครองเด็กและเยาวชนเขตภาคใต้* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรรณา วัชระธำรงกุล. (2552). *การสร้างแบบวัดความตระหนักรู้ต่อผลกระทบของสภาวะโลกร้อน
สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานครเขต 5.*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2522). *พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กษิติ เหลืองสกุลพงษ์ และ คณะ. (2560). การป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้น โรงเรียนบ้านโชนกม่วง ตำบลทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย. *ในการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 9* (น. 936-948). วันที่ 8-9 สิงหาคม 2560. ปทุมธานี: อิมแพ็ค อารีน่า.
- กาญจนา คุณารักษ์. (2555). *การพัฒนารูปแบบการป้องกันการกระทำผิดซ้ำเกี่ยวกับยาเสพติด: กรณีศึกษา
สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กาญจนา ภูยาธร. (2541). *การศึกษาอัตมโนทัศน์ของสมาชิกชุมชนบำบัดระยะติดตามหลังการรักษา:
ศึกษา เฉพาะกรณีศูนย์ชุมชนบำบัดธัญญารักษ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กานดา สุขมาก และ ยุวดี แตรประสิทธิ์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด
ของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลายโรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพ
รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. *วารสารพยาบาลตำรวจ*, 10(1), 164-172.
- กิตติธัช แสนภูวา. (2557). *ปัจจัยการบริหารการดำเนินการป้องกันแก้ไขสารเสพติด* (วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- กิตติภูมิ มีประดิษฐ์. (2537). *ความตระหนักในสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: เทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิตติวงศ์สาสวด และ ปรีชา ดิลกวุฒิสิทธิ์. (2559). การพัฒนาแบบการป้องกันการแพร่ระบาดของ
ยาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่เทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสาร
ชุมชนวิจัย*, 10(1), 116-124.
- กุลวดี ราชภักดี. (2545). *ความตระหนักและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของ
นักศึกษาในหอพักสถาบันอุดมศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- กุลวดี สุธล้า. (2550). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ และความตระหนักด้านการบริหารจัดการความเสี่ยง*
(วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2536). *สิ่งแวดล้อมศึกษา*. กรุงเทพฯ: อักษรสยามการพิมพ์.
- เกษม จันทร์แก้ว. (2547). *การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์.

- เกษรวรงค์ จิณะแสน. (2542). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่อยู่ระหว่างถูกคุมความประพฤติในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2558). *แผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ปี 2558*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- จรรววรรณ มานะสุรการ. (2544). *ภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง ผลกระทบและการพยาบาล*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- เจริญ แฉกพิมาย และ ปนัดดา ศรีธนสาร. (2555). *ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดและพฤติกรรม การป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ฉลอง สุขจันทร์. (2542). *การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ในกรุงเทพมหานครในคดีปล้นทรัพย์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฉัตรชัย อ้นบำรุง. (2556). *การจัดระบบการป้องกันปัญหายาเสพติดของโรงเรียนแม่คะ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชัยภรณ์ ถนอมศรีเดชชัย. (2559). *การบริหารจัดการเพื่อป้องกันยาเสพติดของเทศบาลนครวารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 6(3), 120-131.
- ชวลิต กงเพชร. (2559). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของกลุ่มนักเรียนหญิงในจังหวัดกาฬสินธุ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชวาล แพรัตกุล. (2526). *เทคนิคการวัดผล*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยพร วิชชาวุธ. (2530). *จริยธรรมกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทัชमारวรรณ ดีประเสริฐ. (2557). *บทความด้านยาเสพติดเยาวชนกับยาเสพติด*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สารสนเทศสำนักงานประชาสัมพันธ์ เขต 1.
- ณรงค์ หมั่นอภัย. (2552). *ปัจจัยทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดของเยาวชนในอำเภอบ้านโฮ่ง จังหวัดลำพูน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐภา แสงคำ. (2552). *แบบฝึกเสริมทักษะ*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- ณัฐนันท์ พิทักษา. (2548). *สาเหตุการกระทำผิดในคดีอุกฉกรรจ์ของเด็กและเยาวชนชายในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนชาย ในเขตกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ถวิล ธาราโกชน และ ศรีณีย์ ดำริสุข. (2546). *พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน*. กรุงเทพฯ: อักษรภาพิพัฒนา.
- ทงศักดิ์ ประสบกิตติคุณ. (2534). *การประเมินค่าความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดตราด* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทักษิณา สวานานนท์. (2540). *คอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- ทิตนา แคมมณี. (2544). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: CIPPA MODEL, วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 2(3), 2-27.

- ทิตินา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรศักดิ์ ชมพูบุตร. (2540). ยาบ้า (Amphetamine). *วารสารความรู้คือประทีป*, 5(22), 12-16.
- ธีระพล ยุกตเสวี. (2540). *การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน: ศึกษาเฉพาะกรณีคดีอุกฉกรรจ์ ในกรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นงลักษณ์ วงศ์ถนอม. (2548). *การศึกษความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักถึงความสำคัญกับความสามารถ ในการนำความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้ ในชีวิตประจำวันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 จังหวัดสมุทรสงคราม* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: เทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง.
- นพดล บำรุงกิจ. (2544). *พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ของข้าราชการ ทหารอากาศชั้นประทวน*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นพมาศ อึ้งพระ. (2553). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นวลตา อาภาศัพพะกุล. (2549). เพศสัมพันธ์และการใช้ถุงยางอนามัยในกลุ่มเยาวชนที่มาใช้บริการ ในแหล่งชุมชนวัยรุ่น กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร. *สงขลานครินทร์เวชสาร*, 24(6), 75-82.
- นันทวิช สิริธีรภัช และ คณะ. (2553). *การสำรวจพฤติกรรมการใช้สารเสพติดของนักเรียนในโรงเรียน โครงการวิจัยนำร่องในโรงเรียนที่ประสบกรณีพิบัติภัย อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- นารี สุกุลวงศ์ธนา และ คณะ. (2556). *แนวทางการป้องกันปัญหายาเสพติดสำหรับเด็กและเยาวชน อย่างยั่งยืน: ภูมิคุ้มกันเพื่อสร้างโลกสีขาว*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- บัณฑิต จุฬาศัย. (2528). *เยาวชนผู้กำหนดคสภาวะแวดล้อมในทศวรรษหน้า*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรือง.
- ประนัย ศรีสมบัติ. (2551). *เกี่ยวกับปัญหาเสพติดของเยาวชนในเขตพื้นที่อำเภอนิคมพัฒนาจังหวัด ระยอง* (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). *ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2542). *ทัศนคติ: การวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประสาธ อิศรปริดา. (2523). *จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน*. กรุงเทพฯ: กราฟคอนราต.
- ปรีชา วิหคโต. (2532). *แนวการศึกษาบุคลิกภาพ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เปรมฤดี หงส์สุทธิ. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกัน การติดสารเสพติดของนักเรียน ชายโรงเรียนขยายโอกาส*. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครุเทพ*, 33(3), 112-113.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). *พระพุทธศาสนาพัฒนาคนและสังคม*. กรุงเทพฯ: กรมการปกครอง.
- พัชรารณณ์ ด่านประชุม. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักเรียน ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนอนุบาลวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว* (วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พิทยา คิริรัักษ์ และ คณะ. (2556). *ยุทธศาสตร์การป้องกันการติดสารเสพติดของเยาวชน*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- พุทธทาสภิกขุ. (2550). *ไถวัลยธรรม*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- เพ็ญศรี ฉรินัง. (2559). แนวทางการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชน พื้นที่หนองแขม กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 2(1), 39-49.
- เพียงตะวัน อ่อนกำปิง. (2553). *ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคล พฤติกรรมต่อต้านสังคม และรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูกับการเสพติดของวัยรุ่นในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนบ้านกรุณา บ้านมุดิตา บ้านอุเบกขา และบ้านปราณี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ภาณุพงศ์ จิตะสมบัติ. (2541). *สิ่งเสพติด 2000. เอกสารการบรรยาย สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไข ปัญหาเสพติด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- ภาดา ทาสีเงิน. (2558). แนวทางการสร้างความร่วมมือป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้นำ ชุมชนในจังหวัดอุดรธานี. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิษณุพนธ์*, 10(1), 67-76.
- ภูมิพงษ์ ขุนฉนวนฉ่ำ และ คณะ. (2546). *การประเมินผลระบบการดูแลเด็กและเยาวชนสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนแห่งหนึ่งในประเทศไทย*. อุบลราชธานี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (พิมพ์ครั้งที่ 5)*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.
- เริงชัย คงสง. (2547). *ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับยาเสพติด (ยาบ้า) :ศึกษาเปรียบเทียบเด็ก และเยาวชนในระบบและนอกระบบโรงเรียนในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ลลิตา เตชาวุธ. (2548). *เกี่ยวกับปัจจัยครอบครัวที่มีผลต่อการเสพติดของวัยรุ่นในเขตภาค ตะวันออก (วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต)*. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2543). *การวัดด้านจิตพิสัย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2556). *มนุษย์สัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วรรณวิมล จงจรรยาสุกุล. (2563). *พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษาสาขาวิชา บริหารธุรกิจและบัญชีสถาบันอาชีวศึกษา. การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติเบญจมิตร วิชาการ ครั้งที่ 11. (น. 12-23)*. สมุทรปราการ: วิทยาลัยเซนต์อีส์ท์บางกอก.
- วรินทร์ พวงแก้ว. (2546). *ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน ในสถานฝึกและอบรม บ้านกรุณา และบ้านปราณี (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์.
- วาทีณี จันทร์เจริญ. (2544). *การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วินิธนี ทัศนเทพ. (2542). *ความสัมพันธ์ระหว่างการทำหน้าที่ของครอบครัวกับการกระทำผิดของเด็ก และเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ปริญญา ศาสตรมหาบัณฑิต)*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วิมลสิริ บุญโญปกรณ์. (2557). *การดำเนินงานตามนโยบาย การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในกรุงเทพมหานครไปสู่การปฏิบัติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีนาคา เชียงแสน. (2564). *ตลาดยาเสพติดในยุคโควิด-19*. กรุงเทพฯ: ไทยพับลิก้า.
- ศักดิ์นา บุญเปี่ยม. (2548). ความฝัน...ให้อะไรกับชีวิต. สืบค้นจาก http://www.uniserv.buu.ac.th/forum2/topic.asp?TOPIC_ID=7888.
- ศิริกาญจน์ ศิริเลข. (2551). *ความตระหนักต่อปัญหาภาวะโลกร้อนของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศิริพร พูนชัย. (2551). *ผู้นำและภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจผู้ติดยาเสพติด บ้านพึ่งสุข. (2557). *TC หรือ ชุมชนบำบัด คืออะไร*. สืบค้นจาก: <https://www.banphuengsuk.com/14611807/tc%E0%B8%84%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%AD%E0%B8%B0%E0%B9%84%E0%B8%A3>.
- ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจผู้ติดยาเสพติด บ้านพึ่งสุข. (2563). *คู่มือแนวทางการดำเนินงานด้านบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด*. กรุงเทพฯ: กรมสุขภาพจิต.
- สมจิต หนูเจริญกุล. (2534). *การพยาบาล: ศาสตร์ของการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: วี.เจ.พรินติ้ง.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2544). *การวัดผลการศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมาน ศรีโกศล. (2545). *การกระทำความผิดของเยาวชน: ศึกษาเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรารุช สอนสนาม. (2548). *มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สายสุดา สุขแสง และ คณะ. (2558). *ปัจจัยที่อิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดสงขลา*. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลา.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2545). *การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2559). *40 แห่งความภูมิใจ มุ่งมั่นแก้ไขปัญหายาเสพติด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2563). *แนวปฏิบัติการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มแรงงาน/สถานประกอบการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ. (2558). *กลยุทธ์/แนวทางดำเนินการ เพื่อบรรลุเป้าประสงค์ตามยุทธศาสตร์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่. (2561). *รายงานผลสถิติผู้รับการบำบัดยาเสพติด และแนวทางแก้ไข*. เชียงใหม่: จังหวัดเชียงใหม่.
- สิทธิศักดิ์ วนะชกิจ. (2545). *ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดในคดีรุนแรงของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดสงขลา*. *ตุลพาห*, 49(3), 109-134.

- สีนวล บุญยานยาว. (2559). การดำเนินการป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา อำเภอ บางกระทุ่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก (วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- สุดจิต เจนนพกาญจน์ และ คณะ. (2546). กระบวนทัศน์ ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม สำหรับเด็ก และเยาวชนไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุดใจ บุญอารีย์. (2541). การฝึกเหตุผลเชิงจริยธรรม: ทฤษฎีและการปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ จัดพิมพ์ แพร่พิทยา.
- สุพัฒน์ ธีรเวชเจริญชัย. (2541). สุขภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุพัตรา สุขาวท และ มานพ คณะโต. (2557). การพัฒนาต้นแบบความรู้ในการป้องกันการใช้สารเสพติด ในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง. วารสารการพัฒนาสุขภาพชุมชนมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2(3), 245-62.
- สุรพล พยอมแย้ม. (2545). ปฏิบัติการจิตวิทยาในงานชุมชน. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุรีย์ กาญจนวงศ์ และ คณะ. (2549). การศึกษาปัญหาที่เป็นสาเหตุการกระทำความผิดของเด็ก และเยาวชน. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุวพันธ์ คะโยธธา. (2561). ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการ ใช้สารเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตเทศบาล สกลนคร. วารสารโรงพยาบาล สกลนคร, 21(3), 84-95.
- สุวพันธ์ุคะโยธธา. (2561). ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติด ของเยาวชน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเขตเทศบาลนครสกลนคร. วารสารโรงพยาบาลสกลนคร, 21(3), 84-95.
- สุวิทย์ จอมทรัพย์. (2541). การกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครอง เด็กและเยาวชน จังหวัดขอนแก่น (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- หวนใจ ขาวพัฒนวรรณ. (2543). พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านในจังหวัดนครปฐม (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย มหิดล.
- อนุสรณ์ กาลดิษฐ์. (2548). การศึกษาความรู้และความตระหนักของนักศึกษาที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ในห้องปฏิบัติการวิศวกรรมโลหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรพรรณ ลือบุญธวัชชัย. (2545). การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. กรุงเทพฯ: ดานสุทธาการพิมพ์.
- อรณพ กาวีกุล. (2556). การพัฒนารูปแบบและกระบวนการ ถ่ายทอดความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติด สำหรับเยาวชนของตำรวจชุมชนมวลชนสัมพันธ์ในพื้นที่ตำรวจภูธร ภาค 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญา ปรัชญาดุสิตบัณฑิต). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- อับดุลคอลิก อรรอฮีมีย. (2564). รูปแบบการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดซ้ำของผู้ติดสารเสพติด ในพื้นที่จังหวัดปัตตานี. รายงานการวิจัยศูนย์ศึกษาปัญหายาเสพติด (ศศก.). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษา ปัญหา ยาเสพติด (ศศก.).

- เอกรัตน์ วัฒนตรี. (2561). ความสำเร็จของชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดในจังหวัดอ่างทอง. *วารสาร มหาคุฬานาครินทร์*, 5(2), 434-451.
- AHCPR. (2005). *Put prevention into practice*. Available from: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov>.
- Allport, G.W. (1967). *Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: John Welley and Sons. Inc.
- Allport, G.W. (1973). *Personality: A Psychological Interpretation*. New York: Henry Holt and Company.
- Asahi News Service. (1997). *Health Topics: Japanese Youth Discover Amphetamine*. New York: Time Syndicate.
- Bloom, B.S. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, the classification of educational goals – Handbook I: Cognitive Domain*. New York: McKay.
- Bloom, B.S.J. (1971). *Taxonomy of Education Objective, Hand Book 1: Cognitive Domain*. New York: David Mokey.
- Breckler, S.W. (1986). *Attitude Structure and Function*. NJ: Erlbaum Association.
- Briscoe, R.G. (1971, February). Education implications of perception by drug using and non-drug using students in Davis school district. *Dissertation Abstracts International*, 31(12), 3767.
- Brookover, C. (1999). School; Alcohol and Drug Abuse Education and Prevention Program: A Multiple Case Study. *Dissertation Abstracts International*, 60(6).
- Brown, J.R. (1972). *The Television Audience: A Revised Perspective*. London: Longman.
- Cohen, H.G., Stanley, F.A. and Horak, W.J. (1989). *Teaching Science As Decision Making Process*. Kendal: Hunt Publishing Company.
- Feinstein, A. (2005). Mild traumatic brain injury: The silence epidemic. *Canadian Journal of Public Health*, 19(5), 325-326.
- Freud, S. (1964). *Group Psychology and The Analysis of The Ego Sigmund Freud*. New York: Bantam Books.
- Good, C.V. 1973. *Dictionary of education* (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Harger, D.L. (1971). *Avent Drug Use in Middle America Social Psychological Correlates*. Boston: Houghton Muffin.
- Morgan, C.T. and King, R.A. (1971). *Introduction to Psychology* (9th ed.). New York: Mc Graw-Hill.
- Norris, S.P. (1985). Synthesis of Research on Critical Thinking. *Educational Leadership*, 42(8), 40-45.
- Orem D.E. (2001). *Nursing: Concept of practices* (6th ed.) St. Louis MO: Mosby.
- Orem, D. E. (1985). *Nursing Concepts of Practice* (3th ed.) New York: McGraw-Hill Book.

- Paulson, P.C. (1971). March). Psychosocial factors in drug use among community college students. *Dissertation Abstracts International*, 31(9), 5455-5456.
- Reutter, L. (1997). *Family Health Assessment An Integrated Approach Reading in Community Health Nursing* (5th ed.). New York: Lippincott-Raven Publishers.
- Rice, J.C. (1975). Relationships among Major Education Goal : Perception of Campus Environment and Personality for College Juniors. *Dissertation Abstracts International*, 36(1), 744.
- Ross, C.C and Stanley, J.C. (1967). *Measurement in Today's School, Englewood Cliffs*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Rovinelli, R.J. and Hambleton, R.K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2,(1), 49-60.
- Runes, D.D. (1971). *Dictionary of philosophy*. New Jersey: Littlefield Adam.
- Steiger, N.J. and Lipson, J.G. (1985). *Self Care Nursing Theory and Practice*. Maryland: Prentice Hall.
- Taro, Y. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York Harper and Row Publications.
- Wolman, B.B. (1973). *Dictionary of Behavioral Science*. London: Litton Educational.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา
ในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง

เอกสารชุดนี้ เป็นแบบสอบถามเพื่อการวิจัย ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกัน
ตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นตามแบบสอบถามนี้ การตอบคำถาม
ในแบบสอบถามครั้งนี้จะถูกนำมาใช้ในการศึกษาวิจัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการเท่านั้น จึงขอ
ความอนุเคราะห์จากท่านได้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริงและตาม
ความรู้สึกนึกคิดของตัวเอง หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านเป็นอย่างดีและขอขอบพระคุณมา
 ณ โอกาสนี้

แบบสอบถามนี้ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติด
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติด
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

นางสาวสุกานดา จวงสมุด

นักศึกษาปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป

1. เพศ
 - 1.1 ชาย
 - 1.2 หญิง
2. อายุ
 - 2.1 13–15 ปี
 - 2.2 16–18 ปี
3. ระดับการศึกษา
 - 3.1 มัธยมศึกษาปีที่ 1
 - 3.2 มัธยมศึกษาปีที่ 2
 - 3.3 มัธยมศึกษาปีที่ 3
 - 3.4 มัธยมศึกษาปีที่ 4
 - 3.5 มัธยมศึกษาปีที่ 5
 - 3.6 มัธยมศึกษาปีที่ 6

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน ดังนี้

5 หมายถึง มากที่สุด

4 หมายถึง มาก

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยที่สุด

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ปัจจัยด้านครอบครัว					
1.1	ผู้ปกครองให้ความรัก ดูแลเอาใจใส่บุตรหลาน					
1.2	ผู้ปกครองอบรม สั่งสอน แนะนำในสิ่งที่ดี					
1.3	ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่สมาชิกในครอบครัว					
1.4	สมาชิกในครอบครัวสนิทสนมและมีเวลาในการทำกิจกรรมร่วมกัน					
1.5	สมาชิกในครอบครัวคอยตักเตือนเรื่องโทษของยาเสพติด					
2.	ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ					
2.1	หน่วยงานฝ่ายปกครองมีการเข้มงวดเชิงรุกในการปราบปรามยาเสพติด					
2.2	เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจตราในพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ					
2.3	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด					
2.4	สถานศึกษามีการอบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด					
2.5	หน่วยงานด้านสาธารณสุขทำการคัดกรองและบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด					

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.	ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด					
3.1	ได้รับการอบรมจากสถานศึกษาหรือหน่วยงานภาครัฐในการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด					
3.2	มีการแสวงหาความรู้ด้านยาเสพติดจากสื่อออนไลน์					
3.3	สื่อมีการนำเสนอข่าวพิษภัยของยาเสพติด					
3.4	สมาชิกในครอบครัวมีการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่บุตรหลาน					
3.5	ผู้นำชุมชนมีการจัดกิจกรรมรณรงค์การต่อต้านยาเสพติด					
4.	ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง					
4.1	ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนและผู้ที่ใช้ยาเสพติด					
4.2	อยู่ในสถานที่ปลอดภัยจากยาเสพติด					
4.3	มีสติหักห้ามจิตใจไม่ทดลองเสพยาเสพติดตามสิ่งยั่วยุ					
4.4	แนะนำตักเตือนผู้ที่ใช้ยาเสพติดให้กลับใจ					
4.5	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและดูแลสมาชิกในครอบครัวให้ห่างไกลจากยาเสพติด					
5.	ปัจจัยด้านชุมชน					
5.1	ผู้นำชุมชนร่วมกับฝ่ายปกครองในการแก้ไขปัญหายาเสพติด					
5.2	เพื่อนบ้านให้ความช่วยเหลือในการป้องกันยาเสพติด					
5.3	คนในชุมชนร่วมกันแจ้งเบาะแสยาเสพติดแก่เจ้าหน้าที่					
5.4	คนในชุมชนร่วมกันดูแลบุตรหลานสมาชิกในครอบครัวไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด					

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.5	ผู้นำชุมชนร่วมกับผู้ปกครองในการส่งผู้ติดยาเสพติดเข้าไปบำบัดและคืนคนดีสู่สังคม					

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

คำชี้แจง ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องว่างที่ตรงกับคำตอบ ดังนี้

5 หมายถึง มากที่สุด

4 หมายถึง มาก

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยที่สุด

ข้อ	พฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับพฤติกรรมกำบังตนเอง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ด้านการหลีกเลี่ยง					
1.1	ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกลุ่มเพื่อนที่ใช้ยาเสพติด					
1.2	ไม่เข้าไปในสถานที่หรือแหล่งที่มีการระบาดของยาเสพติด					
1.3	ไม่คบหากับคนในชุมชนที่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด					
1.4	รู้จักใช้วิจารณญาณในการแยกแยะผิดชอบชั่วดี					
1.5	หลีกเลี่ยงการกระทำที่ผิดกฎหมาย อาจนำไปสู่การยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด					
2.	ด้านการปฏิเสธ					
2.1	ปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ลองยาเสพติด					

ข้อ	พฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุคภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	ระดับพฤติกรรมกำบังตนเอง				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.2	ปฏิเสธเมื่อถูกสมาชิกในครอบครัวชักชวนให้ลองยาเสพติด					
2.3	ไม่รับของจากคนแปลกหน้า					
2.4	ปฏิเสธการเข้าร่วมกลุ่มออนไลน์ที่มีการจำหน่ายยาเสพติด					
2.5	ปฏิเสธการเข้าถึงสื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหาชักชวนให้เสพยาเสพติด					
3.	ด้านการร่วมนกันแก้ไข					
3.1	เข้าร่วมกับสถานศึกษาในการต่อต้านยาเสพติด					
3.2	ร่วมกับชุมชนในการป้องกันยาเสพติด					
3.3	ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้เบาะแสและแก้ไขปัญหายาเสพติด					
3.4	ดูแลสมาชิกในครอบครัวให้ห่างไกลจากยาเสพติด					
3.5	ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด					

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกำบังตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุคภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ควรเป็นอย่างไร

1. ปัจจัยด้านครอบครัว

.....

.....

.....

2. ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

.....

.....

.....

3. ปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

.....
.....
.....

4. ปัจจัยด้านการควบคุมตนเอง

.....
.....
.....

5. ปัจจัยด้านชุมชน

.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณท่านอย่างสูงที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ข

ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ข.1 ค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
X1	+1	+1	+1	3	1
X2	+1	+1	+1	3	1
X3	+1	+1	+1	3	1
X4	+1	+1	+1	3	1
X5	+1	+1	+1	3	1
X6	+1	+1	+1	3	1
X7	+1	+1	+1	3	1
X8	+1	+1	+1	3	1
X9	+1	+1	+1	3	1
X10	+1	+1	+1	3	1
X11	+1	+1	+1	3	1
X12	+1	+1	+1	3	1
X13	+1	+1	+1	3	1
X14	+1	+1	+1	3	1
X15	+1	+1	+1	3	1
X16	+1	+1	+1	3	1
X17	+1	+1	+1	3	1
X18	+1	+1	+1	3	1
X19	+1	+1	+1	3	1
X20	+1	+1	+1	3	1
X21	+1	+1	+1	3	1
X22	+1	+1	+1	3	1
X23	+1	+1	+1	3	1
X24	+1	+1	+1	3	1
X25	+1	+1	+1	3	1
Y1	+1	+1	+1	3	1
Y2	+1	+1	+1	3	1
Y3	+1	+1	+1	3	1
Y4	+1	+1	+1	3	1
Y5	+1	+1	+1	3	1
Y6	+1	+1	+1	3	1

(ต่อ)

ตารางที่ ข.1 (ต่อ)

คำถามข้อ	คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่าเฉลี่ย
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
Y7	+1	+1	+1	3	1
Y8	+1	+1	+1	3	1
Y9	+1	+1	+1	3	1
Y10	+1	+1	+1	3	1
Y11	+1	+1	+1	3	1
Y12	+1	+1	+1	3	1
Y13	+1	+1	+1	3	1
Y14	+1	+1	+1	3	1
Y15	+1	+1	+1	3	1

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ภาคผนวก ค

คำอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ ค.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

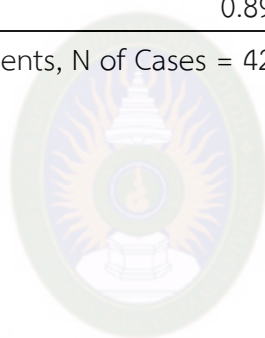
ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
X1	0.583
X2	0.325
X3	0.378
X4	0.259
X5	0.746
X6	0.355
X7	0.459
X8	0.535
X9	0.568
X10	0.493
X11	0.372
X12	0.438
X13	0.592
X14	0.431
X15	0.583
X16	0.467
X17	0.514
X18	0.534
X19	0.746
X20	0.583
X21	0.325
X22	0.583
X23	0.325
X24	0.378
X25	0.259
Y1	0.378
Y2	0.248
Y3	0.355
Y4	0.459
Y5	0.535

(ต่อ)

ตารางที่ ค.1 (ต่อ)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเพื่อการวิจัย
Y6	0.568
Y7	0.493
Y8	0.459
Y9	0.535
Y10	0.568
Y11	0.355
Y12	0.459
Y13	0.535
Y14	0.325
Y15	0.897

หมายเหตุ: Reliability Coefficients, N of Cases = 42, N of Items = 40, Alpha = .900

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

การเผยแพร่ผลงานวิจัย

สุกานดา จวงสมุต, ภัคดี โพธิ์สิงห์ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. ในการประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ครั้งที่ 4 “ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมวิถีใหม่สู่อนาคต”. วันที่ 20 พฤษภาคม 2565. (น. 708-717). ร้อยเอ็ด: มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวสุกานดา จวงสมุด
วันเกิด	28 สิงหาคม 2530
สถานที่เกิด	เลขที่ 27 หมู่ 7 ตำบลหนองแวงคอง อำเภอสรีสมเด็จ จัหวัดร้อยเอ็ด 45000
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 27 หมู่ 7 ตำบลหนองแวงคอง อำเภอสรีสมเด็จ จัหวัดร้อยเอ็ด 45000
สถานที่ทำงาน	สำนักงานอัยการคดีศาลแขวงพยัคฆภูมิพิสัย อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จัหวัดมหาสารคาม
ตำแหน่ง	นักจัดการงานทั่วไป
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2555	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ความปลอดภัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
พ.ศ. 2565	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY